

ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ธวัชรรัตน์ พลเจริญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา

ตุลาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

378.1

307.1

83

ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

ของ

ธวัชรัตน์ พลเจริญ

19 ม.ค. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

ตุลาคม 2546

1 239.1

ธวัชรัตน์ พลเจริญ. (2546). ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร. อรรณพ โพธิสุข, อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) การศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านการวัดและประเมินผล 2) เปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวนทั้งหมด 91 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ ไกลเคิร์ท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบค่าที ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. การศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สรุปว่า นิสิตมีทักษะต่อการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอนว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก สำหรับด้านการวัดและประเมินผล นิสิตมีทักษะว่า มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ สรุปว่า นิสิตชายและนิสิตหญิง มีทักษะต่อการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา สรุปว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีทักษะต่อการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมทุกด้านและรายด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านสื่ออุปกรณ์การสอน

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านการวัดและประเมินผลนิสิตแต่ละชั้นปีมีทักษะไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

STUDENTS' OPINIONS TOWARDS THE INSTRUCTION
IN ART EDUCATION, FACULTY OF FINE ARTS,
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

AN ABSTRACT
BY
TAWANRAT POLCHAROEN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Higher Education
at Srinakharinwirot University
October 2003

Tawanrat Polcharoen. (2003). *Students' Opinions Towards the Instruction in Art Education, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University*. Master Thesis, M.Ed. (Higher Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr.Annop Phothisuk, Dr.Rachun Boonthima.

The purposes of the research were 1) to study students' opinions towards the instruction in Art Education, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University in 4 aspects : curriculum, teaching and learning management, teaching materials and measurement and evaluation, 2) to compare the perceptions of students towards teaching and learning in Arts Education Department, the Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University in overall and each aspects classified by various variables : sex, years of study and academic achievement. Samples of this research were 91 undergraduate students in Arts Education Department, the Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University .whom registered in the second semester in academes year 2002. Research tool to collect data was a 5 rating scale questionnaire which derived from Likert's model. Statistical Methods used in this research were percentage, means, standard deviation, t-test, Analysis of Variance (ANOVA) and LSD method .

The results of this research were as follows:

1. Students' opinions towards the instruction in Art Education, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University toward teaching and learning in Arts Education Department in overall and each aspects were at high level except in measurement and evaluation aspect which was at moderate level.
2. The perceptions of students toward teaching and learning in Arts Education Department in overall and each aspect were indifferent.
3. The perceptions of students who were in different years of study toward teaching and learning in Arts Education Department were statistically significance different at .05 level except measurement and evaluation aspect .
4. The perceptions of students who had different academic achievement toward teaching and learning in Arts Education Department in overall and each aspect were indifferent except in curriculum aspect.

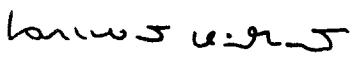
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุน
ระดับปริญญาโท ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
ทบวงมหาวิทยาลัย

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

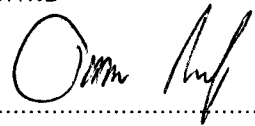
ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ของ
นางสาวธวัลรัตน์ พลเจริญ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

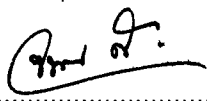

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)
วันที่ 17 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.อรรณพ โพธิสุข)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมรพงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.จารุวรรณ สกุลดู)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.อรรณพ โพธิสุข ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ตั้งแต่ศึกษาค้นคว้า จนกระทั่งสำเร็จเป็นงานวิจัยที่สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมรรพพงษ์ และอาจารย์ ดร.จารุวรรณ สกุลคู ที่กรุณารับเป็นกรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย อาจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า และคุณไพฑูรย์ พูนสุข ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ทรงคุณค่ายิ่ง ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถามการทำปริญญานิพนธ์ สำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์สาขาวิชาศิลปศึกษาทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย และขอบใจนิสิตทุกชั้นปีในสาขาวิชาศิลปศึกษาทุกคนที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณพี่ชายที่แสนดี และขอบคุณ คุณพิจิตรรา สิริศรีสัมพันธ์ ที่เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาตลอด ตลอดจนขอบคุณ พี่ ๆ น้อง ๆ นิสิตปริญญาเอก และปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษาทุกท่าน ที่ให้กำลังใจตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงได้จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นการบูชา พระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณยาย ครู อาจารย์ ทุก ๆ ท่าน ที่ได้ถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ช่วยเหลือให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ธวัชรรัตน์ พลเจริญ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
	ความสำคัญของการวิจัย.....	5
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
	สมมติฐานการวิจัย.....	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน.....	8
	แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน.....	10
	ด้านหลักสูตร.....	10
	ด้านการเรียนการสอน.....	25
	ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน.....	31
	ด้านการวัดและประเมินผล.....	39
	การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	47
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	66
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	66
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
	การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล.....	68
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	87
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	87
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	87
	สรุปผลการวิจัย.....	88
	อภิปรายผล.....	89
	ข้อเสนอแนะ.....	95
	บรรณานุกรม.....	97
	ภาคผนวก.....	107
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของ	
	แบบสอบถาม.....	108
	ภาคผนวก ข หนังสือแนะนำและแบบสอบถาม.....	109
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	120

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 หลักเกณฑ์การประเมินผู้สมัครสอบเข้าเรียนในสาขาศิลปะ มหาวิทยาลัยแคมบริจ	54
2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	66
3 จำนวนและคำร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรต้นที่ศึกษา.....	72
4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนิสิตที่มีต่อ การจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน.....	73
5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนิสิตที่มีต่อ การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร จำแนกรายข้อ.....	74
6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนิสิตที่มีต่อ การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการเรียนการสอน เป็นรายข้อ.....	75
7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนิสิตที่มีต่อ การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน เป็นรายข้อ.....	76
8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนิสิตที่มีต่อ การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการวัดและประเมินผล เป็นรายข้อ...	77
9 การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา ศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ.....	78
10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนิสิตที่มีต่อ การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตาม ชั้นปีที่ศึกษา.....	79
11 เปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา ศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา.....	80

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมทุกด้าน จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่.....	81
13 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่.....	81
14 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการเรียนการสอน จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่.....	82
15 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่.....	82
16 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	83
17 เปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	84
18 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่.....	85

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่.....	15
2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์.....	20
3 แผนภูมิองค์ประกอบของการสอนที่ดี.....	51
4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลาของโรงเรียน.....	55
5 แผนภาพการจัดแนวนโยบายบูรณาการ.....	56

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาในประเทศไทยนั้น นอกจากมุ่งพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้แล้ว ยังมุ่งพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งที่จะดำเนินการเพื่อให้ประชาชนปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาก็คือกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุขและสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านของประเทศ (พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ. 2540 : 3) ซึ่งการจัดการศึกษาในแต่ละระดับมีความต่อเนื่องกันและมีความสำคัญในตัวเอง และต่างก็มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้านการจัดการศึกษาให้บรรลุทั้งด้านปริมาณและคุณภาพไปพร้อม ๆ กันจำเป็นต้องจัดให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมด้วยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกด้าน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเกิดความสงบสุขในสังคม กระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา ตลอดจนเป็นพลเมืองดีของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544 : 40) การจัดการศึกษาในแต่ละระดับมีจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์แตกต่างกันไปและการศึกษาระดับอุดมศึกษาถือว่าเป็นการศึกษาระดับสูงสุด เป็นการมุ่งพัฒนาคนเข้าสู่อาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ย่อมถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ในศาสตร์ที่ศึกษาอย่างเพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้ตามสมควร และสามารถเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศ (วิจิตร ศรีสอาน. 2518 : 11) การศึกษาที่จัดให้ต้องสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย และรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร และสังคมแห่งการเรียนรู้ และเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้โอกาสผู้เรียนมีบทบาทร่วมในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (รุ่ง แก้วแดง. 2541 : 61 - 62)

สถาบันอุดมศึกษานับว่ามีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ประเทศ ตั้งแต่เริ่มแรกที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งผลิตและเตรียมบุคคลเข้ารับราชการมาสู่สังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นการเตรียมประชาชนเพื่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการผลิตกำลังคนระดับสูงในสาขาวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการ และแผนพัฒนาประเทศ (เฉลิมเผ่า อจละนันท์. 2541 : 2) ซึ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับสูงโดยเฉพาะการประยุกต์ ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ การสร้างสรรค์และเผยแพร่ความรู้ การพัฒนาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ การริเริ่มพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมกับ ธรรมชาติของวิชาศิลปศึกษา ที่ประกอบด้วยเรื่องราวของประสบการณ์จินตนาการและความคิด สร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาทางด้านศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ได้แสดงบทบาทสำคัญตั้งแต่แรกเริ่ม ไม่ว่าจะเป็นการเปิดสอนวิชาพื้นฐาน วิชาช่างซึ่งทางศิลปะ เพื่อสร้างรสนิยมอันประณีตงดงามให้กับบัณฑิตทุกคน ให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2527 : 206) ที่กล่าวว่า ความคิด สร้างสรรค์และการปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญต่อเอกัตภาพของบุคคล และต่อสังคมเป็นส่วนร่วม ความคิดสร้างสรรค์ในตัวเองเป็นความจำเป็นต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และต่อชีวิต ที่ซับซ้อนยุ่งยากในโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะฉะนั้นความสามารถในการคิดสร้างสรรค์จะ พัฒนาเรื่องการปรับตัวเข้ากับสังคมทั้งปัจจุบันและอนาคตของเด็กอย่างสมบูรณ์ ถ้าครูสามารถ พัฒนาผู้เรียนได้ตามเป้าหมายของการสอนศิลปศึกษาแล้ว บุคคลในสังคมของชาติก็จะมีความรู้ มีทัศนคติที่ดี และสะท้อนถึงคุณค่าอันเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมของชาติ และมีโลกทัศน์ในการ แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการที่ลึกซึ้งที่มีคุณค่าต่อจิตใจ บทบาทสำคัญที่สุด จึงอยู่ที่ครูอาจารย์ผู้จบการศึกษาทางด้านศิลปศึกษา หรือผู้มีความเชี่ยวชาญในการสอนการ ปฏิบัติและสร้างสรรค์ผลงานเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งมีประสบการณ์ในทางศิลปะแตกต่างกัน ทั้งในด้านต่าง ๆ เช่น การเตรียมการสอน, การใช้สื่อการเรียนการสอน, การจัดภาพ สิ่งแวดล้อม, การจัดสภาพสิ่งแวดล้อม, เทคนิควิธีสอน ความรับผิดชอบต่อการเรียนการสอน ศิลปศึกษาที่ครูอาจารย์ได้นำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ปัญหาจะเกิดจากสภาพการเรียน การสอนที่สำคัญอยู่ที่ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ส่วน รัตนา รักสกุลพาณิชย์ (2537 : 97) กล่าวว่า เริ่มการเรียนการสอนโดยอาจารย์ใช้วิธีสั่งงาน ให้นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติโดยไม่มีการเตรียมสื่อการสอน ไม่มีการสาธิตหรือแสดงตัวอย่างให้แก่ นักศึกษาและขาดวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาเกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีบทบาททางด้านศิลปศึกษา (Art Education) มาตั้งแต่ครั้งเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาในด้านการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา จึงยึดผู้สอนเป็นหลักและเกณฑ์การประเมินผลเป็นสำคัญและลักษณะการเรียนการสอนเป็นเรื่องการให้ผู้เรียนแสดงออกหรือให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเป้าหมายสำคัญของการเรียนการสอนศิลปศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์คือ คนที่มีความรู้คู่กับความงาม โดยมุ่งเน้นที่กระบวนการเรียนการสอน องค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งก็คือด้านของผู้เรียน ซึ่งจะมีผลการวิจัยในด้านทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษาสามารถบอกวัตถุประสงค์ของการสอนและการฝึกปฏิบัติก่อนลงมือปฏิบัติงานจริง ๆ จากผลการวิจัยเป็นการศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมุ่งเน้นการสร้างแบบพฤติกรรมให้มีบุคลิกภาพที่ดีงาม มีคุณธรรม มีสุนทรียภาพและมีอุปนิสัยที่พึงประสงค์ การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาจึงมีความสำคัญมากโดยเฉพาะผู้เรียนจัดอยู่ในระยะของวัยรุ่น ในการเตรียมการสอน การนำสื่อการสอนของอาจารย์จึงควรมีการเตรียมล่วงหน้าเป็นอย่างดี อาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านศิลปะโดยตรง และต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ รู้จักค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งต้องศึกษาทางจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น โดยเฉพาะเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย จากการวิจัยของ มงคล แก้วพวงงาม (2528 : 95) พบว่าในด้านการสอนอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปศึกษาสามารถอธิบายหลักการ วัตถุประสงค์การเรียน การปฏิบัติงานและการจัดเทคนิควิธีสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และได้เสนอแนะว่า ควรมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเน้นทักษะการบรรยายในหลักการวิชาศิลปศึกษา การบอกวัตถุประสงค์ด้านการเรียนและการปฏิบัติตาม เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในหลักการอันจะนำไปสู่การรับรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วินัย โสมดี (2527 : 78) ที่เสนอแนะว่า ในการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ภาควิชาควรจัดอบรมสัมมนา เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ผู้สอนมีประสบการณ์ในเรื่องชี้แจงแผนการเรียน บอกวัตถุประสงค์ของการเรียน และการปฏิบัติงานแก่นิสิตในรูปแบบต่าง ๆ ให้มากขึ้น ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้านด้วยกันคือ ความรู้ความคิด ทักษะ และเจตคติ ดังนั้น สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงได้ตระหนักถึงกระบวนการเรียนในวิชาศิลปศึกษา ให้เป็นไปด้วยดี เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของวิชาศิลปศึกษา กล่าวคือ การพัฒนาศิลปะนิสัยให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีจิตใจที่งดงาม มีสุนทรียภาพ มีเมตตา ส่งเสริมและยกระดับคุณธรรมของตนเองให้สูงขึ้น แนวคิดในการจัดการศึกษาปัจจุบันนี้เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงมีบทบาทเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างชัดเจน สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปรัชญา

และจุดมุ่งหมายของวิชาศิลปศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มุ่งไปสู่ ความเป็นเลิศทางวิชาการ ทางสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ โดยการสัมภาษณ์นิสิต เกี่ยวกับปัญหาในด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านการวัดและประเมินผล พอสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตร พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา บางรายวิชามีเนื้อหา ซ้ำซ้อน ได้มีข้อเสนอแนะให้ได้มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม นอกจากนี้ เนื้อหาของหลักสูตร ควรเน้นภาคปฏิบัติให้มาก และควรปรับให้เข้ากับความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อประโยชน์ แก่นิสิตในการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ พบว่า ตรงตามความต้องการของสังคมและตรง ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและสามารถสร้างความโดดเด่นเฉพาะของบัณฑิตให้ได้ตาม ปรัชญาของหลักสูตร รวมทั้งการสร้างจุดแข็งของหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การแข่งขัน สำหรับเนื้อหา วิชาในแต่ละรายวิชาควรเน้นในเรื่องที่ผู้เรียนจะสามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริงเมื่อสำเร็จ การศึกษาและทำงาน (มหิทธิ ประสานศักดิ์; พวงเพชร ตีรคุณบุรณะ; รัตนาวลี ชีวิตนันท์; สุวัฒนา ทาจัน. 2545 : สัมภาษณ์)

๒. ด้านการเรียนการสอน พบว่า ควรมีความหลากหลายในการสอน ด้านการปฏิบัติ ซึ่งควรเน้นด้านกระบวนการให้มากขึ้น อาจารย์บางท่านยังใช้วิธีการสอนที่เน้นทฤษฎี มากเกินไป ส่งผลให้นิสิตขาดประสบการณ์การปฏิบัติในสภาพการณ์จริง ส่วนการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนนิสิตต้องการให้จัดมีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับ รายวิชาที่กำลังศึกษามากขึ้น เพื่อจะได้เห็นขั้นตอนและการปฏิบัติจริง (รัตนาวลี ชีวิตนันท์; สิริธร ปลูกผล; สุวัฒนา ทาจัน; ไสริญา พงษ์สุวรรณ. 2545 : สัมภาษณ์)

๓. ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน พบว่า สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้สอนอยู่ไม่เพียงพอ อุปกรณ์ควรอยู่ในสภาพที่ดีและมีความทันสมัย ควรมีสื่อทางด้านคอมพิวเตอร์ให้มากกว่าที่มีอยู่ ควรจัดให้นิสิตได้มีโอกาสในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ให้มากกว่าเดิม และควรปรับปรุงเกี่ยวกับ ขั้นตอนการเบิกใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่อความสะดวกต่อการเรียนการสอน การใช้สื่อในการสอน มีน้อย ไม่มีสื่อสำหรับใช้ในการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจที่จะศึกษาและ เข้าใจง่ายขึ้น (ประทาน อภิรักษ์ิตบุญญา; ปภาภรณ์ ศุภเศรษฐมงคล; กิตติโชติ เอี่ยมอุไรรัตน์; มหิทธิ ประสานศักดิ์. 2545 : สัมภาษณ์)

๔. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผล ส่วนใหญ่ไม่สามารถติดตาม ผลได้ โดยเฉพาะอาจารย์พิเศษที่ทางสาขาวิชาจัดมาสอน ซึ่งยังมีการติดตามผลที่ยากมาก และ อาจารย์ผู้สอน ควรมีคำชี้แจงในการให้คะแนนในการวัดและประเมินผลที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติซึ่งมีความเที่ยงตรงและชัดเจนกว่านี้ (ประทาน อภิรักษ์ิตบุญญา; พวงเพชร ตีรคุณบุรณะ; สิริธร ปลูกผล. 2545 : สัมภาษณ์)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านการวัดและประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตาม เพศ ชั้นปี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาในด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นตามวัตถุประสงค์ของ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 91 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่
 - 2.1.1 เพศ แบ่งเป็น เพศชาย และเพศหญิง
 - 2.1.2 ชั้นปี แบ่งเป็น ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4
 - 2.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ
 - 2.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวม 4 ด้าน ได้แก่

- 2.2.1 ด้านหลักสูตร
- 2.2.2 ด้านการเรียนการสอน
- 2.2.3 ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน
- 2.2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นิสิต หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขาวิชาศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ทักษะ หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งในทางดีหรือไม่ดี พอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย สามารถวัดได้ โดยใช้แบบสอบถามทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านหลักสูตร หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนิสิตเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความเหมาะสมของหลักสูตร ตลอดจนความสำคัญหรือคุณค่าของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

2.2 ด้านการเรียนการสอน หมายถึง เทคนิควิธีการที่ผู้สอนใช้สอนพฤติกรรม การสอนของอาจารย์ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน การมอบหมายงาน การจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตร

2.3 ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน หมายถึง การใช้วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อต่าง ๆ ที่ช่วยในการสอน

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง การใช้วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อต่าง ๆ ที่ช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการดำเนินการต่าง ๆ ของผู้สอนเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี

3. ชั้นปี หมายถึง ระดับชั้นปีที่ 1 ระดับชั้นปีที่ 2 ระดับชั้นปีที่ 3 และระดับชั้นปีที่ 4

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิตตั้งแต่แรกเข้า จนถึงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- 4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสม 3.00 ขึ้นไป
- 4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.50 – 2.99
- 4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.49 ลงมา

5. คณะศิลปกรรมศาสตร์ หมายถึง คณะซึ่งถือกำเนิดมาจาก แผนกศิลปศึกษา วิทยาลัยการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ในระดับปริญญาตรีแห่งแรกในประเทศไทย ในปี 2511 และต่อมาได้พัฒนาเป็นคณะศิลปกรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2536

6. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีกำเนิดจาก วิทยาลัยวิชาการศึกษา ต่อมาได้รับการยกย่องขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย โดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2517 “ศรีนครินทรวิโรฒ” เป็นชื่อที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานแก่มหาวิทยาลัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. นิสิตเพศชายและนิสิตเพศหญิง มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
2. นิสิตที่เรียนชั้นปีต่างกัน มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
3. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตามสาระสำคัญดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน
2. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
 - 2.1 ด้านหลักสูตร
 - 2.2 ด้านการเรียนการสอน
 - 2.3 ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน
 - 2.4 ด้านการวัดและประเมินผล
3. การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - 3.1 ความหมายของศิลปศึกษา
 - 3.2 การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
 - 3.3 หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

1. ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเป็นงานสำคัญ และเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากทุกสถาบันการศึกษา มีจุดมุ่งหมายให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีจริยธรรมคุณธรรม เป็นที่ต้องการของสังคม ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จของผู้บริหาร เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527 : 87) ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการทุกชนิดเพื่อจะส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่างงานที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์หรือนักศึกษา ดังที่ บรรจง พงศ์ศาสตร์ (2536 : 2) กล่าวว่า การกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรกระตุ้นครูอาจารย์ให้ความสนใจบรรยากาศทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น หามาตรการต่าง ๆ มาเร่งให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รู้จักหาเทคนิค หรือกระบวนการเรียนที่เหมาะสมกับนักศึกษา มาช่วยเสริมการสอน ผู้บริหารต้องช่วยครูในเรื่องการเพิ่มประสบการณ์ เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ ให้ครูอาจารย์มีทักษะในการสอน และ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534 : 18 - 19) กล่าวว่า การจัด

การเรียนการสอนผู้บริหารต้องดำเนินการที่เกี่ยวกับการแสวงหาจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาออกมาให้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรได้ปฏิบัติ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี แนะนำให้ครูรู้จักใช้ และประมวลการสอน ทำโครงการสอน รู้วิธีการจัดตารางสอน เพื่อจัดรายวิชาต่าง ๆ ได้เหมาะสม ส่วน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 16) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและ อภิชัย กุลชา (2536 : 3) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่อาจารย์ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความสามารถเพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนการสอน การเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักศึกษาในด้านวิชาการ

จากความหมายทั้งหมดที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดกิจกรรมทางวิชาการของสถาบันการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2523 : 67 - 74) กล่าวว่า หน้าที่ของสถานศึกษา คือการให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นสำคัญ แต่การที่สถานศึกษาจะสามารถทำหน้าที่นี้สมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับงานวิชาการ และเข้าใจขอบเขตของงานเป็นอย่างดี งานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา คืองานด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน งานปรับปรุงการเรียนการสอน งานวัดและประเมินผล นอกจากนี้ ระวีวรรณ เสวตามร (2529 : 43) อธิบายว่า การจัดการเรียนการสอนนับเป็นหัวใจของการบริหารทั้งหมดเพราะจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนไปพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติได้ การจัดการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรผู้บริหารมีหน้าที่คอยให้ความรู้ ให้คำแนะนำปรึกษา และให้กำลังใจแก่อาจารย์เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ อัมภา บุญช่วย (2537 : 1) กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่าเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ การที่จะดูว่าสถาบันใดมีมาตรฐานจะดูที่ผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารว่าจะเอาจริงเอาจังกับการบริหารงานวิชาการเพียงใด และบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในงานวิชาการมากน้อยแค่ไหน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการเตรียมการเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความพร้อมก่อน เมื่อเกิดความร่วมมือร่วมใจและปฏิบัติงานอย่างจริงจัง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาก็สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ และ สอนอง เครือมาก (2530 : 53) ได้ให้ความเห็น

ว่า ผู้บริหารศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะเป็นผู้ริเริ่มในการดำเนินการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย นโยบาย วัตถุประสงค์ และวางแผนงานของสถานศึกษา
2. ควบคุม ติดตาม นิเทศงานวิชาการอย่างมีระบบ
3. จัดหาหลักสูตร และเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอตามสภาพของสถานศึกษา
4. จัดให้ครูผลิต จัดหาสื่อการเรียน และควบคุมดูแลให้ครูนำไปใช้ประกอบการสอน
5. จัดให้มีมุมหนังสือ หรือห้องสมุดให้เหมาะสมตามสภาพของสถานศึกษา
6. ให้มีการวัดผลและประเมินผลการเรียน ตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลของ

หลักสูตร

7. ส่งเสริมและนำเทคนิคใหม่ ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา
- จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นงานสำคัญ เป็นงานหลักที่ผู้บริหาร

สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อจัดการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมทุกอย่างเพื่อปรับปรุง และพัฒนานักศึกษาในสถานศึกษาให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาจำเป็นต้องมีกระบวนการที่จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่ต้องการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งกระบวนการในการจัดการเกี่ยวกับงาน 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ด้านหลักสูตร
- 2.2 ด้านการเรียนการสอน
- 2.3 ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน
- 2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

2.1 ด้านหลักสูตร

หลักสูตรนับเป็นหัวใจและมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักสูตร การจัดหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้สอน โดยกำหนดความมุ่งหมายการศึกษา เนื้อหาความรู้ และประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน จัดเนื้อหาสาระที่นำมาบรรจุไว้เป็นหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล อีกทั้งเป็นแนวทางในการบริหารของสถาบัน การศึกษาว่าควรจะมุ่งเน้นการพัฒนาของผู้เรียนให้เป็นไปในลักษณะใด

ความหมายของหลักสูตร

สมน อมรวิวัฒน์ (2514 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร คือ แนวกำหนดประสบการณ์ทั้งหมด ที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับการศึกษา ทั้งในแง่วิชาการและ พัฒนาการทุกด้าน การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีหลักสูตร เพื่อใช้เป็นมาตรฐานหรือเกณฑ์กลาง ของการจัดชั้นเรียน เวลาเรียน และเนื้อหาการเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 2) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษา ที่กำหนดไว้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 2) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งหลายที่สถาบัน จัดให้แก่นักศึกษาเพื่อให้ นักศึกษาได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่สถาบันปรารถนา และหลักสูตรที่ดีควรจะต้องเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน อันสอดคล้องกับความต้องการของชีวิตที่เหมาะสมที่สุด

ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อุทยา (2530 : 1) กล่าวว่าหลักสูตร หรือ Curriculum มีความหมายว่า Race - course หรือ สนามแข่ง และตาม ความเป็นจริงแล้ว หลักสูตรแต่เดิมคนส่วนใหญ่คิดว่ามีลักษณะเป็นสนามแข่งจริง ๆ คือนัก ศึกษาต้องแข่งขันกันเรียนให้จบเพื่อที่จะได้รับปริญญา แม้ในปัจจุบันความเชื่อเกี่ยวกับหลักสูตร ก็ยังยึดอยู่ว่า หลักสูตรคือสนามแข่งที่ประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ ที่นักศึกษาต้องเรียนให้ ประสบผลสำเร็จ และสันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 10) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความ เจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษา โดย มีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้ กำลังคนที่มีประสิทธิภาพ สำหรับ กู๊ด (Good. 1973 : 157) กล่าวว่าหลักสูตร คือโครงการ ทั่วไปทั้งหมดของเนื้อหาวิชา อุปกรณ์การเรียนการสอนที่สถาบันได้จัดไว้ให้นักศึกษาเรียน เพื่อให้มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะจบการศึกษาเพื่อเข้าสู่อาชีพต่อไป ส่วน ทิศนา ขัมมณี (2535 : 1) กล่าวว่า หลักสูตร หมายความว่า โปรแกรมการศึกษาใด ๆ ก็ตามที่ได้กำหนด โครงสร้างการเรียน ประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ พร้อมทั้งคำแนะนำเกี่ยวกับการจัด ประสบการณ์การเรียนของแต่ละรายวิชานั้นด้วย

จากความหมายของหลักสูตรที่ได้ประมวลมา พอสรุปได้ว่าการจัดหลักสูตร หมายความว่ารวมถึงกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาความรู้ความสามารถ คุณลักษณะตามความมุ่งหมายของการศึกษาที่วางไว้ หลักสูตร จึงเป็นแบบแผนการศึกษาที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ตลอดจนคุณลักษณะของอาจารย์ วัสดุการศึกษา ตำราเรียน สถานที่เรียน การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพสังคม

ความสำคัญของหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 7 - 8) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นถึงการศึกษาของประเทศ ซึ่งเปรียบเสมือนแนวทางที่สามารถทำให้ทราบได้ทันทีว่า การจัดการศึกษาของประเทศที่จัดให้แก่เยาวชนนั้นเน้นหนักไปในทางใด ในแง่ความรู้ การเสริมทักษะ และทัศนคติอันมีผลโดยตรงต่อตัวเยาวชนและสังคม และกาญจนา คุณารักษ์ (2527 : 4) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาบุคคลในทุก ๆ ด้าน และยังเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษามุ่งผลสัมฤทธิ์ตามมุ่งหมายตามแผนการศึกษาของชาติ กล่าวคือหลักสูตรมีส่วนช่วยในการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต นอกจากนั้น หลักสูตรยังมีความสำคัญต่อสังคม การเมือง และเศรษฐกิจอีกด้วย เพราะผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรเพื่อวางรากฐานทางความคิด และความประพฤติของผู้เรียนให้มีคุณธรรม มีความสำนึกในสิทธิหน้าที่ของพลเมืองดี ทำให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หลักสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ตลอดจนรู้จักกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพตามที่ตนสามารถและมีความถนัด ทำให้เยาวชนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นในอนาคต นับเป็นกำลังทางสมองทางเศรษฐกิจของชาติที่จะนำประเทศไปสู่ความเจริญในทุก ๆ ด้าน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหางเสือที่จะคอยบังคับหรือกำหนดทิศทางในการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา

จากความสำคัญของหลักสูตรข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรเปรียบเสมือนเค้าโครงหรือโครงสร้างของการปฏิบัติงานทางการศึกษา อีกทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางของกระบวนการหรือวิธีการทั้งหมดที่ให้การศึกษากับเด็ก และจะมีส่วนช่วยการเรียนรู้ของเด็กโดยตรงด้วย ดังนั้นการศึกษาจะมีหรือไม่เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับหลักสูตรเป็นสำคัญ

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร หรือโครงสร้างของหลักสูตรเป็นเครื่องมือชี้แนวทางของหลักสูตร และเป็นส่วนสำคัญของหลักสูตรที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์ขึ้น ทั้งยังเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ไว้ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2527 : 11) และสันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 12) ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า องค์ประกอบของหลักสูตรควรประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมาย (Objective)
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ (Subject matter and experience)
3. วิธีสอน (Method)
4. วัสดุอุปกรณ์การสอน (Materials)
5. กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)

6. การประเมินผล (Evaluation)

ธารง บัวศรี (2532 : 8) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า
ควรประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum aim) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional objective) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลังจากที่เรียนจบเนื้อหาสาระในวิชาที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ (Content and experiences) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional strategies) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้ และความรู้อื่น ๆ ตามจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
5. วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน (Instructional media and materials) หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้ และวัสดุต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพ และประสิทธิภาพการเรียนการสอน
6. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินหลักสูตร และการประเมินผลการเรียนการสอน

ทาบ (Taba. 1962 : 11) มีความเห็นว่า หลักสูตรไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมาย (Objectives) ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเรียนการสอน และเพื่อกำหนดว่า ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนอย่างไร หรือจะให้การศึกษาเพื่ออะไร
2. เนื้อหาวิชา (Contents) เป็นการเลือกสรรและจัดเนื้อหาวิชาความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation) เป็นการนำเอาหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล
4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการหาคำตอบว่า การดำเนินการเรียนการสอนของหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหมายหรือไม่ เพียงใด

ความเห็นของ ทาบ สอดคล้องกับ สุมิตร คุณานุกร (2518 : 9) ว่า
องค์ประกอบของหลักสูตรควรมี 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมาย (Objectives)
2. เนื้อหา (Contents)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation)
4. การประเมินผล (Evaluation)

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander. 1974 : 17) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร มี 4 ประการ เช่นกัน แต่แตกต่างกันในการเรียกองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. การจัดเนื้อหาวิชา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

จากแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่อง องค์ประกอบของหลักสูตร สรุปได้องค์ประกอบที่เหมือนกัน 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตร
2. เนื้อหาของหลักสูตร
3. กิจกรรมการเรียนการสอนหรือนำหลักสูตรไปใช้
4. การวัดและการประเมินผล

การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนา (Development) มีความหมายที่เด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะ คือการทำให้ดีขึ้น และการทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development) จึงมีความหมายครอบคลุมถึงการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น หรืออาจหมายถึงการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่ต้องมีหลักสูตรเก่าเป็นพื้นฐานอยู่เลยก็ได้ ในตำราเกี่ยวกับหลักสูตรโดยทั่วไปมีการใช้คำอยู่หลายคำ เช่น คำว่า การสร้างหลักสูตร (Curriculum construction) การร่างหลักสูตร (Curriculum planning) การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum improvement) การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (Curriculum revision) คำเหล่านี้ล้วนแล้วแต่อยู่ในขอบข่ายของการพัฒนาหลักสูตรทั้งสิ้น (สงัด อุทรานันท์. 2532 : 30)

ทาบ (Taba. 1962 : 12) กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. สำรวจความต้องการที่จำเป็นของสังคม
2. กำหนดวัตถุประสงค์ตามที่สังคมต้องการ
3. การคัดเลือกเนื้อหาวิชา
4. การจัดเนื้อหาวิชา
5. การคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้
6. การจัดประสบการณ์เรียนรู้

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 5 - 7) กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรว่า ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การเลือก การจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร
5. การปรับปรุงหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2530 : 79) เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรไว้ในภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่

จากภาพประกอบ 1 แสดงให้เห็นว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบ่งได้เป็น 3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และกระบวนการประเมินหลักสูตร โดยทั้งสามส่วนจะต้องสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน

1. ระบบการร่างหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ สิ่งกำหนดหลักสูตร รูปแบบหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร และการปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้

1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้สำหรับพัฒนาหลักสูตร ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ สิ่งกำหนดทางวิชาการ สิ่งกำหนดทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ และสิ่งกำหนดทางการเมือง

1.2 รูปแบบหลักสูตรโดยส่วนรวมจะประกอบด้วย โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพรวมและมาตรฐานการศึกษาของแต่ละหลักสูตร รูปแบบหลักสูตรจะต้องทำหลังจากได้ศึกษาของแต่ละหลักสูตร รูปแบบหลักสูตรจะต้องทำหลังจากได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากสิ่งที่กำหนดหลักสูตร

1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร จะศึกษาความเป็นไปได้พร้อมทั้งปรับปรุง แก้ไขบางส่วนก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น การประชุมสัมมนา การวิจัยเอกสาร การทดลองใช้หลักสูตรนำร่อง ฯลฯ

1.4 การปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้ จะต้องจัดทำระบบข้อมูลที่ชัดเจน จะทำให้การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเป็นไปอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพซึ่งต้องพิจารณาให้รอบคอบว่าข้อมูลนี้จะนำไปใช้ปรับปรุง แก้ไขในส่วนใดของหลักสูตร และเมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วไปกระทบหลักการและโครงสร้างของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด ทั้งเครื่องซึ่งการปฏิบัติได้ชัดเจนขึ้นหรือไม่

2. ระบบการใช้หลักสูตร ได้แก่ การขออนุมัติหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตร และดำเนินการใช้หลักสูตร

2.1 การขออนุมัติหลักสูตร หลังจากตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและปรับแก้ไขหลักสูตรแล้ว ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ต้องนำหลักสูตรเสนอหน่วยงานเพื่อให้เห็นชอบหลักสูตร ได้แก่ กระทรวง หรือทบวงที่มีสถานศึกษานั้นสังกัด เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจะรับสมัครผู้เรียน และดำเนินการเรียนการสอนได้

2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร จะต้องคำนึงถึงสิ่งจำเป็นดังนี้ คือ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร เตรียมความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ วัสดุ หลักสูตร บริการ สนับสนุน และอาคารสถานที่ ระบบบริหาร การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และติดตามผลการใช้

2.3 การบริหารหลักสูตร เป็นการดำเนินงาน เมื่อนำหลักสูตรไปใช้ จะต้องคำนึงถึงการดำเนินการตามแผน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดตารางสอน การจัดแผนการสอน คู่มือผู้เรียน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของผู้สอน และผู้เรียน รวมทั้งการประเมินผลการเรียน

3. ระบบการประเมินหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนประเมินหลักสูตร แผนการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานข้อมูล

3.1 การวางแผนประเมินหลักสูตร เป็นการวางแผนว่า จะประเมินหลักสูตรในส่วนต่าง ๆ เช่น ประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินย่อยแต่ละระบบ เช่น ระบบการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หรือประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

3.2 แผนการเก็บข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.3 วิเคราะห์ข้อมูล ควรกำหนดว่า มีข้อมูลอะไรบ้างที่สำคัญในการช่วยตัดสินใจ การจัดระบบข้อมูลจะช่วยจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และสังเคราะห์ข้อมูลได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.4 การรายงานข้อมูล การจัดทำรายงาน และการเสนอข้อมูล จะช่วยในการพิจารณาว่าหลักสูตรนั้นมีคุณค่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือจะต้องปรับปรุงแก้ไขส่วนใดของระบบหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่เป็นวัฏจักร มีการดำเนินการหมุนเวียนต่อเนื่องกันอยู่ตลอดเวลาทุกขั้นตอน และเกิดขึ้นในหลายระดับ ทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับโรงเรียน และในระดับห้องเรียน ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอีกด้วย

การประเมินหลักสูตร

ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 502) การประเมิน หมายถึง การกะ ประเมินค่า หรือราคาเท่าที่ควรจะเป็น เช่น การประเมินราคา การประเมินผลการศึกษา เป็นต้น ตามความหมายของนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ต่างกัน เช่น เวอร์เดน และแซนเดอร์ส (Worthen and Sanders. 1973 : 129) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการคิด วิเคราะห์ และเก็บรวบรวมข้อมูลอันเป็นข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจคุณค่าผลผลิต วิธีการ และแนวทางเลือกต่าง ๆ

การประเมินหลักสูตร จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งใน 4 องค์ประกอบของหลักสูตร คือ ความมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร (สุมิตร คุณานุกร. 2523 : 9) ดังนั้น หลักสูตรแต่ละหลักสูตรจึงจำเป็นต้องมีการประเมินอยู่เสมอเป็นระยะ ๆ การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร กล่าวคือผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจ เพื่อการแก้ไข และการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป (ธวัชชัย ชัยจิรฉายกุล. 2529 : 211)

บุญชม ศรีสะอาด (2528 : 229) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตร การประเมินหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีส่วนสำคัญในการช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครบวงจรของการพัฒนา

หลักสูตร การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาเปรียบเทียบและตัดสินเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น การพัฒนาหลักสูตรจะขาดการประเมินหลักสูตรไม่ได้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524 : 3 - 4) กล่าวว่า การประเมินเป็นการตัดสินของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ สำหรับตัดสินคุณค่าของโปรแกรมการศึกษา ผลผลิต กระบวนการ จุดมุ่งหมายของโครงการ หรือทางเลือกต่าง ๆ ที่ออกแบบเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้ เสริมศรี ไชยศรี (2526 : 200) ได้กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรว่าเป็นการพิจารณาตัดสินกระบวนการ หรือผลลัพธ์ว่ามีคุณภาพเหมาะสมเพียงใด เพื่อนำไปคิดปรับปรุง พัฒนา เลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง

ทศนา แคมมณี (2535 : 234) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรอาจมีจุดมุ่งหมายในการประเมินเพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร เพื่อตัดสินความถูกต้องในการวางเค้าโครงและรูปแบบของหลักสูตร การบริหารงานด้านวิชาการด้านหลักสูตร และเพื่อตัดสินผลผลิตที่ได้

โชติ เพชรชื่น (2530 : 570) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาคุณค่า ความเหมาะสมของสิ่งที่ปรากฏในเอกสารที่เขียนขึ้นมา การพิจารณาความสอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบในระบบของการทำงานด้านการศึกษา และการพิจารณาถึงความเหมาะสมของศาสตร์แขนงต่าง ๆ ที่นำมาจัด หรือบรรจุไว้เป็นข้อกำหนดสำหรับการจัดการศึกษา

ทาบ (Taba. 1962 : 310) การประเมินหลักสูตรมีความมุ่งหมายที่ครอบคลุมขอบข่ายหลายประการ เราอาจจะประเมินหลักสูตรโดยการประเมินจุดมุ่งหมายและขอบข่ายหลักสูตร คุณสมบัติของบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตร ความสามารถของนักเรียน ความสำคัญของรายวิชาต่าง ๆ ผลสัมฤทธิ์ของการนำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไปใช้ และวัสดุสื่อการเรียนต่าง ๆ

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่มีบทบาทต่อการพัฒนาหลักสูตร เพราะการประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงานและตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรว่ามีคุณค่าเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อหลักสูตรใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจที่จะปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอรูปแบบของการประเมินหลักสูตรแตกต่างกันออกไปหลายรูปแบบดังนี้

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam. 1989 : 63 - 64) ได้เสนอรูปแบบการประเมินออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context evaluation) เป็นการประเมินผลบริบทหรือสภาวะแวดล้อมเพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ต่าง ๆ ของหลักสูตร โดยการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่าควรกำหนดจุดมุ่งหมายอย่างไรจึงจะสนองความต้องการและแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ในกรณีที่การประเมินหลักสูตรไม่ใช่อยู่ในขั้นการวางแผน แต่ใช้มาระยะหนึ่งแล้วต้องการประเมิน การประเมินในส่วนนี้คือ การประเมินหลักสูตรในเรื่องจุดมุ่งหมายหรือ จุดประสงค์ต่าง ๆ ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาสาระที่มีอยู่ในหลักสูตร

2. การประเมินปัจจัยตัวป้อน (Input evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ได้แก่ โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินหลักสูตรในขั้นปฏิบัติการ หรือการประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบดูว่ากิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ของการใช้หลักสูตรในสภาพที่เป็นจริงเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อบกพร่องหรือไม่ เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับการสอน

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรนั้น ซึ่งประเมินผลสัมฤทธิ์โดยตรวจสอบว่าผู้เรียนมีคุณสมบัติตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด

อุทุมพร จามรมาน (2528 : 12 - 14) ได้เสนอรูปแบบการประเมินออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 3 ประเภท ดังนี้

1. รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal - Attainment Model) เป็นรูปแบบที่เน้นจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นหลัก การประเมินจะให้คุณค่ามากหรือน้อยจะพิจารณาจากการบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้นำในการประเมินแบบนี้ ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler) และ แฮมมอนด์ (Hammond)

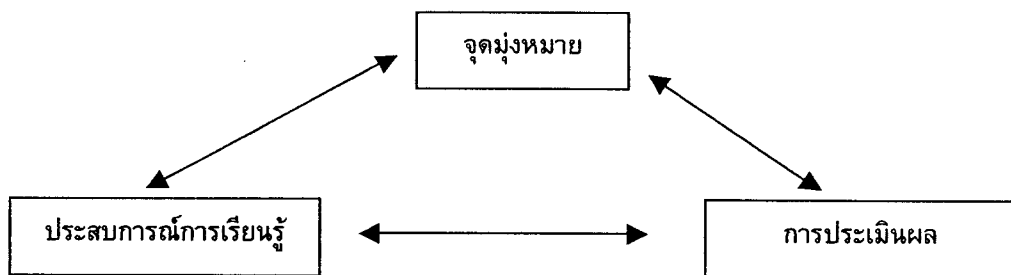
2. รูปแบบที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model) รูปแบบนี้อาศัยเกณฑ์เป็นหลัก แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 เกณฑ์ภายใน ได้แก่ กระบวนการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้วัตถุประสงค์บรรลุ เช่น การประเมินกระบวนการหรือวิธีการ

2.2 เกณฑ์ภายนอก ได้แก่ ผลของการที่วัตถุประสงค์บรรลุ เช่น การประเมินผลผลิตของหลักสูตร

3. รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision Model) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่อมาช่วยในการตัดสินใจ ผู้นำในการประเมินแบบนี้ได้แก่ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) อัลคิน (Alkin) และ โพรวัส (Provus)

ไทเลอร์ (Tyler. 1970 : 110 - 125) ได้เสนอรูปแบบการประเมินโดยพิจารณาผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของการจัดกระบวนการศึกษา 3 ประการ คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์

ขั้นตอนของการประเมินประกอบด้วย

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆ
2. กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะหรือจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัด
ภายหลังจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. กำหนดสถานการณ์ที่แสดงความสำเร็จของจุดมุ่งหมาย
4. พัฒนาและเลือกเทคนิคในการจัด
5. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องและบรรลุ
ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
6. รวบรวมข้อมูลที่เป็นผลงานของผู้เรียน
7. เปรียบเทียบข้อมูลกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
8. ถ้าไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จะต้องมีการตัดสินใจปรับปรุง
หลักสูตรหรือยกเลิก ถ้าบรรลุจุดมุ่งหมายก็จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524 : 38) ได้สรุปรายละเอียดการประเมินโครงการ โดยใช้แบบการประเมินแบบซิป (CIPP MODEL) ไว้ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context evaluation) เป็นการประเมินความต้องการ หรือความจำเป็นเพื่อจัดทำโครงการ หรือจัดลำดับความสำคัญของโครงการ และกำหนด จุดมุ่งหมายของโครงการต่าง ๆ การประเมินบริบททำได้โดยการศึกษาอิทธิพลหรือแรงกดดัน ต่าง ๆ ของสิ่งภายนอกโครงการว่า การศึกษานโยบายการศึกษาของประเทศ ปัญหาของ สังคมที่มีผลกระทบต่อโครงการ หรืออาจจะประเมินโครงการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายโครงการว่าสอดคล้องกับความจำเป็นและนโยบาย หรือปรัชญาของสถาบัน หรือหน่วยงานนั้นหรือไม่

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) เป็นการประเมินว่าปัจจัย ที่เราต้องการมีอะไรบ้าง พอเพียงหรือไม่ ภายใต้ปัจจัยนี้มีทางเลือกใดหรือโปรแกรมใดที่เราควร ดำเนินการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ จะช่วยให้ผู้ดำเนินโครงการเลือกแผนการจัดโปรแกรมได้อย่างเหมาะสม หรือถ้าประเมินโครงการที่ดำเนินไปแล้ว ผลจากการประเมินปัจจัยก็จะได้คำตอบว่าการดำเนิน โครงการที่ทำไปนั้นได้ดำเนินไปตามแบบที่เหมาะสมหรือไม่ ปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้พอเพียงหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินว่าได้นำ โครงการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินกระบวนการทำได้ 2 ลักษณะ คือ เป็นการประเมินก่อนนำไปปฏิบัติจริง เป็นการวิเคราะห์ในเชิงความสัมพันธ์ตามหลักสูตร เหตุผลระหว่างจุดมุ่งหมายกับแนวปฏิบัติ ซึ่งอาจได้ข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติได้ ในลักษณะที่สอง คือ การประเมินกระบวนการขณะปฏิบัติอยู่โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจะ ช่วยให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการดำเนินโครงการเป็นอย่างมาก การให้ข้อติชม อย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้งที่ อันนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลของโครงการในที่สุด

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่ได้ว่า เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งอาจทำได้ทันทีเมื่อโครงการสิ้นสุด และมีการ ติดตามผลการปฏิบัติงานต่อมาอีกภายหลัง เช่น 6 เดือน เป็นต้น การประเมินผลผลิตช่วยในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับการรับรอง ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการถ้าจะทำต่อไป

การประเมินหลักสูตรนั้น สามารถเลือกใช้รูปแบบการประเมินได้หลายรูปแบบ ที่นิยมใช้อยู่ทั่วไปมี 8 รูป ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของครอนบาค รูปแบบการ ประเมินหลักสูตรของสคริเวน รูปแบบการประเมินหลักสูตรของเสตค รูปแบบการประเมิน หลักสูตรของอัลคิน รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ แฮมมอนต์ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวิส รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ สตัฟเฟิลบีม

หลักสูตรคณะศิลปกรรมศาสตร์ ควรจะต้องมีความก้าวหน้าทันสมัย และมีความเป็นสากล ทั้งทางด้านการอนุรักษ์และการพัฒนาโดยมีเป้าหมายของหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตที่เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมใหม่ ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงเริ่มแสวงหาข้อมูลวางแผนคิดและโครงสร้างของหลักสูตรนานมีใช้น้อย เพราะโลกและสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนไปมากมาย หลักสูตรการศึกษามีใช้สิ่งอันเป็นนิรันดร์หรือเป็นอมตะที่จะแข่งขันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ดังนั้น

1. หลักสูตรการศึกษาต้องนำหน้าสังคมและสัมพันธ์กับบริบทสังคม
2. หลักสูตรการศึกษา เมื่อเริ่มใช้ก็เริ่มล้าสมัยทันที

สอดคล้องกับความพยายามในการปฏิรูปองค์กรคณะศิลปกรรมศาสตร์ในทุกด้าน เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนจากมหาวิทยาลัยในระบบราชการไปสู่มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และรองรับแผนกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ. 2540 – 2554) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขอปรับโครงสร้างคณะศิลปกรรมศาสตร์จากระบบภาควิชาไปสู่สาขาวิชา

นโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษา พ.ศ. 2542 และประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2542 ประการแรกขอให้ทำความเข้าใจกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร “มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ สอดคล้องกับปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพของสาขาวิชานั้นๆ โดยมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม มีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม”

จากปรัชญาและวัตถุประสงค์ดังกล่าว มีคำสำคัญ (key words) หลายคำที่ต้องคำนึงถึง

1. สอดคล้องกับแผนการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ
2. สอดคล้องกับปรัชญาของสถาบัน
3. ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ
4. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
5. มีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ
6. มีคุณธรรมและจริยธรรม

ถ้าพิจารณาในแต่ละหมวดวิชาก็มีเป้าหมายที่ควรทำความเข้าใจดังนี้

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานและวิชาชีพ ที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติงานได้

หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใดๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

วิชาศึกษาทั่วไปของคณะศิลปกรรมศาสตร์ที่ใช้อยู่ในขณะนี้ เป็นโครงสร้างที่นำมาจากคณะมนุษยศาสตร์ เพราะคณะศิลปกรรมศาสตร์แยกตัวออกมาจากคณะมนุษยศาสตร์ (2536) ขณะนี้ถึงเวลาที่คณะศิลปกรรมศาสตร์จะต้องมีวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์ทุกคน โดยมีแนวโน้มดังนี้

1. การเพิ่มวิชาภาษาอังกฤษ และถ้าเป็นไปได้ก็ควรเป็นภาษาอังกฤษในเนื้อหาทางศิลปกรรมศาสตร์ เพื่อเปิดประตูการสื่อสารภาษาสากลให้กว้างขึ้น

2. การเพิ่มวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยาศาสตร์ เพื่อก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงและเพื่อสร้างความสมดุลศักยภาพสมองซีกขวาและซ้ายให้มากขึ้น

3. การเพิ่มวิชาที่นิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์จะเรียนร่วมกัน เช่น วิชาทางด้านสุนทรียศาสตร์ พัฒนาการทางความงาม ศิลปกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ จรรยาบรรณและจริยธรรมทางศิลปกรรมศาสตร์

เมื่อกล่าวถึงการปรับปรุงหลักสูตรคณะศิลปกรรมศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของศิลปกรรมศาสตร์ และสอดคล้องกับอุดมการณ์ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ กล่าวได้ว่าแนวคิดหลัก (main concept) ของการพัฒนา คือ “การแสวงหาความสมดุลของสมองซีกขวาและซ้าย” (Balancing of Right and Left Brain Hemispheres) แสวงหาความสมดุลและแรงผลักดันระหว่างเหตุผลและจินตนาการปัญญาและสติ (IQ และ EQ)

ถ้าถามว่าการปรับปรุงหลักสูตรคณะศิลปกรรมศาสตร์ ควรมีหลักการอะไรบ้าง ขอเสนอหลักการดังนี้

หลักการทั่วไป

1. หลักสูตรทางการศึกษา (Ed.) ควรเป็นหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) ที่เรียนวิชาชีพครูเพียง 18 – 19 หน่วยกิต เพื่อให้สามารถนำหน่วยกิตที่เหลือประมาณ 20 หน่วยกิต (หลักสูตร กศ.บ. ต้องเรียนวิชาชีพครู 38 หน่วยกิต) ไปสร้างความเข้มแข็งในวิชาเอก
2. หลักสูตรการศึกษา (Ed.) ควรเป็นหลักสูตรในเชิงบูรณาการที่เปิดวิชาเอกให้กว้างและเชื่อมโยงกับวิชาการใกล้เคียง เพื่อให้ความสามารถสอนได้หลากหลายและเป็นสหวิทยาการมากขึ้น ทดแทนความแคบและขาดการเชื่อมโยงในอดีต
3. ควรจัดกลุ่มวิชาหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันหรือเอื้อต่อกันให้เป็นสาขาวิชาเดียวกัน
4. ควรเป็นหลักสูตรที่มีวิชาโท วิชาโทเพียง 18 หน่วยกิต จะช่วยขยายความรู้ ความคิด สร้างฐานของวิชาเอกให้เข้มแข็ง ได้ปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และนิสิตต่างคณะ ต่างความรู้ความคิดมากขึ้น
5. นอกจากการแยกวิชาทฤษฎีและปฏิบัติแล้ว ควรผสมหรือบูรณาการวิชาการและการปฏิบัติเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้ความคิดและการปฏิบัติเป็นเนื้อเดียวกัน
6. นิสิตปริญญาตรีควรมีประสบการณ์ทางด้านการวิจัยพอสมควรทั้งนี้เกือบทุกสาขาวิชาในคณะศิลปกรรมศาสตร์ได้มีศิลปกรรมนิพนธ์ (Fine Art Thesis) ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) ในระดับพื้นฐาน ประสบการณ์ในการวิจัยจะช่วยให้การศึกษาค้นคว้ามีเหตุผล และเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้วย
7. หลักสูตรทุกหลักสูตรและนิสิตทุกคน ทุกสาขาวิชา จำเป็นจะต้องเรียนรู้และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถยืนอยู่ในสังคมวันนี้และพรุ่งนี้ได้อย่างสง่างาม
8. ทุกสาขาวิชาต้องมีกรอบและมีการพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้ชัดเจน แต่ทั้งนี้ต้องสามารถแลกเปลี่ยนรายวิชา แลกเปลี่ยนบุคลากรแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมมือกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
9. หลักสูตรของคณะศิลปกรรมศาสตร์เป็นหลักสูตรเชิงวิชาการ – ปฏิบัติการ - มนุษยศาสตร์ (APH.) ซึ่งหมายถึงว่า เป็นหลักสูตรที่เน้นวิชาการ เน้นปฏิบัติการ และเน้นการสร้างคนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ
10. การกำหนดกลุ่มวิชาและกำหนดรายวิชาในแต่ละหลักสูตรควรมีสัดส่วนที่เหมาะสม มีเหตุผลอธิบายได้ และเป็นเหตุผลที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิตของบัณฑิตในสังคม

11. การพัฒนาหลักสูตร การกำหนดกลุ่มวิชาและรายวิชา ควรตอบสนองปรัชญาและเป้าหมายของสังคม มหาวิทยาลัย คณะ วิชาชีพ

12. หลักสูตรไม่สามารถแยกออกอย่างโดดเดี่ยว นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม

วัชรินทร์ รุติอดิษฐ์ (2530 : 73 – 80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนะคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ครูศิลปศึกษา ได้เน้นการสอนเนื้อหาวิชาให้ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร วิชาศิลปศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ของศิลปะกับชีวิตประจำวัน

2. ครูที่จบการศึกษามาทางศิลปะโดยตรงมักเน้นให้นักเรียนรู้จักกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางศิลปะมากเกินไป ไม่พยายามส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

3. ครูควรกำหนดเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีขึ้น

4. ครูศิลปศึกษาที่ไม่ได้ศึกษาทางศิลปศึกษาโดยตรงจะขาดความรู้พื้นฐานทางศิลปะและไม่สามารถจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กได้อย่างเหมาะสม

5. นักเรียนชอบวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่มากที่สุด และไม่ชอบวิธีสอนแบบบรรยาย

6. วิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มีการวัดผลและประเมินผลที่ยุ่งยาก เพราะเป็นวิชาที่มุ่งเน้นด้านจิตใจ อารมณ์และความรู้สึกมากกว่าความรู้ ความจำ การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดและประเมินผลที่แน่นอนและเหมาะสมจึงทำได้ยาก

2.2 ด้านการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง วิธีดำเนินการที่ผู้สอนนำมาใช้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติ จากหลักสูตรไปสู่ผู้เรียน โดยอาศัยแผนการสอนเป็นแนวทางประกอบ เช่น พฤติกรรมร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจัดทำขึ้น เพื่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ รวมทั้งปัจจัยที่สนับสนุน ส่งเสริมให้การดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

พิสิฐ เมธาภัทร และธีระพล เมธิกุล (2531 : 92 - 93) ได้สรุปว่าการสอน หมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักการและเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นการสอนจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษา ความเข้าใจในจุดประสงค์รายวิชา ตลอดจนการเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

2. ด้านการสอน หมายถึง การเลือกวิธีสอน และเทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้

3. ด้านการวัดผล หมายถึง การเลือกวิธีวัดผลที่เหมาะสม และสามารถวิเคราะห์ได้

4. ด้านการประเมินผลการสอน หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลการสอนทั้งหมดได้ ตั้งแต่การวางจุดประสงค์ในการเรียนรู้ การเลือกเนื้อหา วิธีสอน ตลอดจนความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของการวัดผลที่ผู้สอนได้กระทำไป

เมธี ปิลันธนาพันธ์ (2531 : 45 - 50) เสนอแนะวิธีการสอนวิชาชีพไว้ดังนี้

1. การสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีสอนที่ง่ายที่สุด แต่ควรใช้สื่อ และอุปกรณ์การสอนร่วมกับการบรรยายเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจได้ง่ายขึ้น

2. สอนโดยใช้โสตทัศนูปกรณ์ เป็นการสอนโดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น วีดีโอ สไลด์ แผ่นใส เป็นต้น วิธีการสอนแบบนี้ได้รับความสำเร็จสูง เพราะนักศึกษาจะให้ความสนใจเป็นอย่างมากต่อการเรียนการสอน

3. การสอนแบบสาธิต นักศึกษาสามารถเห็นการกระทำได้ นิยมสอนในเชิงปฏิบัติและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการสอนเพื่อฝึกทักษะ

4. สอนโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติเอง เช่น การมอบหมายงานพิเศษ

5. สอนแบบสร้างสถานการณ์จำลอง เช่น สร้างสถานการณ์ประกอบการจำลองให้นักศึกษาเข้าฝึกงาน

6. สอนแบบตั้งคำถาม มักจะใช้ร่วมกับการสอนแบบอื่นจะมีผลสัมฤทธิ์สูง เนื้อหาวิชานั้นประกอบไปด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หลักการอยู่ที่สามารถปฏิบัติได้จริง มิใช่มีความรู้ในทางทฤษฎีเท่านั้น

จากการศึกษางานวิจัย การเลือกใช้วิธีการสอนวิชาการงานและอาชีพของ มัลเลย์ (Malay. 1978 : 27) สรุปผลได้ว่า วิธีสอนที่เหมาะสมสำหรับการสอนวิชาการงานและอาชีพเรียงตามลำดับ คือ การสอนแบบสาธิต การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบค้นคว้า การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนแบบโครงสร้าง การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง การสอนโดยใช้ภาพเคลื่อนไหว การสอนแบบประชุม การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ การสอนโดยใช้วิชาการด้านอื่น ๆ เข้าช่วย การสอนแบบแลกเปลี่ยนความรู้ การสอนแบบสัมมนา การสอนแบบศึกษานอกสถานที่ การสอนโดยการฝึกงาน การสอนโดยใช้โทรทัศน์ การสอนโดยใช้ชุดการสอน และการสอนแบบศึกษาเฉพาะกรณี

ประตินันท์ อุปรมัย (2532 : 80 - 86) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกระบวนการใช้หลักสูตรที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมการเรียนรู้หรือคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จะมุ่งให้เกิดในตัวผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นภาคทฤษฎี หรือปฏิบัติ ในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ กัน กิจกรรมการเรียนการสอน

ที่ตื้นนั้น จำเป็นต้องมีการเตรียมการสอน อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนที่จะได้เตรียมเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียน วิธีสอน และแจ้งให้ผู้เรียน หรือติดต่อกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้เตรียมตัว เตรียมเครื่องมือ หรือหาวัสดุอุปกรณ์มาเรียนได้เหมาะสม (กรมวิชาการ. 2534 : 41 - 44) หลังจากการดำเนินการตามกิจกรรมที่เตรียมไว้ จะต้องมีการประเมินผลเพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรค หรือผลที่ได้รับจากการสอนแต่ละครั้ง เพื่อการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในครั้งต่อไป

มงคล แก้วพวงงาม (2528 : 83) ได้วิจัยเรื่อง “คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของ อาจารย์ ผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในวิทยาลัยครู” โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า กลุ่มประชากรได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ และครูประจำการในวิทยาลัย ครูที่เปิดสอนวิชาเอก ศิลปศึกษา 10 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 491 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติทางด้านการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ของอาจารย์นั้นตามความคิดเห็นของอาจารย์ข้อที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ อาจารย์ควรอธิบายหลักการในวิชาศิลปะให้แก่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ส่วนนักศึกษามีความเห็น ว่า อาจารย์ควรจัดเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ในการพัฒนาและฝึกอบรมอาจารย์ผู้สอนศิลปศึกษาในวิทยาลัย ควรเน้นในเรื่องการพัฒนา หลักสูตรการสอนศิลปศึกษาให้อาจารย์มีความสามารถในการออกแบบโครงสร้างและพัฒนา หลักสูตรวิชาศิลปศึกษาไปใช้ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเทคนิควิธีสอนศิลปศึกษาอีกด้วย

โรไมน์ (Romine. 1974 : 139 – 143) ได้ศึกษาบรรยากาศเกี่ยวกับการสอนที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น โดยการสำรวจความคิดเห็นจากอาจารย์และนิสิตคณะต่างๆ ของ มหาวิทยาลัยโคโลราโด ผลปรากฏว่าบรรยากาศการสอนที่ดีจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพ นั้น แบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพของผู้สอน เช่น ผู้สอนเป็นคนกระฉับกระเฉง มีความกระตือรือร้น สนใจในวิชาที่สอน และมีอารมณ์ขัน
2. ด้านการจัดและเตรียมการสอน เช่น เตรียมการสอนเป็นอย่างดี ชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในวิชาที่เรียน รวมทั้งแนะนำหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ
3. ด้านผลการสอนที่ผู้เรียนได้รับ เช่น ผู้เรียนได้รับประโยชน์ตามสมควร ตามความตั้งใจจากผู้เรียนที่เลือกเรียนแต่ละวิชา ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนไม่ใช่เป็นเพียงผู้ฟังเพียงอย่างเดียว
4. ด้านการเสนอเนื้อหา เช่น อธิบายชัดเจนให้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด
5. ด้านการประเมินผล การทำข้อมูลย้อนกลับ และการเสริมแรงทางการเรียน เช่น เมื่อมีการทำรายงานหรือการสอบ เมื่อตรวจเสร็จแล้ว ผู้สอนจะต้องรีบแจ้งผลให้ผู้เรียนรู้และมีการชี้แจงด้วยว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
6. ด้านการช่วยเหลือผู้เรียนเพิ่มเติม เช่น มีการจัดเวลาเพื่อสอนผู้เรียนเป็นกลุ่มพิเศษ

การจัดการเรียนการสอนทางด้านสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มุ่งเน้นทั้งทางด้านวิชาการและปฏิบัติการ เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มี ภูมิปัญญาและความสามารถที่สูง นอกจากความรู้ความสามารถเฉพาะด้านแล้ว การเรียนการสอนจะต้องมุ่งเน้นบุคลิกภาพการเป็นผู้นำสร้างสรรค์สังคม มีจริยธรรม เป็นผู้แสวงหา มีรสนิยม และมีความสุขในการมีชีวิตในสังคม มาตราการด้านการจัดการเรียนการสอนในคณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้มีการสนับสนุนทางด้านการเรียนการสอน และมีระบบการสนับสนุนทางวิชาการ การพัฒนาวิชาการ การบริการวิชาการ ทั้งทางด้านวัสดุอุปกรณ์โสตทัศน เทคโนโลยีสารสนเทศ และบุคลากร ด้วยระบบที่ก้าวหน้า ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ดังนี้

2.2.1 มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

1. สนับสนุนให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรทุกหลักสูตรในช่วงเวลาประมาณ 5 ปี ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเป็นสากล ก้าวหน้าทันสมัย และเป็นหลักสูตรที่สามารถบูรณาการความรู้ความคิดได้อย่างกว้างขวาง หลากหลาย และมีประสิทธิภาพ
2. การคัดเลือกผู้สอนจะต้องมีคณะกรรมการที่กว้างและหลากหลาย เพื่อร่วมกันพิจารณาตัดสินใจทั้งด้านความรู้ความสามารถ ความเป็นครู การทุ่มเทเสียสละในการทำงาน มนุษยสัมพันธ์ และบุคลิกภาพทางด้านต่าง ๆ
3. การสอบคัดเลือกผู้เรียนจะต้องตรวจสอบหลายมิติ เป็นระบบการสอบตรงที่พิจารณาทั้งคะแนนเฉลี่ย (GPA) ภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎี ความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test) ภาษาอังกฤษ และแฟ้มประวัติและผลงาน (Portfolio)
4. การเรียนการสอนที่เน้นทั้งด้านปฏิบัติการและวิชาการ วิชาภาคปฏิบัติก็จำเป็นต้องเน้นความรู้ความคิดด้วย การสอนทุกรายวิชาต้องตระหนักถึงการสร้างบุคลิกภาพ การเป็นผู้นำ มีจิตสำนึกสาธารณะ มีจริยธรรม การเป็นผู้แสวงหา มีรสนิยม และมีความสุขในการมีชีวิตในสังคม
5. การสอนที่จำเป็นจะต้องมีรายละเอียดวิชา (Course Syllabus) แผนการสอน เอกสารประกอบการสอน หนังสืออ่านประกอบและการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ การรู้จัก และจิตพิสัย
6. ระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา (Quality Assurance) ที่ต้องครอบคลุมทั้งคุณภาพของผู้บริหาร บุคลากรผู้สอน บุคลากรสนับสนุนวิชาการ ผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน งานวิชาการ การประเมินผล สภาพแวดล้อมทางกายภาพ กิจกรรมนิสิต กิจกรรมบริการวิชาการ และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม
7. การพัฒนาบุคลากรที่ต้องส่งเสริมทั้งการศึกษาต่อ ตำแหน่งทางวิชาการ การอบรมสัมมนา ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

8. การสนับสนุนทางวิชาการที่ต้องจัดระบบการสนับสนุนและการบริการให้มีประสิทธิภาพคล่องตัว และสะดวกรวดเร็ว ทั้งในส่วนของกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ

2.2.2 ปัญหาด้านการเรียนศิลปศึกษา

พฤติกรรมที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้ศิลปะคือ การคิด การแก้ไข ปัญหาและการกระทำจริง ซึ่งประสบการณ์ตรงเช่นนี้ ย่อมมีผลต่อเป้าหมายการศึกษาที่มุ่งให้นักศึกษาคิดเป็น แก้ไขปัญหาเป็นและทำเป็น

การสอนศิลปะยังมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนทางด้านความรู้สึกทัศนคตินิสัยใจคอ ส่งเสริมให้เป็นผู้ที่มีรสนิยมที่ดี มีสุนทรียภาพและคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดอย่างมีเหตุผลสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี

ผู้สมัครสอบเข้าศึกษาในสาขาศิลปะของมหาวิทยาลัยเคมบริจ (University of Cambridge. 1992) ระบุว่า ควรพิจารณาความสามารถในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเทคนิควิธีการที่เหมาะสม การเลือกและวิเคราะห์จากการสังเกตและความชำนาญ (ฝีมือ) เฉพาะบุคคล มีความเฉพาะตัวและความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาความคิดและเรื่องราว มีความอิสระในการคิดและสร้างสรรค์ผลงาน ทักษะกับผลงาน มีความรู้ความเข้าใจในการจัดองค์ประกอบ สามารถแสดงความคิดตรงตามหัวข้อที่กำหนดให้สามารถอธิบายและแสดงพัฒนาการด้านการรับรู้ทางความรู้สึกตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ (รัตนา รักสกุลพาณิชย์. 2537 : 35 – 36)

วีณา มิ่งขวัญ (2530 : 64 – 70) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบปัญหาสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรวิชาศิลปศึกษาควรมีการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้มากยิ่งขึ้น
2. หลักสูตรควรระบุรายละเอียดของเนื้อหาวิชาให้ชัดเจน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาและช่วยให้ผู้สอนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่ตรงกัน
3. ครูศิลปศึกษามีความเห็นว่ สิ่งที่เป็นปัญหาสูงสุดในการสอนคือ เทคนิควิธีสอนแบบทศนศึกษา เพราะเป็นวิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเวลา มาก ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาได้ ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่จึงไม่ได้พานักศึกษาไปศึกษานอกสถานที่
4. สิ่งที่เป็นปัญหาในการเรียนการสอนศิลปศึกษาคือ ราคาวัสดุ อุปกรณ์มีราคาค่อนข้างสูงทำให้ผู้เรียนต้องเสียค่าใช้จ่ายมากจนเกิดความเดือดร้อน

2.2.3 ปัญหาด้านการสอนศิลปศึกษา

ครูศิลปศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่จัดดำเนินการเรียนการสอนในวิชาศิลปศึกษาครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่จะจบการศึกษาจากสถาบันศิลปะโดยตรง ครูเหล่านี้มีความรู้ความสามารถทางศิลปะค่อนข้างดี และมักจะมีลักษณะนิสัยของความเป็นศิลปินหรือช่างติดตัวมาด้วย การสอนมักจะเน้นคุณค่าทางศิลปะมากกว่าคุณค่าทางการศึกษา ไม่ชอบทำตามแผนที่วางไว้ เปลี่ยนแปลงตามความพอใจ ชอบจับกลุ่มเฉพาะครูในสายเดียวกัน ไม่ชอบสังคม มีความรู้สึกคับแค้นใจ มักจะเริ่มกิจกรรมใหม่ๆ แต่ขาดการวางแผนงานที่รัดกุม บางคนหลงตนเองว่ามีความสามารถเลิศคนเดียว ประณามบุคคลอื่น

บุคลิกภาพครูศิลปศึกษา ควรจะมีความใจเย็น สุขุม รอบคอบ แต่งกายสุภาพ พูดจาชัดเจน ยิ้มแย้ม ขยัน อดทนในการปฏิบัติงาน ประหยัด ตรงต่อเวลา ปฏิบัติงานด้วยความเป็นระเบียบและประณีต มีมนุษยสัมพันธ์ที่เหมาะสม มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ (เดชา นุชดอนไผ่. 2527 : 43)

มีสถานภาพหลาย ๆ ประเภทที่สร้างปัญหาให้กับครูศิลปศึกษา

1. โปรแกรมการผลิตครูของแต่ละสถาบันไม่ได้มาตรฐานเดียวกัน ความแตกต่างของมาตรฐานอาจดูได้จากหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผล
2. ไม่มีมาตรฐานโดยเฉพาะในการคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการครู
3. คุณภาพการสอนของครูอยู่ในระดับต่ำ ไม่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพการสอนของตน
4. มาตรฐานประจำตำแหน่งของข้าราชการครูไม่ชัดเจน เช่น ถูกกำหนดให้สอนรายวิชาที่ไม่ถนัด เป็นต้น
5. สถานภาพทั่วไปของข้าราชการครูยังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับบุคคลที่อยู่ในสาขาวิชาชีพอื่นๆ (ดิเรก พรสีมา. 2529 : 30)

ไพโรจน์ รุจิระวิจักขณ์ (2529 : 89) ได้ศึกษาความรู้และเจตคติต่อศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา โดยได้ข้อมูลว่า ครูศิลปศึกษาควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่อันสำคัญของตนเองอยู่เสมอ และควรถือเป็นหน้าที่โดยตรงที่จะต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะได้นำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาโดยปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ติดตามข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกี่ยวกับศิลปะและศิลปศึกษาจากสื่อสารมวลชนต่างๆ
2. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากหลักสูตร แผนการสอนหรือเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปศึกษาให้เข้าใจชัดเจนในหลักการ ความมุ่งหมาย และเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับศิลปศึกษา

3. หาโอกาสเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ สัมมนา อบรมปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้มากขึ้น

4. ให้ความสำคัญแก่วิชาศิลปศึกษาเท่าเทียมกับวิชาอื่นๆ

ผลงานวิจัยที่ทำการศึกษาดังนี้ให้ผู้เรียนประเมินผลการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งมีทั้งวิทยาลัยครูและวิทยาลัย สำหรับงานวิจัยในวิทยาลัยครูที่น่าสนใจมีดังนี้ รูปแบบและวิธีการสอนของสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งถือว่าครูเป็นครูของครูนั้นควรได้ชื่อว่า มีมาตรฐานที่จะนำไปใช้เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักศึกษาต่อไป แต่จากรายงานการวิจัยผลการวิจัยเรื่อง ทักษะของนักศึกษาวิทยาลัยครูและนักศึกษาวิทยาลัยการศึกษาที่มีต่อสถาบันฝึกหัดครู ผลปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูส่วนมากมีวิธีสอนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี ถึงแม้จะมีความรู้ในเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดีก็ตาม ทั้งนี้เพราะอาจารย์ส่วนใหญ่สอนเพื่อหวังเงินตอบแทน ไม่มีความรับผิดชอบในฐานะอาจารย์ไม่สนใจและเข้าใจความต้องการของนิสิต แบบอย่างที่ดีครูไม่สามารถแสดงออกให้เป็นผู้ได้รับการยอมรับอย่างชัดเจนไม่ได้ (ปริศนา สมพงษ์. 2532 : 21 ; อ้างอิงจาก ยุกา อุดมศักดิ์และคนอื่นๆ . 2520 : 13 – 14)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นวิธีการที่อาจารย์ผู้สอนนำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะไปสู่ผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นผู้เลือกวิธีสอนให้เหมาะสม และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาการจัดกิจกรรม ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสริมทักษะ และกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน กิจกรรมเหล่านี้สามารถสนองตอบความสนใจของผู้เรียน พัฒนาบุคลิกภาพและอุปนิสัยของผู้เรียนให้เหมาะสม

2.3 ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน

สื่ออุปกรณ์การสอน หมายถึง สถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในระบบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2529 : 80) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะหมายถึง เทปบันทึกเสียง สไลด์ วิดีโอ โทรทัศน์ วีดีโอ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน (กิดานันท์ มะลิทอง. 2536 : 75) หรือวัสดุที่จัดทำขึ้น ซึ่งมีข้อมูลเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักสูตร กำหนด สื่อการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา เกิดทักษะกระบวนการและความรู้สึกรักการศึกษาดัง ๆ อันจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร (จินตนา ไบกาชยี่. 2536 : 11) ซึ่ง เดวีส์ (Davies.

1981 : 30) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนจาก Indiana University ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนในห้องเรียนคือ

1. ขนาดและรูปร่างของห้องเรียน ต้องเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน และมีขนาดพอเหมาะ

2. อากาศภายในห้องเรียน จะต้องไม่ร้อนและไม่หนาวมากเกินไป เพราะถ้าอากาศร้อนผู้เรียนอาจจะง่วง หรืออากาศเย็นมาก อาจจะทำให้เจ็บป่วยได้

3. เสียงภายในห้องเรียน ทำให้รบกวนการเรียน เสียงอาจเกิดจากเครื่องปรับอากาศ พัดลม หรือจากแหล่งอื่น ๆ

สมบุรณ์ สงวนญาติ (2534 : 43 - 44) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วัตถุ สิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ วิธีสอน และกิจกรรม ซึ่งได้นำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเรียนการสอน

อำภา บุญช่วย (2537 : 98) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า สื่อการเรียนการสอนที่ใช้กันมาก คือ ภาษาพูด และภาษาเขียน ต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ ในปัจจุบันพบว่ามีสื่อการเรียนการสอนมากมายหลายชนิด เพราะถือว่าสื่อการเรียนการสอน คือ มือที่สามของครู ดังนั้นบทบาทของสื่อการเรียนการสอนในบทเรียนจึงเป็นตัวกลางในการให้ข้อมูลความรู้ หรือสิ่งบอกกล่าวแก่ผู้เรียน แต่การใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผล สื่อนั้นต้องตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมของบทเรียน

จริยา เหนียนเฉลย (2535 : 7) ได้เสนอแนะหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ความเหมาะสม สื่อที่จะใช้นั้นเหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสอนหรือไม่

2. ความถูกต้อง สื่อที่จะใช้ช่วยให้ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ถูกต้องได้หรือไม่

3. ความเข้าใจ สื่อที่ใช้นั้นช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนหรือไม่

4. ประสบการณ์ที่ได้รับ สื่อที่จะใช้นั้นช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ผู้เรียนหรือไม่

5. เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น จำนวนผู้เรียน ความสามารถ ความสนใจ รวมทั้งลักษณะ และรูปแบบการเรียนของผู้เรียนหรือไม่

6. เหมาะสมกับทัศนคติและทักษะของผู้สอนหรือไม่

7. ใช้การได้ดี ในแง่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ดีหรือไม่

8. คำนึงถึงราคา และการลงทุนในการผลิตและการนำมาใช้

9. สื่อนั้นช่วยให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมตามที่ผู้สอนต้องการหรือไม่
10. ระยะเวลาในการเสนอสื่อการสอนนั้นเหมาะสมหรือไม่
11. สื่อนั้นช่วยเสนอแนะกิจกรรมอื่นๆที่ผู้เรียนอาจปฏิบัติเพิ่มเติมหรือไม่
12. มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อแค่ไหน อาทิ สถานที่ แสงสว่าง

สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เป็นต้น

ส่วน พงศ์ หรดาล (2532 : 195) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนการสอนว่า บทบาทต่อการเรียนการสอนของครู โดยสื่อการสอนสามารถช่วยครูในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มากขึ้น
2. ช่วยให้ครูจัดเนื้อหาวิชาได้อย่างมีความหมาย
3. ช่วยครูในการแนะนำและควบคุมผู้เรียนให้มีพฤติกรรมในทางที่พึง

ปรารถนา

4. ช่วยครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ
5. ช่วยให้ครูสอนได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้
6. ช่วยให้ครูสอนได้ง่ายเข้า
7. ช่วยให้ครูสอนได้รวดเร็วและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

อิริคสัน (Erickson. 1971 : 22 - 24) ได้ให้แนวทางในการบริหารสื่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. การบริหารสื่อการเรียนการสอนที่ดี ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของผู้นำที่มีความรู้ ความชำนาญ และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านหลักสูตรได้เป็นอย่างดี ตลอดจนได้รับความสนับสนุนทางด้านงบประมาณ กำลังคน และเครื่องมือ เครื่องใช้ อย่างพอเพียง ในขั้นต้นผู้บริหารจะต้องเตรียมงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอ

2. สื่อต่าง ๆ ควรนำไปใช้ได้อย่างสะดวก ตรงกับความต้องการของผู้สอน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้มีส่วนในการคัดเลือก จัดซื้อ ผู้บริหารต้องกำหนดวิธีนำสื่อการสอนไปใช้อย่างเหมาะสม ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารจะต้องคอยดูแลให้คำแนะนำแก่ผู้สอน เมื่อเกิดมีปัญหากการใช้สื่อการสอนด้วย

3. สื่อต่าง ๆ ผู้สอนจะต้องสามารถนำไปใช้ได้ โดยมีความยากลำบากน้อยที่สุด นั่นคือสื่อต้องมีคุณภาพดี มีคนช่วยเหลือซึ่งผู้บริหารทำได้โดยจัดตั้งศูนย์สื่อเป็นส่วนกลาง มีเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ทางด้านนี้โดยเฉพาะอยู่ประจำ ควรมีการตรวจสอบสภาพเพื่อซ่อมแซมอยู่เสมอ ถ้าจำเป็นควรเปลี่ยนหรือจัดหาซื้อมาแทน

4. การจัดหาสื่อไว้หลายชนิด เพื่อสนองความต้องการของผู้สอน ทั้งที่เป็น วัสดุสิ้นเปลือง เช่น กระดาษ สี สื่อวิทยาศาสตร์ หนังสือ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สถานศึกษาควร จัดหาไว้ให้พร้อมเพื่อสนองความต้องการของผู้สอน ผู้บริหารควรจัดประชุมปรึกษาหารือกับ ผู้สอนเกี่ยวกับการจัดซื้อสื่อการสอน กำหนดโครงการทดลองสื่อใหม่ ๆ ตลอดจนวางแผน ประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์

5. โครงการจัดทำสื่อการสอนของสถานศึกษา ควรจะได้ส่งเสริมและพัฒนา ผู้สอนประจำการไปด้วย โดยเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้เพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการใช้ เครื่องมือต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการ วางแผน ซึ่งเป็นการส่งเสริมบรรยากาศการปฏิบัติงานของผู้สอนให้ดียิ่งขึ้นตามวิธีการ ปฏิบัติงาน ในระบอบประชาธิปไตย ผู้บริหารควรตรวจสอบความสามารถของผู้สอน ในขณะเดียวกันผู้บริหารจะต้องประสานกับผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อหาทางจัดประชุม สัมมนาผู้สอนประจำการ การสาธิตการใช้สื่อการสอนและปรับปรุงห้องสมุด ก็สามารถช่วย พัฒนาความรู้และทักษะของผู้สอนประจำการได้เช่นกัน

วิลเบอร์ และเพนเดอร์ (Wilber and Pender. 1983 : 314) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานได้มากกว่าการสอนของครู เพียงอย่างเดียว
2. ช่วยเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้เรียนจากชั้นเรียน ห้องปฏิบัติการและการประกอบ อาชีพในสถานประกอบการ และเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกแผนการเรียนได้ในอนาคต
3. ช่วยในการฝึกทักษะทางด้านอาชีพ
4. ช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

นาราวดี ศิริโรจน์ (2543 : 20) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับสื่อ การสอน หลักสูตรใหม่ย่อมต้องการสิ่งใหม่ๆ ควรจัดหาให้พร้อมเกี่ยวกับสื่อ เช่น แผ่นใส เทป ตลอดจนอุปกรณ์การใช้สื่อ จึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสภาพของสถานศึกษา เช่น ห้องที่จะใช้สื่อ ความสามารถของผู้สอน เจ้าหน้าที่ ช่างเทคนิคที่จะช่วยบริการการใช้สื่อด้วย

จากการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาพบว่า นักศึกษาเห็นว่าสิ่งที่เป็น ปัญหาสูงสุดในด้านแหล่งค้นคว้าและบริการโสตทัศนูปกรณ์คือ จำนวนโสตทัศนูปกรณ์ต่อ จำนวนผู้ใช้บริการ (วิณา มิ่งขวัญ. 2530 : 64 – 70)

นักศึกษามีข้อเสนอแนะว่า การเรียนการสอนแขนงวิชาทัศนศิลป์ อาจารย์ใช้วิธี ส่งงานให้นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติ โดยไม่มีการเตรียมสื่อการเรียนการสอน ไม่มีการสาธิตหรือ แสดงตัวอย่างให้แก่นักศึกษาและขาดวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ทำให้นักศึกษาเกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน (รัตนา รักสกุลพาณิชย์. 2537 : 99)

นักศึกษาต้องการให้ภาควิชาศิลปะจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การสอน จัดอบรมสัมมนา เชิญวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายเพื่อเสริมความรู้ในเนื้อหาวิชา เนื่องจากแหล่งค้นคว้ายังมีน้อย (นิพนธ์ ทวีกาญจน์. 2531 : 69)

ปัญหาการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในโรงเรียน

1. ด้านการผลิต ครูมีภาระงานมากจึงไม่มีเวลาผลิตอุปกรณ์การสอน ขาดงบประมาณ เป็นต้น
2. ด้านการใช้ ครูขาดความรู้ในการนำอุปกรณ์มาใช้ ครูไม่ทราบแหล่งวิทยากร ครูบางคนไม่เห็นความสำคัญของการใช้อุปกรณ์การสอน อุปกรณ์มีอยู่น้อยไม่เพียงพอแก่ความต้องการ
3. ด้านการบริการ โรงเรียนขาดงบประมาณที่จะจัดซื้อวัสดุที่จะนำมาผลิตเป็นอุปกรณ์การสอนเครื่องมือไม่เพียงพอกับความต้องการของครู (เทียมเมฆ เอื้ออังกูร. 2528 : 19 – 26)

การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา นอกจากความพร้อมในตัวบุคคลแล้ว ยังต้องมีความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้เป็นสื่อในการแสดงออก และพร้อมด้วยสื่อการสอนอีกด้วย เพราะสื่อการสอนที่ดีจะเป็นสิ่งช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจได้อย่างดี และยังเป็นตัวเร่งหรือกระตุ้นให้การแสดงออกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 109) การแสดงออกทางศิลปะของเด็กจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับวัสดุและอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ว่าจะมีความพร้อมเพียงใด เด็กทุกคนจึงควรได้รับการส่งเสริมจากผู้ปกครองและครูเพื่อสนับสนุนให้มีการแสดงออก ด้วยการเลือกสำรวจ ทดลอง และค้นคว้ากับวัสดุต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและผู้สอนจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนไว้ครบครัน ในกรณีที่ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนครูอาจแก้ปัญหาด้วยการปรับปรุงดัดแปลงวัสดุ และอุปกรณ์การเรียนที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้เด็กมีการทดลอง เลือก ค้นคว้า หาเศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น นำมาดัดแปลงเพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะชิ้นใหม่ โดยพยายามหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุต่างถิ่นที่หายาก ราคาแพงหรือไม่สะดวกต่อการใช้ นอกจากจัดหาตามความต้องการเท่าที่จำเป็นเท่านั้น (เลิศ อานันท์. 2518 : 60 – 61) ใน การใช้อุปกรณ์ช่วยในการสอนวิชาศิลปะศึกษา อาร์ สุธิพันธ์ (2515 : 181) กล่าวว่า จะมีผลทำให้นักเรียนได้รับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

1. เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ ได้เร็วขึ้นเพราะอุปกรณ์การศึกษาช่วยให้เห็นจริง
2. เข้าใจเนื้อหาสั้น ๆ ใต้นาน ผังแน่นในความทรงจำ
3. สามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที เป็นการประหยัดเวลาและกำลังงานของผู้สอน
4. รู้สึกสนุกเพลิดเพลินในการเรียนวิชานั้น ๆ และทำให้ผู้เรียนบังเกิดความสนใจสม่ำเสมอ

คินเดอร์ (บุญมี พันธุ์ไทย. 2521 : 16; อ้างอิงจาก Kinder. 1959 : 1 – 43) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการใช้อุปกรณ์เอาไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. วัสดุประกอบการสอนแต่ละอย่างย่อมมีจุดหมายเฉพาะของตนเอง
2. ในบทเรียนหนึ่งๆ ไม่ควรใช้สื่อทัศนวัสดุมากเกินไป
3. วัสดุที่ใช้สอนควรหาง่ายและราคาถูก
4. การใช้สื่อทัศนวัสดุ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเตรียมและ

การใช้

5. ในการใช้สื่อทัศนวัสดุแต่ละครั้ง ครูควรทดลองใช้ก่อน

สื่ออุปกรณ์การสอน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. สื่ออุปกรณ์ภาพนิ่ง เช่น เครื่องฉายสไลด์ (Slide Projector) เครื่องฉายโอเพค (Opaque Projector) เครื่องฉายโอเวอร์เฮด (Overhead Projector) เครื่องฉายฟิล์มสตริป (Filmstrip Projector) ฯลฯ

2. สื่ออุปกรณ์ภาพเคลื่อนไหว เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิดีโอเทป

3. สื่ออุปกรณ์เสียง เช่น วิทยุ และเทปบันทึกเสียง

4. สื่ออุปกรณ์วิชาการ หมายถึง อุปกรณ์ที่มีการผลิตออกมาจำหน่าย แต่ผู้สอนสามารถประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาเป็นสื่อการสอน เพื่อช่วยให้การสอนบรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุด เช่น ประดิษฐ์คิดค้นอุปกรณ์แสดงโครงสร้างของทฤษฎีต่างๆ หรือประดิษฐ์โครงสร้างการต่อประกอบรูปทรงตามแนวคิดในทฤษฎีการจัดองค์ประกอบศิลป์ เป็นต้น (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 115 – 118)

สื่อการสอน

เป็นส่วนประกอบหรือส่วนช่วยในการสอน ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีกว่า สื่อการสอนไม่ใช่ครูหรือเป็นแหล่งความรู้ เมื่อใดที่ผู้เรียนรับรู้และเกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจขึ้น สื่อชิ้นนั้นจึงจะมีความหมายหรือมีบทบาทต่อผู้เรียน ซึ่งในเรื่องนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 125) ได้กล่าวถึงสื่อการสอนวิชาศิลปศึกษาที่ตื้นนั้น ควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ตรงกับเนื้อหาการสอน
2. มีรูปแบบและเนื้อหาเร้าความสนใจ
3. ให้ความรู้ความเข้าใจ และความคิด
4. เหมาะกับวุฒิภาวะและการรับรู้
5. คำนึงถึงเวลาและการลงทุน
6. ประหยัดหรือใช้วัสดุในท้องถิ่น

วัสดุที่นิยมใช้เป็นสื่อในการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยทั่วไป ได้แก่ กระดานชอล์ค (Chalk Board) ภาพประกอบ (Illustration) การ์ตูน (Cartoon) โปสเตอร์ (Poster) ป้ายแสดง (Display Board) แผนภูมิ (Chart) ภาพถ่าย (Photography) และ หุ่นจำลอง (Model)

ปัญหาการใช้สื่อการสอน

การใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนวิชาศิลปศึกษา เป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการศึกษา เพื่อให้เกิดผลดี ครูต้องมีการเตรียมล่วงหน้า มีการวางแผน และต้องมีความรู้ในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ พอสมควร ครูบางส่วนมีปัญหาในการใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนเหล่านั้น เทียมเหมย เอื้ออังกูร (2528 : 19-26) ได้รวบรวมปัญหาที่ครูไม่ใช้อุปกรณ์การสอนพอสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านการผลิต ครูบางคนมีภาระในการสอนและงานด้านอื่นมาก จึงทำให้ไม่มีเวลาผลิตอุปกรณ์การสอน ครูบางส่วนไม่มีความสามารถในการผลิต บางคนมีความสามารถเอาใจใส่อุปกรณ์การสอนแต่มีปัญหาเรื่องงบประมาณ ในบางกรณีครูไม่สร้างอุปกรณ์การสอนเพราะมีเรื่องทำให้หมดกำลังใจ ผู้ที่จะแก้ปัญหานี้ได้ดีที่สุดคือ ผู้บริหาร ซึ่งควรจะหาวิธีการแก้ปัญหานี้ อาจจะทำโดยการจัดให้มีการประชุมสัมมนา จัดให้มีการอบรมฝึกหัดเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะแก่ครู มีการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาแนะนำ สาธิต เกี่ยวกับการผลิตการใช้ การดูแลรักษาอุปกรณ์การสอนให้มีประสิทธิภาพ จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการทำงาน เป็นต้น

2. ด้านการใช้ โรงเรียนบางแห่งสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้อุปกรณ์การสอน ครูไม่มีความรู้ในการนำอุปกรณ์การสอนมาใช้ ครูไม่ทราบแหล่งวิทยาการที่จะนำมาประกอบการเรียนการสอน ครูบางคนเห็นว่าการใช้อุปกรณ์การสอนเป็นเรื่องยุ่งยาก เสียเวลา และสิ้นเปลือง ครูส่วนมากใช้อุปกรณ์การสอนเฉพาะบางชั่วโมง เพราะเห็นว่าไม่มีความจำเป็น และไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับเตรียมอุปกรณ์ อุปกรณ์บางโรงเรียนก็มีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ

3. ด้านการบริการ ทางโรงเรียนขาดงบประมาณที่จะจัดซื้อวัสดุที่จะนำมาผลิตเป็นอุปกรณ์การสอน ขาดงบประมาณที่จะซื้อ ผู้บริหารมองไม่เห็นความสำคัญของอุปกรณ์การสอนที่มีต่อการเรียนการสอน เครื่องมือบางอย่างทางโรงเรียนมีสำหรับบริการแต่ไม่ประชาสัมพันธ์ให้ครูทราบ และบางอย่างก็ไม่ให้ใช้เพราะเกรงจะชำรุดเสียหาย

ห้องปฏิบัติงานศิลปศึกษา

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ห้องเรียนมีผลต่อวิชามาก เพราะแต่ละวิชามีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือเครื่องใช้วัสดุนานาชนิด ซึ่งจะต้องเหมาะสม สะดวก และคล่องมือในการใช้ สภาพห้องเรียนทุกวันนี้เกือบทุกโรงเรียนไม่ได้ออกแบบไว้สำหรับเรียนศิลปะโดยเฉพาะ ห้องเรียนส่วนมากจะคับแคบ จำกัดบทบาทในการแสดงออก และไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีโต๊ะและเก้าอี้มากเกินควร ประการสำคัญคือ การจัดที่นั่งเรียนชนิดตายตัวยากแก่การเปลี่ยนแปลง นักเรียนเคยนั่งตำแหน่งใดก็อยู่ตำแหน่งนั้นตลอด ทำให้เสรีภาพในการแสดงออกลดน้อยลง (เลิศ อานันท์นะ. 2523 : 10 - 11)

เนื่องจากลักษณะการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาแตกต่างจากวิชาอื่นๆ ซึ่งต้องอาศัยบริเวณ สถานที่ ในการทำกิจกรรมการปฏิบัติงาน อาจจะเปราะเปื้อนบ้างจากสี ดิน หรือ เศษวัสดุ ถ้าไม่มีห้องสำหรับปฏิบัติงานโดยเฉพาะ โดยใช้ห้องเรียนร่วมกับวิชาอื่น จะเป็นปัญหา และยุ่งยากต่อการเรียนวิชาอื่นๆ ด้วย เช่น เมื่อหมดเวลาแล้วนักเรียนอาจจะเก็บทำความสะอาด วัสดุอุปกรณ์และห้องเรียนไม่ทัน ปัญหาก็จะเกิดขึ้น (สุรินทร์ คุ่มรอด. 2524 : 19 – 20) ฉะนั้น หากจะจัดการเรียนศิลปศึกษาเพื่อหวังผลให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกด้าน จำเป็นต้องมีห้อง ปฏิบัติงานศิลปะ (Art Studio) เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีการแสดงออกอย่างอิสระทั้งสภาพร่างกาย และจิตใจ ธรรมชาติของเด็กชอบการเคลื่อนไหวและต้องการพื้นที่พอสมควร ห้องเรียน ศิลปะจึงควรมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอที่จะตอบสนองการแสดงออกของเด็ก มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เร้าใจผู้เรียนให้อยากเรียน (เลิศ อานันทนนะ. 2518 : 59) สภาพแวดล้อมที่เป็นแรงผลักดันหรือกระตุ้นให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคือ การมี โต๊ะปฏิบัติงานได้สะดวก ห้องกว้างขวางพอสมควร มีน้ำใช้ มีแผ่นป้ายติดภาพ มีอากาศถ่ายเทดี มีห้องเรียนเป็นสัดส่วน นอกจากนั้นยังรวมไปถึงการสร้างบรรยากาศของครูด้วย เช่น ความเป็น กันเองของครู การให้กำลังใจที่ดี การเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น สภาพแวดล้อมเช่นนี้ มีส่วนช่วยสร้างเสริมการเรียนรู้ได้อย่างดียิ่ง (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 111)

วิชัช วงษ์ใหญ่ (2530 : 28) ได้เน้นว่า ห้องปฏิบัติการทางศิลปศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมการสร้างสรรค์ทางศิลปะ และสรุปลักษณะของห้องปฏิบัติการไว้ดังนี้

1. เป็นสถานที่ค้นคว้าทางวิชาการด้านศิลปศึกษา
2. เป็นสถานที่ศึกษาเพื่อขยายความรู้ให้กว้างและลึกตามที่ผู้เรียนสนใจ
3. เป็นสถานที่เพิ่มพูนประสบการณ์
4. เป็นสถานที่ที่นักเรียนเข้าไปทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
5. เป็นสถานที่สนุกสนานที่จะคิดและสร้างสรรค์
6. เป็นสถานที่ให้ความเพลิดเพลินในบรรยากาศของศิลปะ
7. เป็นสถานที่สามารถทำงานร่วมกันได้

การจัดห้องเรียนวิชาศิลปศึกษาควรจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนให้มากที่สุด ธนพรรณ บุญยรัตกลิน (2530 : 48 – 52) ได้กล่าวถึง การแบ่งพื้นที่ภายในห้องปฏิบัติการ ศิลปะออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่ใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ (Studio Activities)
2. ส่วนที่จัดไว้เพื่อการแสดงผลงานและการวิจารณ์ผลงาน (Responding to Art)

สภาพห้องเรียนการจัดวัสดุอุปกรณ์ภายในห้องปฏิบัติงานศิลปศึกษา
ชะลอ พงษ์สามารถ (2526 : 92 – 93) กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

1. ควรแยกห่างจากห้องเรียนธรรมดา เพื่อป้องกันเสียงในขณะปฏิบัติงาน
รบกวนห้องอื่น
2. เป็นห้องที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างพอเหมาะกับสุขภาพ
3. มีขนาดกว้างพอกับจำนวนนักเรียน มีโต๊ะปฏิบัติงานกลุ่มพร้อมเก้าอี้
4. มีป้ายติดผนังเพื่อติดข่าวสาร และป้ายติดผลงานของนักเรียน
5. มีโต๊ะเก้าอี้ของครูผู้สอน กระดานดำ
6. มีตู้หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์การทำงาน of นักเรียน
7. มีมุมหนังสือให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า
8. มีอ่างน้ำสำหรับล้างมือ
9. ห้องสอนทฤษฎีวิชาการควรอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เพื่อสะดวกในการ
เคลื่อนย้าย
10. ห้องพักครูอยู่ใกล้ห้องปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า สื่ออุปกรณ์การสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความรู้ ทักษะ และกิจกรรม
ผู้สอนต้องรู้จักเลือกใช้สื่อให้เหมาะกับการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายของการใช้สื่อในแต่ละ
ขั้นตอน จึงจะสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่
ผู้เรียนและผู้สอน

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการที่สำคัญกระบวนการหนึ่งของการจัด
การศึกษา เพราะทำให้ทราบถึงการจัดการเรียนการสอนว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด
ทั้งยังแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาว่า บรรลุจุดประสงค์ของบทเรียนในรายวิชา
นั้น ๆ ความหมายของการวัดผลและประเมินผลนั้น มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 116) ได้ให้ความหมายของการวัดผลและ
ประเมินผลว่า การวัดผล (Measurement) คือ การกำหนดหน่วยให้แก่ปริมาณที่มีอยู่โดยใช้
เครื่องมือวัด การประเมินผล (Evaluation) คือ การนำผลที่วัดได้มาหาคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับ
พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 199 - 200) ที่กล่าวว่า การวัดผลเป็นการเปรียบเทียบผลที่ได้จาก
การเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม คือ จะแสดงผลการวัดออก
มาเป็นตัวเลข ส่วนการประเมินผลเป็นการกำหนดค่าหรือราคาจากคะแนนที่ได้จากการวัดผลนั้น
พิตร ทองชั้น (2524 : 4 - 6) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการวัดผลอย่างกว้าง ๆ ว่า มีความ
สำคัญอยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา การวัดทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้มากน้อยเพียงไร เพื่อจะได้นำผลการวัดนั้นไปใช้ประโยชน์ทางด้านอื่น ๆ เช่น เพื่อการแนะแนว เพื่อเปรียบเทียบหรือเพื่อการบันทึกความเจริญงอกงามของผู้เรียน

2. เพื่อการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายข้อนี้สำคัญมากเพราะถือว่าการวัดผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน จะต้องมีการทำควบคู่กันอยู่เสมอ

3. เพื่อการประเมินผล การวัดผลจะต้องมีการประเมินทุกครั้ง เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนเป็นที่พอใจของผู้ตอบหรือตรงเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

สมบุรณ์ ชิตพงศ์ (2536 : 486) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นการนำสิ่งที่ได้จากการวัดมาตัดสินตีราคา ซึ่งการจะตัดสินหรือตีราคาสິงใดจำเป็นจะต้องอาศัยเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ผลการประเมินจะอยู่ในรูปของความเหมาะสม ไม่เหมาะสม ดี - เลว ใช้ได้ - ใช้ไม่ได้ สอดคล้องกับที่ ไพศาล หวังพานิช (2535 : 14) กล่าวถึง การประเมินผลไว้ว่า หมายถึง กระบวนการในการตัดสิน ตีราคา ลงสรุป เพื่อพิจารณาความเหมาะสม หรือหาคุณค่าของคุณลักษณะและพฤติกรรมโดยอาศัยข้อมูล หรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดเป็นหลัก แล้ววินิจฉัยอย่างมีหลักเกณฑ์และคุณธรรม เพื่อพิจารณาตัดสินใจว่า สิ่งนั้นดีหรือเลว เก่งหรืออ่อน ถ้าเป็นผลสอบก็จะตัดสินว่า ได้ - ตก ผ่าน - ไม่ผ่าน ญัฐ จุลสุวรรณ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ในเรือนจำกลางคลองเปรม เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูผู้สอนขาดความยุติธรรมในการให้คะแนน

ความหมายของการวัดผลและประเมินผล (Measurement and Evaluation)

การวัดผลและประเมินผล มักมีการใช้เรียกสลับสนอยู่เสมอ บางครั้งใช้เรียกแทนกันก็มี เราควรจึงต้องดูความหมายของคำ 2 คำนี้ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ความหมายของการวัดผล (Measurement)

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2522 : 18) ให้ความหมายของการวัดผล ว่าเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน ข้อมูลนั้นจะเกี่ยวกับสิ่งที่เราจะจัด ข้อมูลนั้นกำหนดเป็นตัวเลขและจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ใช้วัด

ไพศาล หวังพานิช (2523 : 19) กล่าวถึงความหมายของการวัดผลว่า หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเนื้อหา จำนวนหรือปริมาณ อันดับหรือคุณลักษณะ หรือพฤติกรรม ความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัด กระบวนการดังกล่าวจะทำให้ได้ตัวเลข ข้อมูล หรือรายละเอียดต่าง ๆ ที่ใช้แทนจำนวนและลักษณะที่วัดนั้น

พิตร ทองชั้น (2524 : 3) กล่าวถึงความหมายของการวัดผลว่า เป็นการใช้เครื่องมือในการค้นหาหรือตรวจสอบเพื่อต้องการทราบปริมาณ จำนวนหรือคุณภาพ ในสิ่งของหรือตัวบุคคล ในทางการศึกษา เราวัดผลเพื่อต้องการทราบว่า มีความรู้ความสามารถอย่างไร

ดังนั้น การวัดผล จึงเป็นกระบวนการทางการศึกษา ที่เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพ ความสามารถของผู้เรียนว่า มีปริมาณหรืออันดับใดที่กำหนดเป็นตัวเลข โดยใช้เครื่องมือในการวัดผล

ความหมายของการประเมินผล (Evaluation)

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2522 : 11) กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่มีระบบตรวจสอบดูว่า นักเรียนบรรลุจุดประสงค์หรือไม่

ไพศาล หวังพานิช (2523 : 20) กล่าวว่า เป็นกระบวนการตัดสิน ดีค่า สรุปเพื่อพิจารณาความเหมาะสม เนื้อหาคุณค่าของคุณลักษณะและพฤติกรรมโดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดเป็นหลัก

พิตร ทองชั้น (2524 : 4) กล่าวว่า เป็นการนำผลจากการวัดผลมารวมผสมผสานกัน แล้วลงสรุปว่าตกหรือไม่ตก เก่งหรือไม่เก่ง

จากความหมายต่าง ๆ ของการประเมินผล พอจะสรุปได้ว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสิน หรือสรุปผู้เรียนจากข้อมูลที่ได้ในการวัดผลเพื่อทราบว่า ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

การเรียนการสอนศิลปศึกษาก็เช่นกัน เมื่อครูมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะให้เด็ก เพื่อใช้ศิลปะเป็นสื่อชักนำให้เขามีความรู้ ความคิด ความดี และความงามแล้ว ครูยังต้องใช้กระบวนการทางการวัดผลประเมินผล มาตรวจสอบผลการเรียนของนักเรียน โดยปกติการวัดผลและประเมินผลทางศิลปศึกษา จะเป็นการให้เด็กได้ทำงานปฏิบัติเสียเป็นส่วนใหญ่ การวัดผลจึงเป็นการกระทำในทุก ๆ ครั้งเมื่อมีการปฏิบัติงานเกิดขึ้น และควรมีสรุปผลให้นักเรียนทราบท้ายชั่วโมงของการทำกิจกรรมนั้น ๆ ว่า มีใครก้าวหน้าในการเรียน หรือมีผลงานดีเด่นอย่างไรบ้าง

เลิศ อานันท์นะ (2522 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ให้ความเห็นว่า การวัดผลประเมินผล ไม่ควรเน้นที่การได้หรือตกหรือเพ่งเล็งเฉพาะงานฝีมือว่าสวยงามหรือไม่เท่านั้นเอง แต่ควรได้พิจารณาถึงความรับผิดชอบในการจัดเตรียมสื่อการเรียน วิธีการแก้ปัญหา ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และรู้จักรักษาทำความสะอาดเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการพิจารณา หลังจากนั้นจึงสรุปรวบยอดว่า นักเรียนมีความก้าวหน้ามากขึ้นเพียงใด หรือมีพัฒนาการดีขึ้นอย่างไร

เช่นเดียวกับ ฟินิจ ภวังคะรัตน์ (2509 : 137) กล่าวถึงการประเมินผลทางศิลปศึกษาว่า

1. ครูต้องการรู้ว่าในห้องเรียนนี้เด็กคนไหนสามารถมากกว่ากันแค่ไหนเพียงไร พูดยาก ๆ ก็ว่าใครดีกว่าใครเพื่อจะรู้ว่าควรจะช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมผู้ที่ด้อยกว่าให้ทัดเทียมหรือก้าวหน้าเท่าคนอื่น

2. ครูต้องการรู้ว่าเด็กแต่ละคนเจริญงอกงามขึ้นมากน้อยเพียงไร เป็นการพิจารณาว่า เด็กแต่ละคนนั้น ใครพัฒนาการมากน้อยต่างกันตามกระบวนของความเจริญเติบโตหรือกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นทางสำหรับพิจารณาในการสอนและการเรียน

อารี สุทธิพันธุ์ (2514 : 184) กล่าวถึงความมุ่งหมายทางการประเมินผลในวิชาศิลปศึกษา ดังนี้

1. เป็นการทำนายเกี่ยวกับความเจริญงอกงามของผู้เรียน
2. เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับข้อบกพร่องของหลักสูตร ครูผู้สอนและนักเรียน
3. เพื่อช่วยครูผู้สอนในการแบ่งหมวดหมู่ผู้เรียน ตรงกับระดับความสามารถยิ่งขึ้น
4. เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขวิธีสอน และการจัดกิจกรรมและสภาพภายในห้องเรียน

5. เพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

จากแนวความคิดและความมุ่งหมายเกี่ยวกับการประเมินผลศิลปศึกษา ก่อนที่ครูจะทำการวัดผล ควรจะพิจารณาหลักเบื้องต้นในการวัดผลคือ

1. การวัดผลควรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิชาศิลปศึกษา และกิจกรรมต่าง ๆ ที่วางไว้

2. การวัดผลควรวัดความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน

3. การวัดผลควรมีส่วนช่วยปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนจากการจัดประสบการณ์ของครู

4. การวัดผลควรต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ และสนองความก้าวหน้าเหมาะสม ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

5. การวัดผลควรมีเครื่องมือที่ละเอียด รัดกุม แยกความเจริญของผู้เรียนได้

วิธีการวัดผล

วิธีการวัดผลทางศิลปศึกษา ควรวัดผลทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เนื่องจากศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มีเนื้อหาความรู้ในส่วนที่เป็นเนื้อหา หลักการต่าง ๆ ในเรื่องงานศิลปะ เช่น ประวัติศาสตร์ศิลป์ ทฤษฎีสี หลักการทางศิลปะ จึงควรเน้นเรื่องของการใช้ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ให้กับผู้เรียน ควบคู่ไปกับการวัดทางด้านปฏิบัติ คือการทำงานศิลปะทุกแขนงไม่ว่าจะเป็นวาดภาพระบายสี ปั้น แกะสลัก ประติมากรรม สร้างสรรค์วัสดุต่าง ๆ การวัดผลทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ มีรายละเอียดดังนี้

1. การวัดผลทางด้านทฤษฎี เป็นการวัดผลในด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ วิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น ในด้านความรู้เกี่ยวกับศิลปะ เช่นความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ศัพท์ศิลปะ หลักการทางศิลปะ เพราะผู้ทำงานศิลปะควรมีการใช้สมองในการคิดควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน และความรู้บางอย่างไม่สามารถจะวัดผลได้ด้วยการดูงานปฏิบัติเพียงอย่างเดียว การวัดผลทางด้านทฤษฎีจะให้ผลในด้านการวัดประสิทธิภาพทางสติปัญญา

2. การวัดผลทางด้านปฏิบัติ การวัดผลด้านปฏิบัตินี้ หากวิเคราะห์ถึงการที่จะวัดผลออกมาให้มีประสิทธิภาพ ครูจึงมีอาจวัดเพียงตัวผลงานเพียงอย่างเดียว เพราะตัวผลงานในบางครั้งก็มิได้มีความหมายนัก หากเป็นผลงานที่เกิดจากความไม่ตั้งใจหรือความพลั้ง โดยที่กระบวนการทำงานของเด็ก มิได้สร้างให้เขาเป็นผู้รู้จักคิดแก้ปัญหาในการทำงานรู้จักเลือกวัสดุ เครื่องไม้เครื่องมือ คุณลักษณะที่ดี หากเรามองว่าตัวผลงานและกระบวนการก็มีความสำคัญพอ ๆ กันต่างก็เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ถ้ามีกระบวนการทำงานที่ดี ผลงานย่อมสื่อออกมาว่าดี เช่นกัน หรือในทำนองเดียวกัน ถ้าผลงานออกมามีดีก็น่าจะคาดเดาได้ว่า ผู้ทำงานทำอย่างมีระบบ มีกระบวนการที่ดี

บงกชพันธุ์ ทองงาม (2539 : 139) กล่าวถึงการวัดในภาคปฏิบัติว่า มักจะพิจารณาในเรื่องของกระบวนการและผลงานดังนี้

ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ ควรเน้นเรื่อง ประสิทธิภาพของวิธีการทำงาน (การใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดและได้งานสูงสุด) การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องถูกต้องตามขั้นตอน ความแม่นยำ ถูกต้อง การตรวจสอบ “คุณภาพของงาน” ด้วยตนเอง การเลือกใช้เครื่องมือ ความปลอดภัย ความสะอาด (การทิ้งขยะหรือของที่ไม่ใช้)

ตัวบ่งชี้ด้านผลงาน ควรเน้นในเรื่อง มาตรฐานของรูปร่าง สัดส่วน ปริมาณงานที่ทำได้ ประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ถูกต้อง และความสะอาด ความเร็ว / อัตราการปฏิบัติงาน มีการพัฒนางานในเชิงปริมาณ มีการพัฒนางานในเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ นักวิชาการบางกลุ่มยังเห็นว่า การทำงานภาคปฏิบัติหากเราวัดเพียงแต่ผลงานและกระบวนการ ก็ยังไม่สามารถวัดได้ครอบคลุมถึงความเจริญงอกงาม อันเกิดจากประสบการณ์ที่เราได้จัดให้เด็ก คุณลักษณะนิสัยที่ดีหลายอย่าง เช่น ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ฯลฯ ที่มีผลต่อการสร้างจริยธรรมให้กับเด็ก ก็มีความสำคัญในการวัดผลอีกเช่นกัน

ในที่นี้จึงกำหนดสิ่งที่จะวัดผลด้านปฏิบัติเป็น 3 ด้านคือ ด้านกระบวนการทำงาน ด้านผลงาน ด้านลักษณะนิสัย

1. ด้านกระบวนการทำงาน เป็นพฤติกรรมในการทำงานของเด็กแต่ละคนว่ามีการทำงานเช่นไร สิ่งที่ยังขาดในด้านกระบวนการทำงาน ได้แก่ สามารถเลือกใช้วัสดุต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์งานได้อย่างเหมาะสม สามารถเลือกใช้เครื่องมือในงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม มีขั้นตอนในการทำงานอย่างถูกต้อง การรักษาความสะอาดระหว่างการทำงาน มีความรับผิดชอบในการเก็บรักษาทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ มีการเตรียมพร้อมในการทำงาน การคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพของงานด้วยตนเอง การเลือกวิธีการทำงานที่ได้ผลสูงสุด

2. ด้านผลงาน เป็นการดูถึงความสำเร็จของตัวผลงาน ที่แสดงออกถึงสิ่งที่เด็กได้คิด ทำ สิ่งที่ยังขาดในด้านตัวผลงาน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความสวยงาม การออกแบบความสมดุลของส่วนประกอบ ประโยชน์ใช้สอย ผลงานมีความสะอาด ประณีต เรียบร้อย มีการแสดงออก ในความเป็นตัวของตัวเอง ผลงานเหมาะกับขั้นพัฒนาการ ผลงานนั้นแสดงถึงความคิดรวบยอด การตกแต่งผลงาน

3. ด้านลักษณะนิสัย เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะที่ดี ที่เด็กพึงมีในการทำงาน หรือการแสดงออกทางการควบคุมอารมณ์ สิ่งที่ยังขาด เช่น ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความตั้งใจในการทำงาน ความเป็นระเบียบ รักษาความสะอาด

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลทางศิลปศึกษา

ตามที่ได้แบ่งการวัดผลทางศิลปศึกษา เป็นการวัดผลทางด้านทฤษฎี และการวัดผลด้านปฏิบัติ นั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลจึงต้องมีความสอดคล้องกับสิ่งที่จะวัดดังนี้

การวัดผลทางด้านทฤษฎี (Written Test) เป็นการวัดความรู้ของผู้เรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องทางด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเนื้อหาหลักการทฤษฎี ประวัติ ฯลฯ การวัดผลด้านทฤษฎี มีรูปแบบดังนี้ (ไพศาล หวังพานิช. 2540 : 8)

1. การค้นคว้าทำรายงาน (Report)

- การเขียนผลการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นหรือเรื่องที่กำหนด

- เน้นความสามารถด้านการสังเคราะห์ และบูรณาการความรู้
- คำนึงถึงเวลา แหล่งค้นคว้า และขอบข่ายของงาน

- กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (เน้นคุณลักษณะที่สำคัญ) และสร้างแบบประเมิน

2. ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) เป็นวิธีการใช้ข้อสอบเพื่อวัดสิ่งที่ต่อไปนี้

- ความรอบรู้ในรายละเอียดของเนื้อหาวิชา
- ความสามารถในการด้านความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ความรู้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

ในการใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีรูปแบบที่ใช้คือ

- แบบจำกัดคำตอบได้แก่ ข้อสอบแบบให้กาเครื่องหมาย ถูก ผิด จับคู่
- เต็มคำ เลือกคำตอบ
- แบบเขียนบรรยาย

การวัดผลในภาคทฤษฎี โดยทั่วไปแล้วจะไม่ได้นำมาใช้กับเด็กเล็กนัก แต่จะใช้กับเด็กชั้นระดับประถมปลาย และระดับมัธยม เนื่องจากในระดับนี้ เนื้อหาการเรียนการสอน ศิลปะมีการให้หลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ ในระดับสูงขึ้น พอที่วุฒิภาวะของเด็กในระดับมัธยมจะมีความคิดได้

การวัดผลด้านการปฏิบัติงาน

ในการวัดผลด้านผลงาน ที่จะต้องวัดทั้งด้านกระบวนการทำงานผลงานและลักษณะนิสัย วิธีการหลักที่ใช้คือการสังเกตจากการตรวจผลงาน นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525 : 169 – 172) กล่าวถึงในการวัดผลและประเมินผลว่าครูสามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบสำรวจรายการ
2. แบบบันทึกความเห็นตามหัวข้อที่กำหนดเช่นผลงาน พฤติกรรม ความสามารถของนักเรียน
3. แบบบันทึกผลงานของนักเรียน ที่แสดงความเห็นของครูเกี่ยวกับผลงานของนักเรียนโดยเฉพาะ
4. แบบบันทึกเรื่องพิเศษของนักเรียนเฉพาะราย เป็นการบันทึกเหตุการณ์ที่สังเกตเด็ก

ส่วนเครื่องมือวัดผลประเมินผลในแนวคิดของ บงกชพันธุ์ ทองงาม (2539 : 194) มีดังนี้

1. แบบตรวจสอบรายการ
2. แบบจัดอันดับ
3. แบบประมาณค่า
4. แบบระเบียบพฤติกรรม
5. แบบรายงานตนเอง

จากสภาพความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง เครื่องมือที่ใช้วัดผลที่มีความเหมาะสมโดยทั่วไปนั้น ควรเป็นเครื่องมือที่สามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมการทำงาน และผลงาน เด็กที่แสดงออกอย่างชัดเจน ในที่นี้คือ แบบสำรวจรายการ ซึ่งเป็นแบบสำรวจที่จะใช้ทั้งในด้านการสังเกตกระบวนการทำงาน ผลงาน และลักษณะนิสัย (เฉพาะที่เห็นได้ตามความเป็นจริง)

ไพศาล หวังพานิช (2523 : 140) กล่าวถึงแบบสำรวจรายการ (Check List) ใช้สำหรับตรวจให้คะแนนภาคปฏิบัติโดยใช้วิธีกำหนดรายการหรือรายละเอียดต่าง ๆ ของวิธีทำ หรือผลปฏิบัติขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการให้คะแนน โดยพยายามกำหนดสิ่งที่สำคัญ ๆ ของการปฏิบัติในครั้งนั้น ๆ ออกมาเป็นข้อ ๆ หรือเป็นรายการ (List) จากนั้นก็พิจารณาจากการปฏิบัติหรือผลงานของเด็กแต่ละคนตามรายการที่กำหนดไว้นั้นว่า แต่ละเรื่องเด็กปฏิบัติเป็นเช่นไร แล้วบันทึกผลออกมาว่า ดี – ไม่ดี – ใช้ได้, ใช้ได้ – พอใช้ – ควรแก้ไข หรือใช้แปลงเป็นคะแนนได้โดยให้แต่ละช่วงเป็น 3 – 2 – 1

การกำหนดรายการที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจ ควรให้ครอบคลุมลักษณะที่ครบถ้วนและในกรณีที่เน้นความสำคัญของวิธีปฏิบัติกับผลปฏิบัติแตกต่างกัน ควรกำหนดสัดส่วนความสำคัญที่ต้องการไว้ หรืออาจกำหนดคะแนนเต็มของแต่ละด้านไม่เท่ากันก็ได้

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. ระบุดจุดมุ่งหมายของการวัดเพื่อหาตัวบ่งชี้พฤติกรรมที่จะวัด
2. กำหนดคุณลักษณะที่จะวัด พร้อมทั้งความหมายของคุณลักษณะนั้น ๆ
3. กำหนดช่วงของมาตรวัดว่าจะให้มีกี่ระดับ พร้อมคำอธิบายแต่ละระดับ
4. เขียนคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะนั้น ๆ
5. ถ้าแต่ละข้อแสดงพฤติกรรมที่มีความสำคัญไม่เท่ากัน ควรมีการกำหนดน้ำหนักคะแนนของแต่ละข้อไม่เท่ากัน

5. กำหนดเกณฑ์การผ่าน (การปฏิบัติงานที่แสดงถึงระดับการมีทักษะ)

ในการสร้างแบบสำรวจรายการ ครูควรใช้แนวทางของหลักสูตร ประกอบกับสภาพแวดล้อมในการสอน ที่เป็นเครื่องกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอน เพื่อจะนำไปสู่การวัดผล ซึ่งครูผู้สอนก็ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามสภาพนั้น ๆ ที่ครูได้จัดให้ผู้เรียน ครูเองจะทราบถึงว่า ควรสำรวจรายการอะไรบ้าง คือสำรวจเฉพาะเรื่องที่วัดได้จริง ๆ และลักษณะของแบบตรวจสอบหรือสำรวจรายการที่ครูอาจปรับให้เป็นในลักษณะที่มีน้ำหนักไม่เท่ากันแต่ละหัวข้อ

การใช้เครื่องมือต่าง ๆ อาจใช้ร่วมกับข้อสอบในการวัดภาคทฤษฎี ซึ่งจะเป็นความครอบคลุมในเนื้อหาความรู้ความสามารถที่นักเรียนมีอยู่

ครูอาจคิดหาเครื่องมือวัดผล หรือวิธีการให้คะแนนและการรายงานผลการเรียน ให้เหมาะสมกับสภาพของครูเอง และสภาพแวดล้อม ไม่จำเป็นต้องใช้แบบใดแบบหนึ่งตายตัว เพราะเครื่องมือและวิธีการที่กล่าวมาจะเป็นแนวทางให้ครูคิดที่จะนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริง ในการเรียนการสอนที่มีสภาพแตกต่างกันในแต่ละที่นั่นเอง

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลเป็นภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา และอาจารย์ผู้สอนจะต้องดำเนินการอย่างมีระบบเพื่อประเมินผลการเรียนการสอน ทั้งนี้รวมถึง การประเมินผลการเรียนการสอนทั้งก่อนการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และหลังจบ การเรียนการสอน รวมถึงการประเมินผลการสอนของผู้สอนด้วย การวัดและประเมินผลจึงต้อง อาศัยกระบวนการที่ต้องดำเนินการร่วมกับอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการ พัฒนาตัวผู้เรียน

3. การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.1 ความหมายของศิลปศึกษา

มีนักการศึกษาและนักวิชาการศิลปศึกษา ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ศิลปศึกษา ไว้หลายประการดังนี้

อารี สุทธิพันธ์ (ม.ป.บ. : 16) เสนอคำว่าศิลปศึกษาไว้ว่า ศิลปศึกษานั้นเป็นคำเรียกกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางศิลปะ ให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ภายใต้ระบบการศึกษาสายวิชาสามัญวิชาหนึ่ง โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ มีความชื่นใจในผลงานศิลปกรรม ที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ และมีความสำนึกในความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบศิลปะที่นำมาประยุกต์ใช้สำหรับสังคมปัจจุบัน โดยไม่คาดหวังที่จะให้นักเรียนเป็นศิลปิน และเน้นการจัดการศึกษาทางด้านศิลปะสำหรับนักเรียนทุกคน

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2521 : 163) นิยามว่า ศิลปศึกษาเป็นวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้เด็กได้มีพฤติกรรมอันดีงามทางด้านศิลปะ เป็นวิชาสามัญที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านต่างๆ โดยให้เด็กได้ทำกิจกรรม มีโอกาสสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและได้สัมผัสกับสภาพความเป็นจริง เพื่อเด็ก ๆ จะได้มีประสบการณ์ในด้านสุนทรีย์ภาพ และการสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์และเทคนิคของการทำงานจะเป็นการช่วยให้เด็กได้เจริญงอกงามในด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และความคล่องแคล่วในการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายให้สัมพันธ์กับความคิด และการแสดงออก

เลิศ อานันทนนะ (2523 : 216) กล่าวว่า ศิลปศึกษาหมายถึงวิชาที่จัดการเรียนการสอนขึ้นภายในโรงเรียนและสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็กทุกเพศทุกวัย ทุกระดับความสามารถ ได้มีโอกาสแสดงออกอย่างมีอิสระทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดจินตนาการ ตามความสนใจ และความถนัดทางธรรมชาติของเด็กแต่ละคน กิจกรรมทางศิลปะประกอบด้วยการเขียนภาพระบายสี การปั้น การแกะสลัก ดนตรีและฟ้อนรำ ฯลฯ

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525 : 2) นิยามว่า ศิลปศึกษาหมายถึงการศึกษาเรื่องของศิลปะหรือการศึกษาเรื่องการสร้างสิ่งใหม่ที่สวยงาม โดยต้องใช้ประสบการณ์รับรู้ เหตุผล อารมณ์ และความคิดริเริ่มเป็นเครื่องช่วยในการสร้าง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529 : 111) กล่าวว่า ศิลปศึกษาหมายถึงการให้การศึกษาศิลปะเด็ก โดยการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศิลปินิสัยกับผู้เรียน ให้มีความรู้ ทักษะ และความคิดที่ดีต่อศิลปะ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 40) นิยามว่า ศิลปศึกษาหมายถึงการจัดการศึกษาทางศิลปะให้แก่เยาวชนทุกคน ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอน และหลักจิตวิทยาในการเรียนการสอนไปพร้อมกัน

3.2 ความสำคัญของวิชาศิลปศึกษา

การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา หมายถึง กระบวนการและแนวปฏิบัติในการจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ วิธีสอนวิชาศิลปศึกษาต่างจากวิธีสอนวิชาสามัญอื่น ๆ เพราะว่า ลักษณะของวิชาศิลปศึกษาเกี่ยวข้องกับการฝึกฝนปฏิบัติ การลงมือทำจริง และการคิดค้นแก้ปัญหา (อารี สุทธิพันธุ์. 2515 : 29) ฉะนั้น บทบาทของครูในด้านการเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนเป็นผู้ชี้แนะ ผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ของเด็ก และคำนึงว่าการเรียนนั้นผู้เรียนควรจะเรียนด้วยตนเอง โดยได้รับการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ครูศิลปศึกษาจะต้องคำนึงว่าเราได้มุ่งสอนให้เด็กเป็นศิลปิน แต่เรามุ่งเน้นพัฒนาการทางศิลปะที่มีอยู่แล้วในตัวเด็กให้พัฒนาไปจนถึงขีดความสามารถ ครูศิลปะจะต้องไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงาน แต่ควรคำนึงถึงกระบวนการทำงานของเด็ก (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2521 : 24) วิธีสอนวิชาศิลปศึกษาไม่ควรยึดมั่นอยู่กับปัญหาของรูปแบบหรือวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงแก้ไขควรเลือกใช้หลาย ๆ วิธี ผู้สอนควรทดลองค้นคว้าวิธีการสอนใหม่ๆ ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันอยู่เสมอ ไม่ว่าผู้สอนจะใช้วิธีสอนใดๆ ก็ตาม ผู้เรียนควรจะได้อีกโอกาสแสดงออกอย่างอิสระทางความคิดและการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาการรอบตัว วิธีการสอนควรคำนึงถึงพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันระหว่างบุคคล เพศ วัย วุฒิภาวะ ความถนัดทางธรรมชาติ นอกจากนี้การสอนควรเน้นให้เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาและสามารถนำความรู้ไปดัดแปลงใช้ได้กับชีวิตจริง (เลิศ อานันทนนะ. 2528 : 62)

การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาส่วนใหญ่เน้นการฝึกปฏิบัติและสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งครูบางคนไม่สามารถอธิบายให้นักเรียนของตนเข้าใจได้ว่า ผลงานที่นักเรียนทำมานั้นคืออะไร หรือบกพร่องอย่างไร ถ้าจะแก้ไขควรจะแก้อย่างไร เพราะเหตุใดความสามารถในการแสดงออกแบบนี้ก็คือ ความสามารถในการวิจารณ์นั่นเอง(เจตนา นาควัชระ. 2524 : 76) ในเรื่องนี้ คลาร์ก และ ซิมเมอร์แมน (Clark and Zimmerman. 1981 : 53 - 55) ได้เสนอแนะว่า การเรียนการสอนศิลปะศึกษา ควรจะให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอย่างครบถ้วนในเนื้อหาที่ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะตามแนวเนื้อหาที่เป็น ประวัติศาสตร์ศิลป์สุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติ และการวิจารณ์ จะเห็นได้ว่า การวิจารณ์ เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากอย่างหนึ่งในการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาด้วย ซึ่งการวิจารณ์ในที่นี้หมายถึง การแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในแวดวงของศิลปะ ตามความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์ของผู้วิจารณ์ ประกอบกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมปรับปรุงผลงานนั้นๆ ในทางดีหรือหนักไปในทางลบ คำวิจารณ์มีความหมายคล้ายกับการประจานมาก ถ้าเป็นการมองแต่แง่เสียหรือหนักไปในทางลบก็เป็นการประจาน (อารี สุทธิพันธุ์. 2528 : 103) ครูศิลปะศึกษาจะต้องรู้จักวิจารณ์งานของนักเรียน โดยใช้ความรู้พื้นฐานทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ความรู้ทางปรัชญา ศิลปะ ความรู้พื้นฐานทางศิลปะ และความสามารถในการใช้ภาษา (ดำรง วงษ์อุปราษ. 2525 : 13 – 14) การวิจารณ์เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ ฝึกหัดให้มีความคิดอ่านลึกซึ้ง สามารถแก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็นในวิถีทางที่ถูกต้อง รู้จักเปรียบเทียบแยกแยะ และประเมินผลงานศิลปะที่แสดงออกมาในรูปของความคิดสร้างสรรค์ การวิจารณ์ผลงานของนักเรียนควรกระทำทันทีตอนท้ายชั่วโมงที่เรียนนั้น ไม่ควรเว้นระยะเอาไว้เป็นเวลานาน ครูอาจจะแนะนำให้นักเรียนวิจารณ์ตนเอง โดยอธิบายหรือให้ความหมายผลงานที่ตนสร้างขึ้น บางโอกาสอาจให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันทำการวิจารณ์แนวคิด หลักการ วิธีการ ลักษณะการทำงานผลงาน ฯลฯ ของนักเรียนด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นการพูดหรือเขียนโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม ลักษณะการวิจารณ์ควรจะเป็นไปในลักษณะของการให้ข้อเสนอแนะและทัศนคติใหม่ๆ ที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้กำลังใจเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ดีกว่า (เลิศ อานันท์นะ. 2518 : 64 – 65) การที่จะเป็นนักวิจารณ์ที่ดีได้นั้นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติต่างๆ ด้วยซึ่งในเรื่องนี้ พืรพงษ์ กุลพิศาล. (2529 : 257 – 259) ได้สรุปคุณสมบัติของครูศิลปะศึกษาที่เอื้อต่อการเป็นนักวิจารณ์ที่ดีไว้ดังนี้

1. เข้าใจธรรมชาติของการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะของเด็กวัยต่างๆ
2. ยอมรับว่าผลงานศิลปะของเด็กเป็นประสบการณ์อย่างหนึ่งและเป็นแบบเฉพาะตัว
3. สามารถแยกแยะความแตกต่างของทฤษฎีความงามทางศิลปะได้
4. มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับเทคนิคทางศิลปะ ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลป์

5. มีความสามารถทางด้านภาษา ศัพท์ และความหมายเฉพาะทางศิลปะ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษามีความแตกต่างจากวิธีการสอนวิชาสามัญอื่นๆ เพราะวิชาศิลปศึกษาเกี่ยวข้องกับการฝึกฝนปฏิบัติ การคิดค้นแก้ปัญหา วิธีการสอนวิชาศิลปศึกษาจึงไม่ยึดมั่นอยู่กับรูปแบบหรือวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่จะใช้หลายๆ วิธี และดัดแปลงวิธีการให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา กิจกรรม และคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันระหว่างบุคคล ประการสำคัญคือ วิธีการเรียนการสอนควรเป็นวิธีการแก้ปัญหาและให้สามารถนำความรู้ไปดัดแปลงใช้ได้กับชีวิตจริง ดังนั้น ครูศิลปศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุผลดี

สภาพการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

ทฤษฎีการศึกษาของสไตน์เนอร์ (Steiner. 1982) กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนว่า เป็นระบบของการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยย่อย 4 หน่วยคือ

1. ครู คือบุคคลที่พยายามแนะนำบุคคลอื่นให้เกิดการเรียนรู้
2. นักเรียน คือบุคคลที่พยายามเรียนรู้ภายใต้การแนะนำของบุคคลอื่น
3. เนื้อหาวิชาเรียน คือสิ่งที่เป็โครงสร้างของจิต
4. สภาพที่เรียน คือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

ระบบการเรียนรู้ (Learning System) มีความหมายถึง ระบบซึ่งมีหน้าที่กลไกในการพัฒนาจิต (Psychical Development) คำศัพท์ “การพัฒนาจิต” นั้นหมายถึงความสำนึกของโครงสร้างจิต (Mental Structures) ซึ่งในโครงสร้างนี้อาจเป็น

- ก. การรู้คิด (Cognitive = of thought)
- ข. ความมุ่งมั่น (Conative = of intention)
- ค. ความรู้สึก (Affective = of feeling)

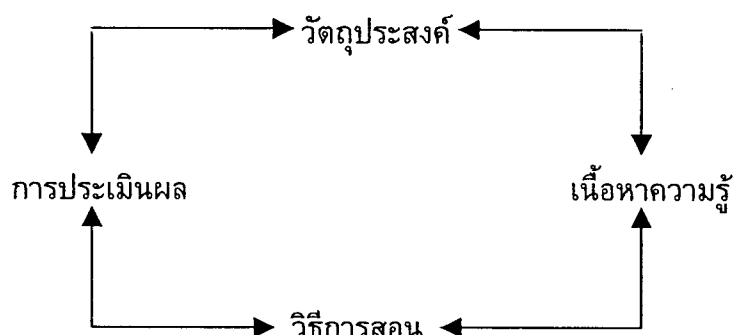
โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า สไตน์เนอร์ให้ความสำคัญถึงระบบของการเรียนรู้ว่าเป็นระบบที่พัฒนาจิต ซึ่งหน่วยนี้จะก่อให้เกิดความสำนึกในโครงสร้างจิตที่อาจจะเป็นด้านใดด้านหนึ่ง หรือมากกว่าด้านหนึ่งหรือทุกๆ ด้านระหว่างการเรียนรู้ ความมุ่งมั่นมุ่งมั่นหรือความรู้สึกซึ่งอาจจะเป็นความสำนึกของโครงสร้างจิตในลักษณะเห็นคุณค่าก็ได้ หรือเป็นกลางไม่มากนักน้อย แต่ถ้าในกรณีที่ความสำนึกจิตนั้นเห็นคุณค่า ก็อาจจะเป็นไปได้ในแง่เห็นคุณประโยชน์หรือเห็นคุณงามความดีแง่ใดแง่หนึ่งหรือทั้งสองแง่ก็ได้ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2531 : 30 – 33)

ศิลปศึกษามีโครงสร้างและเนื้อหาว่าด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะปฏิบัติการเรียนการสอนศิลปะวิจารณ์ การเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์ การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ คือศิลปศึกษาสอนให้ผู้เรียนสามารถไปสอนศิลปะปฏิบัติ สามารถไปให้ประสบการณ์ด้านศิลปะวิจารณ์ประสบการณ์ด้านสุนทรีย และสามารถให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์แก่นักเรียนของตน

กระบวนการเรียนการสอนโดยทั่วไปประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการสอน การสอน และการประเมินผลกระบวนการสอนมีแบบแผนและขั้นตอนการสอนโดยทั่วไปแล้วแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นตอนเตรียมการสอน
2. ขั้นการสอน
3. ขั้นประเมินผล

จากแบบแผนและขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นตอน แสดงให้เห็นถึง วัฏจักร ซึ่งเป็นองค์ประกอบหรือระบบการเรียนการสอนที่ดี (สุจริต เพียรชอบ. 2524)

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิองค์ประกอบของการสอนที่ดี

การวางแผนการศึกษาและการเรียนการสอนทุกระดับควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญ 3 ประการคือ

1. วัตถุประสงค์ที่แจ่มแจ้ง เพื่อจะช่วยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนทราบว่า เมื่อจบหลักสูตรแล้วจะสามารถที่จะทำอะไรได้บ้าง
2. เนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งประสบการณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
3. การวัดผลและประเมินผลเพื่อที่จะทราบว่า การสอนได้ผลอย่างไร และผู้เรียนได้เรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่บ่งไว้ในวัตถุประสงค์หรือไม่

ในด้านประสิทธิภาพของการสอน ควรประกอบด้วยเกณฑ์ที่สำคัญซึ่ง วิเชียร อธิโนบุญวัฒน์ (2535 : 82 – 85) ได้กล่าวไว้ว่า สมรรถภาพพื้นฐานในด้านการสอนที่สำคัญ มีอยู่ 3 ประการคือ

1. เกณฑ์ทางด้านความรู้ (Knowledge Criteria)
2. เกณฑ์ทางการด้านการแสดงออกหรือการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)
3. เกณฑ์ทางการประเมินผลความรู้ (Consequence Criteria)

การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีเป็นการเรียนรู้เนื้อหาต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้และนำไปปฏิบัติงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะและกระบวนการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาจะเน้นที่การปฏิบัติจริง ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนด้วยการทำกิจกรรมจะเห็นได้ว่า กิจกรรมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ กิจกรรมต่างๆ ควรเน้นกระบวนการคิดตั้งแต่การวางแผนทำงาน คิดวิธีปฏิบัติหรือฝึกทักษะและคิด การประเมินติดตามผล เยาวชนไทยขาดคุณสมบัติของการคิดเป็นกิจกรรมจึงเป็นการเรียนรู้ที่ครบวงจรคือ คิดทำ ติดตามผล เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่ดีขึ้น เมื่อเยาวชนมีพฤติกรรมดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมส่งผลสัมฤทธิ์ไปถึงสังคมโดยรวมและเป็น ตัวชี้ความเจริญของประเทศด้วยกิจกรรมทางศิลปะศึกษา เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ ได้มีประสบการณ์ตรงด้วยตนเองในการสำรวจค้นคว้าทดลอง สร้างสรรค์ แก้ปัญหากับงานวัสดุ นานาชนิด ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางและแตกต่างจาก กิจกรรมการเรียนทางด้านอื่นๆ

วิชาศิลปะศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอนเช่นเดียวกับรายวิชาอื่นๆ หลักสูตรการศึกษาแผนใหม่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้จัดให้วิชาศิลปะศึกษาอยู่ในกลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ โดยได้ตั้งจุดประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เพื่อพัฒนาศิลปะนิสัยของตนเอง
2. เพื่อสำรวจความถนัดและความสนใจทางศิลปะ
3. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ของศิลปะกับชีวิตประจำวัน
4. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ โดยปลูกฝังความประณีต สะอาดอ่อน และมึรสนิยม ในการเลือกสรรที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
5. เพื่อส่งเสริมการแสดงออก โดยการค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติกิจกรรมจาก ความคิดริเริ่มและเห็นความสำคัญในกิจกรรมร่วมของหมู่คณะ
6. เพื่อให้เกิดความนิยมชมชื่นที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เกิดผลในการผ่อนคลายจิตใจและอารมณ์

นักการศึกษาหลายท่านได้มองเห็นถึงความสำคัญของการนำความรู้ ความเข้าใจด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์และการวิจารณ์ นอกเหนือจากการสอนโดยเน้นทักษะเพียงด้านเดียว เข้ามาจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียนในเนื้อหาอย่างครบถ้วน คลาร์ก และ ชิมเมอร์แกน (Clark and others. 1981) ได้เสนอว่า การเรียนการสอนศิลปศึกษาควรจะให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอย่างครบถ้วนในเนื้อหาที่ประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ และทักษะตามแนวเนื้อหาที่เป็นประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติและการวิจารณ์ ซึ่งจะเห็นว่าการวิจารณ์ เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากอย่างหนึ่งในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา (วิบูลย์ จันทรย์แย้ม. 2531 : 18) ดังนั้น วิธีการสอนแนวใหม่จึงมีลักษณะดังที่ เลิศ อานันทนะ (2525 : 89) เสนอไว้คือ

1. นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระภายใต้กฎระเบียบข้อตกลงร่วมกัน
2. เนื้อหาการเรียนอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม
3. จุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมคนให้มีคุณภาพ ไม่จำเป็นต้องมีอาชีพทางศิลปะ
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออกโดยวิธีการแบบแก้ปัญหามากกว่าทำตามตัวอย่าง

5. เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าถือผลงานสำเร็จ
6. มุ่งพัฒนาเด็กตลอดทั้งชีวิต
7. ครูและนักเรียนร่วมกันวัดผลและประเมินผล

ในการคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาศึกษาในสาขาศิลปศึกษานั้น สถาบันการศึกษาต่าง ๆ จะมีเกณฑ์ในการพิจารณาผู้สมัครสอบด้วยเช่นกัน ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอาจคล้ายคลึงกับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนการสอนทางศิลปศึกษา เช่น ความเข้าใจในศิลปะ ทักษะความชำนาญ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยแคมบริจ (University of Cambridge. 1992) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผู้สมัครสอบเข้าศึกษา ในสาขาศิลปะไว้ดังนี้ (รัตนา รักสกุลพาณิชย์. 2537 : 35)

ตาราง 1 หลักเกณฑ์การประเมินผู้สมัครสอบเข้าเรียนในสาขาศิลปะ มหาวิทยาลัยแคมบริจ

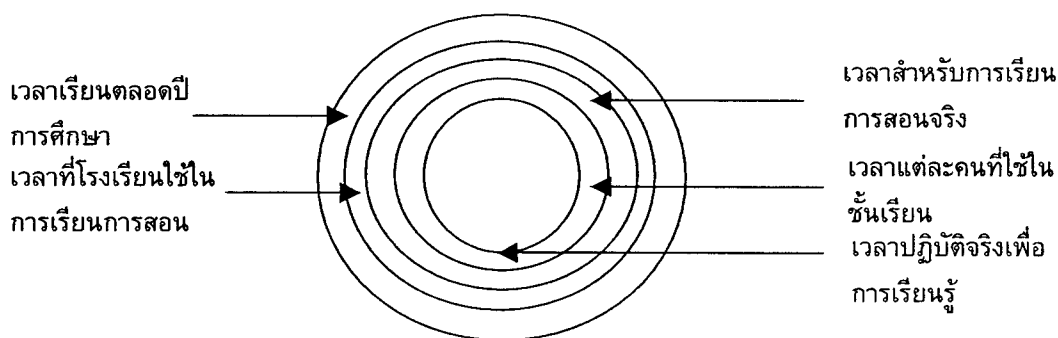
ขอบเขต	หลักเกณฑ์
บุคคล	1. มีความเฉพาะตัวและความคิดสร้างสรรค์ ในการพัฒนาความคิดและเรื่องราว 2. มีความอิสระในการคิดและการสร้างผลงาน ทักษะกับผลงาน
ทักษะ	3. มีความสามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคนิควิธีการที่เหมาะสม 4. การเลือกและวิเคราะห์จากการสังเกตและความชำนาญเฉพาะบุคคล
สุนทรียภาพ	5. มีความรู้ความเข้าใจในการจัดวางองค์ประกอบ
ความเข้าใจใน ด้านความรู้และ การอธิบาย	6. สามารถแสดงความคิดตรงตามหัวข้อที่กำหนดให้ 7. สามารถอธิบายและแสดงพัฒนาการด้านการรับรู้ทางความรู้สึก ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์

จากตารางแสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยแคมบริจ ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผู้สมัครสอบเข้าศึกษาในสาขาวิชาศิลปะ โดยใช้เกณฑ์ในด้านความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการและความอิสระในการสร้างงาน เทคนิควิธีการที่เหมาะสม ความชำนาญเฉพาะบุคคล การจัดวางองค์ประกอบ การแสดงความคิดตรงตามหัวข้อที่กำหนด สามารถอธิบายและแสดงพัฒนาการด้านการรับรู้ทางความรู้สึก ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินผลการเรียนการสอนศิลปศึกษาซึ่งกล่าวไว้ในงานวิจัยของ บันลือ ขอรวมเดช (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการประเมินผลใช้การวัดด้วยการตรวจผลงานที่มอบหมาย และเกณฑ์ที่ใช้ในเรียนศิลปะ ได้แก่ คุณลักษณะของครู การจัดกระบวนการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของครูที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ มีความสามารถในการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ มีความจริงใจ มีความเข้าใจและการยอมรับ มีไหวพริบ เป็นตัวแบบที่ดี ประการสุดท้ายการมีอารมณ์ขัน รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรของโครงการวิจัยศึกษาด้านการผลิตและการใช้ครูครูศิลปศึกษาควรปรับปรุงสมรรถภาพที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนเรียงลำดับ ดังนี้คือ การวัดและการประเมินผล การใช้สื่อการสอน การนำเข้าสู่บทเรียน การสื่อสารและการเสริมแรง การควบคุมชั้นเรียนและการจัดการ การออกแบบ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเป็นที่สนใจของผู้เรียน ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้เป็นตัวชี้บ่งว่าควรจะได้มีการพัฒนาครู

ศิลปศึกษาอย่างจริงจัง เป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะองค์ประกอบของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน

2. การจัดกระบวนการเรียนการสอน ปัจจุบันนี้แนวคิดใหม่เกี่ยวกับความสามารถของครูจะต้องมีในสังคมข่าวสารคือครูจะต้องเป็นนักวางแผนและเป็นนักจัดการเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน วิชาศิลปะไม่ได้มุ่งเน้นเนื้อหาและทักษะมากนัก แต่มุ่งเน้นกระบวนการนำไปสู่ความชื่นชมศิลปะ บทบาทของครูจะต้องเป็นนักวางแผนการสอนและนักจัดการการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงเรื่องเวลาที่ได้รับมอบหมายมาตลอดปีการศึกษา (mandated time) เวลาที่โรงเรียนใช้สำหรับการเรียนการสอน (allocated time) เวลาสำหรับการเรียนการสอนจริง (instructional time) เวลาที่ผู้เรียนแต่ละคนใช้ทำงานในชั้นเรียน (engaged time) และเวลาที่ผู้เรียนใช้ปฏิบัติจริงเพื่อผลการเรียนรู้ (learning time) ดังภาพประกอบที่ 4 (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2536 : 2)

ภาพประกอบ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลาของโรงเรียน

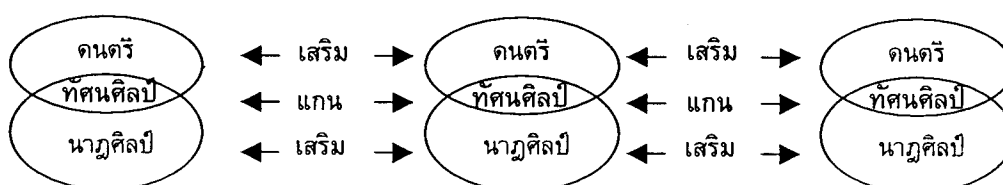
แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลาของโรงเรียน บทบาทของครูที่เกี่ยวกับการจัดการในชั้นเรียนซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ 2 ประการ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดการในชั้นเรียนคือการพัฒนาทักษะวิชาการและการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน บทบาทของครูจะบรรจุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้จะต้องคำนึงถึงรูปแบบหรือลีลาของครูในการเป็นผู้นำ (leadership styles) บรรยากาศในชั้นเรียนและวินัย บทบาทการเป็นผู้นำของครูแบบประชาธิปไตย จะมีอิทธิพลและส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียน ได้แก่ ความเป็นมิตร ความเอื้ออาทร มีจิตอาทากรดุน ส่งเสริม แนะนำ ยุติธรรมและมีความหนักแน่น ส่วนบรรยากาศในชั้นเรียน ได้แก่ บรรยากาศทางจิตวิทยา บรรยากาศทางกายภาพ และบรรยากาศทางสังคม ส่วนเรื่องวิจัยในชั้นเรียนนั้น แนวคิดหลักคือ การส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียนทางบวกและลดพฤติกรรมทางลบ ครูจะต้องสร้างเจตคติเกี่ยวกับวินัยว่า เป็นเรื่องส่งเสริมทางบวก มากกว่าการควบคุมบังคับ สร้างเงื่อนไขทางลบ ความรู้และทักษะการสอนของครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการสอนศิลปะหลักๆ อย่างน้อย 2 ทฤษฎีสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การชื่นชม ได้แก่ ทฤษฎีการวิเคราะห์ (Critical theory) และทฤษฎีสุนทรียศึกษา (Aesthetic

education theory) ซึ่งแนวคิดทั้งสองจะเป็นกรอบความคิดหลักในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีวิเคราะห์มี 2 ประการคือ การสร้าง “ความเข้าใจ” และ “ความชื่นชม” ในศิลปะการที่ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนให้มีความเข้าใจต่องานศิลปะสามารถรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ทางศิลปะได้ เมื่อเกิดความเข้าใจ ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจ ชื่นชมในผลงานศิลปะนั้นตามมา แนวทางวิเคราะห์งานศิลปะมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบรรยาย (description) หรือการอ่านข้อมูลทางศิลปะ
2. การวิเคราะห์โครงสร้าง (formal analysis)
3. การตีความ (interpretation)
4. การประเมินหรือการตัดสินคุณค่า (evaluation or judgment)

ส่วนทฤษฎีสุนทรียศึกษา การศึกษา มีแนวคิดหลัก 2 ประการคือ ระยะของการสร้างความประทับใจ (impressive phase) และระยะของการสร้างสรรค์ (Creative phase) ระยะของการสร้างความประทับใจ ได้แก่ การเรียนรู้ส่วนประกอบย่อยของศิลปะ โครงสร้าง เทคนิควิธีการ และการรับรู้ความรู้สึกที่ผลงานศิลปะก่อให้เกิดแก่ตน ส่วนระยะของการสร้างสรรค์เมื่อนักเรียนได้รับรู้คุณสมบัติทั้ง 4 ประการของการสร้างความประทับใจ ก็จะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ และเป็นการเริ่มใช้วัสดุสื่อและปรับเปลี่ยนแปลงคำวัสดุสื่อแก้ปัญหาด้านโครงสร้างและเทคนิควิธีการ ซึ่งนักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงกระบวนการสร้างสรรค์ของตน นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงความเฉียบไวในการรับรู้ การวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายและมีคุณค่าต่อการสร้างงานศิลปะ

3. ปัจจัยและองค์ประกอบสุดท้ายที่เอื้อต่อการเรียนการสอนศิลปะ ศิลปะไม่สามารถจะแยกตัวออกจากสังคมหรือสิ่งอื่นได้ สิ่งที่จะเกื้อกูลให้ศิลปะดำรงอยู่ได้อย่างชัดเจน ได้แก่ สภาพแวดล้อม แม้แต่ในกลุ่มรักศิลปะก็ยังมีดนตรีและนาฏศิลป์รวมอยู่ด้วย ครูศิลปะจะต้องมีแนวคิดแบบบูรณาการ มององค์รวมของนักศิลปะให้ได้โดยใช้หลักการจัดภาพหรือการจัดองค์ประกอบเป็นฐานในการคิดว่า ภาพแต่ละภาพจะต้องมีจุดเด่น จากแนวคิดนี้เราสามารถนำมาใช้การจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งให้ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์เกื้อกูลกัน ดังแผนภาพต่อไปนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2536 : 4)

ภาพประกอบ 5 แผนภาพการจัดแนวคิดแบบบูรณาการ

ครูศิลปศึกษาจะต้องเป็นนักจัดการที่สามารถผสมผสานบูรณาการสาระวิชาเข้ากันได้ ก็จะสามารถนำสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เข้ามาเกื้อกูลวิชาศิลปะได้อย่างมีความสุข ไม่ว่าจะเป็นสาระวิชาศิลปะสภาพแวดล้อม ผู้เรียน เพื่อนครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ธรรมชาติ ให้เกิดความงาม ความสมดุล ความชื่นชม ก็จะเกิดขึ้นเป็นวิธีการนำไปสู่เป้าหมายของวิชาศิลปะที่มุ่งเน้นเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์แบบมีมิติในความงามรวมอยู่ด้วย สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นคณะศิลปกรรมศาสตร์ ภาควิชาทัศนศิลป์ ศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา จึงได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนศิลปะที่ต้องทำหน้าที่ทั้งด้านการสอนและการพัฒนามนุษย์ให้สำเร็จผลสมดังที่เป้าหมายของหลักสูตรแห่งชาติ แต่ละระดับที่ได้คาดหวังไว้ จึงได้เสนอหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตให้สำเร็จออกมาเป็นครูศิลปะที่มีความสามารถทางด้านการสอนศิลปะแก่เด็กในระดับต่างๆ ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมเพื่อเป็นพลังผลักดันทางด้านการสอนศิลปศึกษา ที่เราเชื่อมั่นว่ามีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์

ในการผลิตบัณฑิตของสาขาวิชาศิลปศึกษา มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสอนวิชาศิลปศึกษา และเป็นผู้แนะแนวทางวิชาการศิลปศึกษา มีโลกทัศน์กว้างไกล สามารถคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และมีระบบ เพื่อนำไปพัฒนาสังคม
2. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ สามารถบูรณาการความคิดทางด้านศิลปกรรมอย่างเป็นองค์รวม และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างศาสตร์ทางศิลปกรรมและศาสตร์อื่น ๆ เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการศึกษา และพัฒนาวิชาชีพทางด้านการสอนศิลปศึกษาให้มีความเป็นสากล
3. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม รู้จักการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสามารถให้ความรู้เพื่อเป็นวิทยบริการแก่สังคมได้

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี จะพบว่า โครงสร้างของหลักสูตร มีดังนี้

3.3 หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา เป็นหลักสูตร 4 ปี มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 142 หน่วยกิต มีส่วนประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. วิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า	38 หน่วยกิต
2. วิชาชีพครู	ไม่น้อยกว่า	19 หน่วยกิต
3. วิชาเอก	ไม่น้อยกว่า	58 หน่วยกิต
4. วิชาโท	ไม่น้อยกว่า	18 หน่วยกิต
5. วิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า	9 หน่วยกิต

วิชาโท ให้เลือกเรียนนอกเหนือจากโทศิลปศึกษา ทัศนศิลป์ และออกแบบ ทัศนศิลป์

วิชาศึกษาทั่วไป

วิชาศึกษาทั่วไปเรียนไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต

1. กลุ่มภาษา	10 หน่วยกิต
(1) ภาษาไทย	4 หน่วยกิต
ทย 101 ทักษะทางภาษา 1	2(2-0)
ทย 102 ทักษะทางภาษา 2	2(2-0)
(2) ภาษต่างประเทศ	6 หน่วยกิต
ให้เลือกเรียนภาษาใดภาษาหนึ่ง	
อก 101 ภาษาอังกฤษ 1	3(3-0)
อก 102 ภาษาอังกฤษ 2	3(3-0)
ฝศ 101 ภาษาฝรั่งเศส 1	3(3-0)
ฝศ 102 ภาษาฝรั่งเศส 2	3(3-0)
ยม 101 ภาษาเยอรมัน 1	3(3-0)
ยม 101 ภาษาเยอรมัน 2	3(3-0)

2. กลุ่มมนุษยศาสตร์	6 หน่วยกิต
บร 101 สารนิเทศและการศึกษาค้นคว้า	2(2-0)
มน 101 มนุษย์กับความงาม	2(2-0)
มน 102 มนุษย์กับการใช้เหตุผลและจริยธรรม	2(2-0)
3. กลุ่มสังคมศาสตร์	6 หน่วยกิต
ทร 100 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจ	2(2-0)
ปศ 103 มนุษย์กับอารยธรรม	2(2-0)
ภม 102 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	2(2-0)
ภม 103 ภูมิศาสตร์ประเทศไทย	2(2-0)
ภม 104 มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	2(2-0)
รฐ 102 มนุษย์กับการเมือง	2(2-0)
ศฐ 100 ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย	2(2-0)
ศฐ 101 เศรษฐกิจไทยปัจจุบัน	2(2-0)
สค 111 สังคมและวัฒนธรรมไทย	2(2-0)
4. กลุ่มวิทยาศาสตร์	6 หน่วยกิต
คณ 101 คณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์	2(2-0)
วท 101 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับสิ่งแวดล้อม	2(2-0)
วท 102 วิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	2(2-0)
5. กลุ่มพลศึกษา	4 หน่วยกิต
กำหนดให้เรียน 1 วิชา คือ	
พล 101 การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต	2(2-0)
และเลือกเรียนรายวิชาพลศึกษาจากหลักสูตรชั้นปริญญาตรีอีก 2 หน่วยกิต	
6. กลุ่มวิชาเลือก	6 หน่วยกิต
เลือกจากรายวิชาดังต่อไปนี้	
จต 101 จิตวิทยาเบื้องต้น	2(2-0)
ดร 101 ดนตรีไทย	2(2-0)
ปญ 101 ปรัชญาเบื้องต้น	2(2-0)
ศล 101 ศิลปะกับมนุษย์	2(2-0)

ดร 101 สังคีตวิทยา	2(2-0)
ทย 103 วาทยการ	2(2-0)
ปญ 111 พุทธศาสน์	2(2-0)

วิชาชีพครู เรียนไม่น้อยกว่า

19 หน่วยกิต

หมวดวิชาจิตวิทยาการศึกษา

จศ 301 จิตวิทยาการศึกษา	3(3-0)
-------------------------	--------

วิชานี้จะต้องเรียน จต 101 จิตวิทยาเบื้องต้น 2(2-0) เป็นบูรพวิชา

หมวดวิชาสื่อการสอน

ทน 301 สื่อการสอน	2(2-0)
-------------------	--------

หมวดวิชาการศึกษาประเมินผลการเรียน

วผ 401 การวัดผลการศึกษา	3(3-0)
-------------------------	--------

หมวดวิชาวิธีสอนทั่วไป

ศษ 361 ยุทธศาสตร์การสอน	2(2-0)
-------------------------	--------

วิชานี้จะต้องเรียนวิชาดังต่อไปนี้ก่อนเป็นบูรพวิชา

1. ศษ 163 ประสบการณ์วิชาชีพครู 1 1(0-2)
2. ศษ 263 ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 1(0-2)

หมวดวิชาการศึกษา ให้เลือกเรียนหนึ่งรายวิชาดังต่อไปนี้

ศษ 171 การศึกษาไทยและ/หรือฝึกงาน	3(3-0)
ศษ 300 ความรู้ทั่วไปสำหรับอาชีพครู	2(2-0)

หมวดวิชาการศึกษาฝึกสอน : ฝึกสอนในสถานการศึกษา 1 ภาคเรียน

ศษ 463 การฝึกสอน	6(0-12)
------------------	---------

ก่อนออกไปเรียนต้องเรียนรายวิชาต่อไปนี้เป็นบูรพวิชาก่อน

1. ต้องเรียนในหมวดวิชาจิตวิทยาการศึกษา หมวดวิชาสื่อการสอน

หมวดวิธีสอนทั่วไปและหลักการศึกษา หมวดวิชาการศึกษาประเมินผลการเรียน

2. ต้องเรียนรายวิชาหลักสูตรและการสอนเฉพาะวิชาเอกอย่างน้อย

3 หน่วยกิต

วิชาเอก เรียนไม่น้อยกว่า

58 หน่วยกิต

มีส่วนประกอบดังนี้

1. วิชาเอกบังคับ 38 หน่วยกิต
 - วิชาเอกบังคับ ก 22 หน่วยกิต
 - วิชาเอกบังคับ ข 16 หน่วยกิต

2. วิชาเอกเลือก 20 หน่วยกิต

1. วิชาเอกบังคับ 38 หน่วยกิต

1.1 วิชาเอกบังคับ ก 22 หน่วยกิต

ศล 111 หลักการศิลปศึกษา	2(2-0)
ศล 212 หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา 1	2(2-0)
ศล 222 หลักการออกแบบสำหรับครู 1	2(2-0)
ศล 261 ประวัติศาสตร์ศิลป์ 1	2(2-0)
ศล 313 หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา 2	2(2-0)
ศล 323 หลักการออกแบบสำหรับครู 2	2(2-0)
ศล 333 จิตรกรรมสำหรับครู	2(2-0)
ศล 342 ภาพพิมพ์สำหรับครู	2(2-0)
ศล 352 ประติมากรรมสำหรับครู	2(2-0)
ศล 471 สุนทรียศึกษาและการวิจารณ์	2(2-0)

1.2 วิชาเอกบังคับ ข 16 หน่วยกิต

ศล 131 การวาดเขียนเบื้องต้น	2(2-0)
ศล 132 จิตรกรรมเบื้องต้น	2(2-0)
ศล 181 ทัศนศิลป์เบื้องต้น	2(2-0)
ศล 221 การเขียนแบบเบื้องต้น	2(2-0)
ศล 241 ศิลปะภาพพิมพ์เบื้องต้น	2(2-0)
ศล 251 ประติมากรรมเบื้องต้น	2(2-0)
ศล 291 ศิลปะพื้นบ้านไทย	2(2-0)
ศล 292 ศิลปะไทยเบื้องต้น	2(2-0)

2. วิชาเอกเลือก เรียนไม่น้อยกว่า 20 หน่วยกิต

โดยให้เลือกเรียนจากกลุ่มรายวิชาต่อไปนี้

กลุ่มวิชาทัศนศิลป์ ไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนจากวิชาต่อไปนี้

ศป 211 การวาดเขียน 1	2(1-2)
ศป 221 จิตรกรรม 1	2(1-2)
ศป 271 ศิลปวิจารณ์	2(1-2)
ศป 292 นิทรรศการศิลปะ	2(1-2)
ศป 293 พัฒนาการเขียนทางศิลปะ	2(1-2)

กลุ่มวิชาออกแบบทัศนศิลป์ ไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนจากวิชาต่อไปนี้

อศ 231 ศิลปะภาพถ่าย 1	2(1-2)
อศ 241 การออกแบบกราฟิก 1	2(1-2)
อศ 294 แนวความคิดเพื่อการออกแบบ	2(1-2)
อศ 332 ศิลปะภาพถ่าย 2	2(1-2)
อศ 342 การออกแบบกราฟิก 2	2(1-2)

กลุ่มวิชาศิลปะการแสดง ไม่น้อยกว่า

5 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนจากวิชาต่อไปนี้

ศก 314 การละครสร้างสรรค์	2(2-0)
ศก 318 ละครเพื่อการศึกษา	2(2-0)
ศก 319 ละครสำหรับเด็ก	2(2-0)
ศก 343 บทละครเด็ก	2(2-0)
ศก 415 ละครหุ่น	2(2-0)

กลุ่มวิชาดุริยางคศาสตร์ ไม่น้อยกว่า

5 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนจากวิชาต่อไปนี้

ดร 221 ทฤษฎีโน้ตสากล	2(2-0)
ดร 311 ประวัติการดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก	2(2-0)
ดร 312 ประวัติการดนตรีตะวันตก 1	2(2-0)
ดร 361 วรรณคดีดนตรีที่ใช้ในการละคร 1	2(2-0)
ดร 362 วรรณคดีดนตรีเกี่ยวกับโขน 1	2(2-0)

วิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า

9 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนวิชาใดๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต เพื่อให้ได้จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 142 หน่วยกิต ทั้งนี้โดยคำแนะนำและเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาที่นิสิตไปเลือกเรียน

แผนการเรียน

ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ประเภทวิชา	หน่วยกิต
ศส 111	หลักการศิลปศึกษา	เอกบังคับ	2
ศส 131	การวาดเขียนเบื้องต้น	เอกบังคับ	2
		ศึกษาทั่วไป	16
	รวม		20

ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ประเภทวิชา	หน่วยกิต
ศส 132	จิตรกรรมเบื้องต้น	เอกบังคับ	2
ศส 181	ทัศนศิลป์เบื้องต้น	เอกบังคับ	2
		ศึกษาทั่วไป	16
	รวม		20

ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ประเภทวิชา	หน่วยกิต
ศส 212	หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา 1	เอกบังคับ	2
ศส 221	การเขียนแบบเบื้องต้น	เอกบังคับ	2
ศส 241	ศิลปะภาพพิมพ์เบื้องต้น	เอกบังคับ	2
ศส 261	ประวัติศาสตร์ศิลป์ 1	เอกบังคับ	2
ศส 291	ศิลปะพื้นบ้าน	เอกบังคับ	2
	-	เอกเลือก	2
	-	วิชาชีพครู	5
		เลือกเสรี	2
	รวม		19

ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ประเภทวิชา	หน่วยกิต
ศล 222	หลักการออกแบบสำหรับครู 1	เอกบังคับ	2
ศล 251	ประติมากรรมเบื้องต้น	เอกบังคับ	2
ศล 262	ประวัติศาสตร์ศิลป์ 2	เอกบังคับ	2
ศล 292	ศิลปะไทยเบื้องต้น	เอกบังคับ	2
	-	เอกเลือก	5
	-	วิชาชีพครู	5
		เลือกเสรี	2
	รวม		20

ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ประเภทวิชา	หน่วยกิต
ศล 313	หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา 2	เอกบังคับ	2
ศล 323	หลักการออกแบบสำหรับครู 2	เอกบังคับ	2
ศล 333	จิตกรรมสำหรับครู	เอกบังคับ	2
	-	เอกเลือก	4
	-	วิชาชีพครู	3
	-	เลือกเสรี	2
	-	วิชาโท	6
	รวม		21

ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ประเภทวิชา	หน่วยกิต
ศล 342	ภาพพิมพ์สำหรับครู	เอกบังคับ	2
ศล 352	ประติมากรรมสำหรับครู	เอกบังคับ	2
	-	เอกเลือก	4
	-	วิชาชีพครู	6
	-	วิชาโท	6
	รวม		20

ปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ประเภทวิชา	หน่วยกิต
ศษ 463	ฝึกสอน	วิชาชีพครู	6
	รวม		6

ปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ประเภทวิชา	หน่วยกิต
ศษ 471	สุนทรียศึกษาและการวิจารณ์	เอกบังคับ	2
	-	เอกเลือก	5
	-	วิชาโท	6
	-	เลือกเสรี	4
	รวม		17

ระบบรหัส

ศล = ย่อมาจาก ศิลปศึกษา

AR = ย่อมาจาก Art Education

เลขรหัสตัวที่ 1 หมายถึง ชั้นปีที่เปิดสอน

เลขรหัสตัวที่ 2 หมายถึง หมวดวิชาดังต่อไปนี้

เลข 1 หมายถึง วิชาด้านการศึกษาและแขนงศิลปศึกษา

เลข 2 หมายถึง การเขียนแบบและการออกแบบ

เลข 3 หมายถึง การวาดเขียนและจิตรกรรม

เลข 4 หมายถึง ภาพพิมพ์

เลข 5 หมายถึง ประติมากรรม

เลข 6 หมายถึง ประวัติศาสตร์ศิลป์

เลข 7 หมายถึง สุนทรียศึกษาและการวิจารณ์

เลข 8 หมายถึง ศิลปกรรม

เลข 9 หมายถึง ศิลปวัฒนธรรม

เลขรหัสตัวที่ 3 หมายถึง ลำดับรายวิชาในหมวดวิชาเดียวกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้ การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตปริญญาตรีที่เรียนสาขาวิชาศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 91 คน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดดังแสดงใน ตารางที่ 2

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชั้นปีที่ 1	21	21
ชั้นปีที่ 2	29	29
ชั้นปีที่ 3	21	21
ชั้นปีที่ 4	20	20
รวม	91	91

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ทศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ลักษณะแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ชั้นปี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามทศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร
2. ด้านการเรียนการสอน
3. ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน
4. ด้านการวัดและประเมินผล

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดช่วงไว้ 5 ช่วงมีค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

คะแนน	5	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน	4	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
คะแนน	3	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน	2	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย
คะแนน	1	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามเป็นรายชื่อและรายด้านเป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายความว่า ผู้ตอบเห็นด้วยว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายความว่า ผู้ตอบเห็นด้วยว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายความว่า ผู้ตอบเห็นด้วยว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายความว่า ผู้ตอบเห็นด้วยว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายความว่า ผู้ตอบเห็นด้วยว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาขอบข่ายของข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แบ่งออกเป็น 3 ตอน
 - 1) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ
 - 2) แบบสอบถามทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 55 ข้อ
 - 3) แบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ
5. นำแบบสอบถามเสนอประธานกรรมการที่ปรึกษา และกรรมการควบคุมปริญญา นิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขให้ครอบคลุมเนื้อหา และการใช้ภาษาอย่างเหมาะสม
6. นำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูลกับนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 30 คน เพื่อมาหาค่าอำนาจจำแนกด้วยเทคนิค ร้อยละ 25 กลุ่มสูง และร้อยละ 25 กลุ่มต่ำ แล้วใช้การทดสอบที (t – test) โดยถือเกณฑ์ค่าที่เท่ากับ 1.761 อย่างมีนัยสำคัญที่มีสถิติอย่างมาก .05 ก็ถือว่าใช้ได้ แต่ว่าค่าที่ข้อใดไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็ถือว่าข้อนั้นใช้ไม่ได้ ผลปรากฏว่าใช้ได้ทุกข้อ
7. หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบัทซ์ (Cronbach. 1971 : 161) ผลปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่งในคณะศิลปกรรมศาสตร์ ตามวันเวลานัดหมายด้วยตนเอง พร้อมนัดเวลาที่จะกลับมารับแบบสอบถามคืน
3. นำแบบสอบถามกลับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และตรวจสอบก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในตอนที่ 1 ได้แก่ เพศ ชั้นปี และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อ 1 เพื่อศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)
3. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อ 2 เพื่อศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ วิเคราะห์ด้วยการทดสอบที (t - test) สำหรับจำแนกตามตัวแปรชั้นปีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ถ้าพบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผู้วิจัยก็จะทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least-Significant Different)
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด ตอนที่ 3 ผู้วิจัยก็นำเอาคำตอบ มาแจกแจงความถี่เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 หาค่าความถี่ (frequency)
 - 1.2 หาค่าร้อยละ (Percentage)
 - 1.3 หาค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 1.4 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)
2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่
 - 2.1 หาค่าจำแนกแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ 25 ของกลุ่มสูง และร้อยละ 25 ของกลุ่มต่ำ จากนั้นใช้การทดสอบที (t – test)
 - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบัทซ์ (Cronbach. 1971 : 161)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่
 - 3.1 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ใช้สถิติการทดสอบที (t – test)
 - 3.2 การทดสอบสมมติฐานข้อ 2 – 3 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ถ้าพบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผู้วิจัยก็จะทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least-Sigificant Different)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเพื่อเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้การแปลความหมายเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลบวกของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – distribution
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธ สมมติฐาน
*	แทน	มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบที (t – test) สำหรับชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least-Significant Different)

ตอนที่ 4 การสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการแจกแจงความถี่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรต้นที่ศึกษา

ตัวแปรต้น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 เพศชาย	37	40.7
1.2 เพศหญิง	54	59.3
รวม	91	100.0
2. ชั้นปีที่ศึกษา		
2.1 ชั้นปีที่ 1	21	23.0
2.2 ชั้นปีที่ 2	29	32.0
2.3 ชั้นปีที่ 3	21	23.0
2.4 ชั้นปีที่ 4	20	22.0
รวม	91	100.0
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
3.1 คะแนนเฉลี่ยสูง (3.00 ขึ้นไป)	15	16.5
3.2 คะแนนเฉลี่ยปานกลาง (2.50 – 2.99)	62	68.1
3.3 คะแนนเฉลี่ยต่ำ (2.49 ลงมา)	14	15.4
รวม	91	100.0

จากตาราง 3 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งหมด 91 คน จำแนกตามตัวแปร เพศ ชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้ ตัวแปรเพศ เพศชายมีจำนวน 37 คน (ร้อยละ 40.7) และเพศหญิงมีจำนวน 57 คน (ร้อยละ 59.3) ตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 21 คน (ร้อยละ 23.1) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 29 คน (ร้อยละ 32.0) ชั้นปีที่ 3 จำนวน 21 คน (ร้อยละ 23.0) และชั้นปีที่ 4 จำนวน 20 คน (ร้อยละ 22.0) ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนเฉลี่ยสูง 15 คน (ร้อยละ 16.5) คะแนนเฉลี่ยปานกลาง 62 คน (ร้อยละ 68.1) คะแนนเฉลี่ยต่ำ 14 คน (ร้อยละ 15.4)

ตอนที่ 2 การศึกษาทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 4 - 8

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน

ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา	นิสิต (n = 91)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักสูตร	3.89	.60	มาก
2. ด้านการเรียนการสอน	3.84	.74	มาก
3. ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	3.56	.63	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.48	.74	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.71	.60	มาก

จากตาราง 4 นิสิตมีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมทุกด้านว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = .74) สำหรับด้านอื่นๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร เป็นรายชื่อ

ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา ด้านหลักสูตร	นิสิต (n = 91)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักสูตรสนองปรัชญาของคณะและมหาวิทยาลัย	3.93	.74	มาก
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน	3.95	.77	มาก
3. หลักสูตรเปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์	3.89	.84	มาก
4. หลักสูตรส่งเสริมความสำคัญของอาชีพครู	4.01	.88	มาก
5. หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน	3.87	.91	มาก
6. หลักสูตรสามารถนำไปใช้เพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงได้	4.09	.74	มาก
7. หลักสูตรสามารถนำจุดประสงค์ไปใช้ในการเรียนได้สำเร็จ	3.92	.78	มาก
8. หลักสูตรสามารถส่งเสริมให้นิสิตมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเกิด ความสามัคคีในหมู่คณะ	3.82	.81	มาก
9. หลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	3.91	.80	มาก
10. หลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตมีวิจารณญาณในการตัดสินใจ	3.85	.83	มาก
11. นิสิตสามารถนำความรู้และทักษะในหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	3.88	.90	มาก
12. หลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำไปประกอบอาชีพอิสระได้	3.95	.85	มาก
13. หลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตมีทักษะในด้านศิลปะ	3.92	.93	มาก
14. หลักสูตรมีความเหมาะสมกับระดับชั้นปีและความพร้อมของนิสิต	3.73	.80	มาก
15. หลักสูตรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในด้านของภูมิปัญญาไทย	3.78	.79	มาก
รวม	3.89	.60	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการเรียนการสอน เป็นรายข้อ

ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา ด้านการเรียนการสอน	นิสิต (n = 91)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. อาจารย์ให้ความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อการสอน	3.95	.90	มาก
2. อาจารย์ได้ให้คำแนะนำแก้ปัญหาในการเรียนการสอนแก่นิสิตเป็นอย่างดี	3.80	.95	มาก
3. อาจารย์มีความรู้ความสามารถในการสอนแต่ละรายวิชาได้เป็นอย่างดี	3.82	.94	มาก
4. อาจารย์สอนให้นิสิตได้มีความรู้ ความสามารถในการเบื้องต้นของการปฏิบัติ	3.85	.86	มาก
5. อาจารย์สอนให้นิสิตสามารถเรียนรู้แบบแก้ปัญหา	3.78	.89	มาก
6. อาจารย์ให้ความสำคัญต่อกระบวนการถ่ายทอดหรือสร้างสรรค์ผลงาน	3.80	.93	มาก
7. อาจารย์สอนให้นิสิตเป็นผู้มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่	3.89	.97	มาก
8. อาจารย์มีวิธีการสอนแบบผสมผสานสาระความรู้ด้านจิตพิสัยในเรื่องของการปลูกฝังด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.09	.81	มาก
9. อาจารย์มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความสามัคคี	3.82	.93	มาก
10. อาจารย์สอนให้นิสิตมีระเบียบวินัยในตนเอง	4.05	.75	มาก
11. อาจารย์สอนให้นิสิตได้นำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวม	3.98	.89	มาก
12. อาจารย์มีวิธีการสอนที่หลากหลาย	3.60	1.01	มาก
13. อาจารย์ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการ	3.68	.89	มาก
14. อาจารย์จัดกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยกระตุ้นให้นิสิตเข้าใจและเห็นคุณค่าเชิงสุนทรียภาพในด้านความงามของผลงานศิลปะ	3.77	.83	มาก
15. อาจารย์ส่งเสริมให้มีการนำเสนอผลงานกิจกรรมฝึกการวิเคราะห์วิจารณ์ผลงานศิลปะทั้งของตนเองและผู้อื่น	3.86	.88	มาก
รวม	3.84	.74	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการเรียนการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .74) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน เป็นรายข้อ

ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	นิสิต (n = 91)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สื่ออุปกรณ์มีความเพียงพอต่อการเรียนการสอน	3.48	.86	ปานกลาง
2. การเบิกใช้วัสดุ สื่ออุปกรณ์การเรียนมีความเหมาะสม	3.24	.85	ปานกลาง
3. สภาพของสื่ออุปกรณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษาอยู่ในสภาพดี รวมทั้งสื่ออุปกรณ์เบ็ดเตล็ดที่ช่วยให้การเรียน เช่น รูปภาพ ฯลฯ ประกอบในการปฏิบัติ	3.43	.86	ปานกลาง
4. ขนาดของสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนมีความเหมาะสม	3.41	.82	ปานกลาง
5. สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนมีความทันสมัย	3.45	.89	ปานกลาง
6. สื่ออุปกรณ์การสอนสอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน	3.68	.81	มาก
7. อาจารย์เปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเตรียมและการใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่เสมอ	3.66	.90	มาก
8. นิสิตได้ใช้อุปกรณ์เหล่านี้อยู่เสมอ ได้แก่ เครื่องฉายสไลด์, เครื่องฉายโอเวอร์เฮด, เครื่องวัดทัศน, วัสดุ เช่น สี ดิน รูปภาพ รูปปั้น ฯลฯ, นิสิตมีการค้นคว้าหาข้อมูลด้านศิลปะทางอินเทอร์เน็ต	3.97	.89	มาก
9. นิสิตสามารถใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.93	.95	มาก
10. นิสิตมีความสะดวกในการใช้อุปกรณ์การเรียน	3.44	.92	ปานกลาง
รวม	3.56	.63	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านสื่ออุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = .63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ข้อ 6 สื่ออุปกรณ์การสอนสอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน ข้อ 7 อาจารย์เปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเตรียมและการใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่เสมอ ข้อ 8 นิสิตได้ใช้อุปกรณ์ในด้านสื่ออยู่เสมอ และข้อ 9 นิสิตสามารถใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ตาราง 8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการวัดและประเมินผล เป็นรายข้อ

ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล	นิสิต (n = 91)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. อาจารย์นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาผู้เรียน	3.48	1.07	ปานกลาง
2. มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่แน่นอน	3.08	1.18	ปานกลาง
3. อาจารย์มีความยุติธรรมในการให้คะแนน	3.51	.89	มาก
4. การวัดและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา มีความครอบคลุมความ มุ่งหมายของรายวิชา	3.23	1.01	ปานกลาง
5. มีการแจ้งผลการประเมินให้นิสิตทราบผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	3.62	.77	มาก
6. การให้คะแนนที่สามารถครอบคลุมความมุ่งหมายของการเรียน วิชาศิลปศึกษา	3.53	.95	มาก
7. อาจารย์ผู้สอนแจ้งให้นิสิตได้ทราบถึงการพัฒนาการและความ สามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	3.42	1.10	ปานกลาง
8. ในการตรวจผลงาน อาจารย์ได้ชี้แจงข้อบกพร่องให้นิสิตทราบว่า สิ่งใดดี สิ่งใดควรปรับปรุง	3.81	.74	มาก
9. อาจารย์มีการวัดผลภาคปฏิบัติโดยพิจารณาจากกระบวนการทำงาน และพฤติกรรมของนิสิต	3.37	1.00	ปานกลาง
10. นิสิตมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการสอนของอาจารย์	3.65	.83	มาก
11. การวัดผลและประเมินผลผู้เรียนมีความหลากหลาย	3.41	1.02	ปานกลาง
12. การวัดและประเมินผลในรายวิชาภาคปฏิบัติมีความเหมาะสม	3.51	.97	มาก
13. การใช้ข้อสอบในการตรวจสอบความรู้ความสามารถทางด้านทฤษฎี ในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม	3.58	1.02	มาก
14. มีการติดตามผลนิสิตที่ขาดเรียน	3.51	.99	มาก
15. อาจารย์มีการวัดและประเมินผลด้านจิตพิสัย เช่น ด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ	3.55	1.00	มาก
รวม	3.48	.74	ปานกลาง

จากตาราง 8 แสดงว่า ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = .74) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อ 1 อาจารย์นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาผู้เรียน ข้อ 2 มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่แน่นอน ข้อ 4 การวัดและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา มีความครอบคลุมความมุ่งหมายของรายวิชา ข้อ 7 อาจารย์ผู้สอน

แจ้งให้นิสิตได้ทราบถึงการพัฒนาและความสามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ข้อ 9 อาจารย์มีการวัดผลภาคปฏิบัติโดยพิจารณาจากกระบวนการทำงานและพฤติกรรมของนิสิต และข้อ 11 การวัดและประเมินผู้เรียนมีความหลากหลายที่นิสิตมีทักษะว่า มีความเหมาะสมระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบที (t – test) ส่วนตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least-Significant Different) ดังแสดงในตาราง 9 – 18

ตาราง 9 การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ

ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา	ชาย (n = 37)			หญิง (n = 54)			t	p
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านหลักสูตร	3.81	.67	มาก	3.95	.54	มาก	1.04	.298
2. ด้านการเรียนการสอน	4.00	.63	มาก	3.75	.79	มาก	1.63	.106
3. ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	3.54	.73	มาก	3.58	.59	มาก	.32	.750
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.60	.74	มาก	3.39	.73	ปานกลาง	1.30	.194
รวมทุกด้าน	3.76	.62	มาก	3.67	.58	มาก	.63	.528

จากตาราง 9 แสดงว่า นิสิตชายและนิสิตหญิง มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา	ชั้นปีที่ศึกษา											
	ชั้นปีที่ 1 (n = 21)			ชั้นปีที่ 2 (n = 29)			ชั้นปีที่ 3 (n = 21)			ชั้นปีที่ 4 (n = 20)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักสูตร	3.76	.50	มาก	3.74	.54	มาก	4.33	.53	มาก	3.80	.66	มาก
2. ด้านการเรียนการสอน	3.77	.89	มาก	3.72	.65	มาก	4.26	.62	มาก	3.67	.67	มาก
3. ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	3.55	.72	มาก	3.47	.52	ปานกลาง	3.90	.56	มาก	3.36	.67	ปานกลาง
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.40	.74	ปานกลาง	3.37	.67	ปานกลาง	3.82	.73	มาก	3.37	.79	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.63	.63	มาก	3.59	.51	มาก	4.09	.55	มาก	3.56	.60	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 มีทัศนะว่า ด้านการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก นิสิตชั้นปีที่ 2 มีทัศนะว่า ด้านหลักสูตรและด้านการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง นิสิตชั้นปีที่ 3 มีทัศนะว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก และนิสิตชั้นปีที่ 4 มีทัศนะว่า ด้านหลักสูตรและด้านการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ตาราง 11 เปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน
จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

การจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	3	5.24	1.74	5.5	.002
	ภายในกลุ่ม	87	27.47	.31		
	รวม	90	32.71			
ด้านการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	4.71	1.57	3.05	.033
	ภายในกลุ่ม	87	44.80	.51		
	รวม	90	49.51			
ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	3.56	1.18	3.11	.030
	ภายในกลุ่ม	87	33.15	.38		
	รวม	90	36.71			
ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3	3.16	1.05	1.96	.125
	ภายในกลุ่ม	87	46.57	.53		
	รวม	90	49.73			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	3	4.10	1.36	4.17	.008
	ภายในกลุ่ม	87	28.47	.32		
	รวม	90	32.57			

จากตาราง 11 แสดงว่า ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมทุกด้านและรายด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านสื่ออุปกรณ์การสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านการวัดและประเมินผล นิสิตแต่ละชั้นปี มีทักษะไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ในตาราง 12 - 15

ตาราง 12 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมทุกด้าน จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่

โดยรวม		ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
	$\bar{X}$	3.63	3.59	4.09	3.56
ชั้นปีที่ 1	3.63				
ชั้นปีที่ 2	3.59				
ชั้นปีที่ 3	4.09	*	*		
ชั้นปีที่ 4	3.56			*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมแตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 3 และนิสิตชั้นปีที่ 3 มีทักษะแตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 13 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่

ด้านหลักสูตร		ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
	$\bar{X}$	3.76	3.74	4.33	3.80
ชั้นปีที่ 1	3.76				
ชั้นปีที่ 2	3.74				
ชั้นปีที่ 3	4.33	*	*		
ชั้นปีที่ 4	3.80			*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 และนิสิตชั้นปีที่ 2 มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร แตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 3 และนิสิตชั้นปีที่ 3 มีทักษะแตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 14 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการเรียนการสอน จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่

ด้านการเรียนการสอน		ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
	$\bar{X}$	3.77	3.72	4.26	3.67
ชั้นปีที่ 1	3.77				
ชั้นปีที่ 2	3.72				
ชั้นปีที่ 3	4.26	*	*		
ชั้นปีที่ 4	3.67			*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 และนิสิตชั้นปีที่ 2 มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการเรียนการสอน แตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 3 และนิสิตชั้นปีที่ 3 มีทักษะแตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 15 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่

ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน		ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
	$\bar{X}$	3.55	3.47	3.90	3.36
ชั้นปีที่ 1	3.55				
ชั้นปีที่ 2	3.47				
ชั้นปีที่ 3	3.90		*		
ชั้นปีที่ 4	3.36			*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 แสดงว่า นิสิตชั้นปีที่ 2 มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน แตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 3 และนิสิตชั้นปีที่ 3 มีทักษะแตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 16 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน								
	ระดับสูง (n = 15)			ระดับกลาง (n = 62)			ระดับต่ำ (n = 14)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักสูตร	4.25	.63	มาก	3.82	.59	มาก	3.86	.49	มาก
2. ด้านการเรียนการสอน	4.07	.60	มาก	3.80	.80	มาก	3.80	.58	มาก
3. ด้านสื่ออุปกรณ์ การสอน	3.76	.39	มาก	3.53	.68	มาก	3.50	.65	มาก
4. ด้านการวัดและ ประเมินผล	3.73	.64	มาก	3.43	.78	ปาน กลาง	3.42	.66	ปาน กลาง
รวมทุกด้าน	3.97	.48	มาก	3.66	.62	มาก	3.66	.56	มาก

จากตาราง 16 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง ด้านการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ ด้านการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก

ตาราง 17 เปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน
จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	2.28	1.13	3.27	.043
	ภายในกลุ่ม	88	30.45	.34		
	รวม	90	32.71			
ด้านการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	.88	.44	.79	.444
	ภายในกลุ่ม	88	48.63	.55		
	รวม	90	49.51			
ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	.67	.33	.81	.364
	ภายในกลุ่ม	88	36.04	.41		
	รวม	90	36.71			
ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	1.12	.56	1.02	.364
	ภายในกลุ่ม	88	48.60	.55		
	รวม	90	49.73			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.21	.60	1.70	.188
	ภายในกลุ่ม	88	31.36	.35		
	รวม	90	32.57			

จากตาราง 17 แสดงว่า ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมไม่พบความแตกต่างซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ในตาราง 18

ตาราง 18 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ระดับสูง	ระดับปานกลาง	ระดับต่ำ
ด้านหลักสูตร	$\bar{X}$	4.25	3.82	3.86
ระดับสูง	4.25			
ระดับปานกลาง	3.82	*		
ระดับต่ำ	3.86			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร ต่างจากนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตอนที่ 4 การสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยการแจกแจงความถี่ มีดังนี้

ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา	ความถี่
1. ด้านหลักสูตร	
1.1 ควรจัดหลักสูตรให้มีความหลากหลาย	3
1.2 ควรปรับปรุงบางรายวิชาให้มีเนื้อหาที่ชัดเจนขึ้น	2
1.3 ควรเน้นด้านการปฏิบัติให้เท่ากับทฤษฎี	2
1.4 ควรให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา	1
2. ด้านการเรียนการสอน	
2.1 ควรจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย	2
2.2 ควรเป็นกระบวนการในการสอนปฏิบัติให้มากขึ้น	2
2.3 ควรมีการทบทวนสิ่งที่ได้เรียนผ่านมาแล้ว	2
3. ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน	
3.1 ควรเพิ่มเทคโนโลยีให้มีความทันสมัย	6
3.2 ควรมีสื่อด้านคอมพิวเตอร์เพื่อการค้นคว้าข้อมูล	4
3.3 ควรให้ความสะดวกในการเบิกใช้วัสดุอุปกรณ์	3
3.4 ควรมีการเตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้า	2
4. ด้านการวัดและประเมินผล	
4.1 ควรจัดทำเกณฑ์มาตรฐานในการวัดและประเมินผลรายวิชาที่เรียนภาคปฏิบัติ	2
4.2 ควรจัดทำเกณฑ์มาตรฐานในการวัดและประเมินผลรายวิชาที่เรียนภาคทฤษฎี	2
4.3 ควรมีการแจ้งผลให้ทราบหลังการสอบเสร็จทุกครั้ง	2
4.4 ควรมีความชัดเจน โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ	2

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวนทั้งหมด 91 คน จำแนกเป็น นิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 21 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 29 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 21 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 20 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 55 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert) และในตอนท้ายของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.973
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 91 ฉบับ ได้รับคืน 91 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
 - 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
 - 4.2 ศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน และด้านการวัดและประเมินผล วิเคราะห์โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 เปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตัวแปรตามเพศ วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบที ($t - test$) สำหรับตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least-Significant Different)

5. การสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สรุปว่า นิสิตมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอนว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก สำหรับด้านการวัดและประเมินผล นิสิตมีทักษะว่า มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ สรุปว่า นิสิตชายและหญิง มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา สรุปว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมทุกด้านและรายด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านสื่ออุปกรณ์การสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านการวัดและประเมินผล นิสิตแต่ละชั้นปีมีทักษะไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้าน พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้านพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตร จากการศึกษาพบว่า นิสิตมีทัศนะว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน หลักสูตรเปิดโอกาสให้นิสิตมีความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้นิสิตคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิจรณ์ญาณในการตัดสินใจ และหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง แตกต่างจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง ดังที่ เลิศ อานันท์ (2523 : 216) กล่าวว่า ศิลปศึกษา หมายถึง วิชาที่จัดการเรียนการสอนขึ้นภายในโรงเรียนและสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็กทุกเพศทุกวัยทุกระดับความสามารถได้มีโอกาสแสดงออกอย่างมีอิสระทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดจินตนาการตามความสนใจ และความถนัดทางธรรมชาติของเด็กแต่ละคน กิจกรรมทางศิลปะประกอบด้วย การเขียนภาพระบายสี การปั้น การแกะสลัก ดนตรีและฟ้อนรำ ฯลฯ ดังนั้น การจัดหลักสูตรยังมุ่งให้นิสิตคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิจรณ์ญาณ ในการตัดสินใจ ทำนองเดียวกับที่ นิรมล ตีรณสาร (2525 : 2) กล่าวถึง ศิลปศึกษาว่าเป็นการศึกษาเรื่องการสร้างสิ่งใหม่ที่สวยงาม โดยต้องใช้ประสบการณ์รับรู้ เหตุผล อารมณ์ และความคิดริเริ่มเป็นเครื่องช่วยในการสร้าง นอกจากนี้ วัฒนา มิ่งขวัญ (2530 : 64 – 67) ซึ่งได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบว่า หลักสูตรวิชาศิลปศึกษาควรมีการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และหลักสูตรควรระบุรายละเอียดของเนื้อหาวิชาให้ชัดเจน เพื่อลดความซับซ้อนของเนื้อหาและช่วยให้ผู้สอนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่ตรงกัน และ ทาบ (Taba. 1962 : 11) มีความเห็นว่า หลักสูตรไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) ความ มุ่งหมายซึ่งจะเป็นแนวทางในการเรียนการสอน และเพื่อกำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร หรือจะให้การศึกษาเพื่ออะไร 2) เนื้อหาเป็นการเลือกสรรและจัดเนื้อหาวิชาความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ 3) การนำ

หลักสูตรไปใช้เป็นการนำเอาหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล 4) การประเมินผลเป็นการหาคำตอบว่า การดำเนินการเรียนการสอนของหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหมายหรือไม่ เพียงใด

1.2 ด้านการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า นิสิตมีทัศนะว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สอนให้การเอาใจใส่และรับผิดชอบในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีการผสมผสานสาระความรู้ในแต่ละรายวิชา ให้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาฝึกการวิเคราะห์วิจารณ์ผลงานศิลปะทั้งของตนเองและผู้อื่น รวมถึงสอนความรู้ด้านจิตพิสัย ในเรื่องของการปลูกฝังด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี สามารถนำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521 : 24) กล่าวว่า วิธีสอนวิชาศิลปศึกษาไม่ควรยึดมั่นอยู่กับปัญหาของรูปแบบหรือวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงแก้ไขควรเลือกใช้หลาย ๆ วิธี ผู้สอนควรทดลองค้นคว้าวิธีสอนใหม่ ๆ ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันอยู่เสมอไม่ว่าผู้สอนจะใช้วิธีสอนใด ๆ ก็ตาม ผู้เรียนควรมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระทางความคิดและปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาการรอบตัว นอกจากนี้ ดำรง วงษ์อุปราช (2525 : 13 - 14) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การวิจารณ์เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงแนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ ฝึกหัดให้มีความคิดอ่านลึกซึ้ง สามารถแก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็นในวิถีทางที่ถูกต้อง รู้จักเปรียบเทียบ แยกแยะ และประเมินผลงานศิลปะที่แสดงออกมา ในรูปของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่ง พิศพงษ์ กุลพิศาล (2529 : 257 - 259) ได้สรุปคุณสมบัติของครูศิลปศึกษาที่เอื้อต่อการเป็นนักวิจารณ์ที่ดีไว้ดังนี้ 1) เข้าใจธรรมชาติของการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะของเด็กวัยต่าง ๆ 2) ยอมรับว่าผลงานศิลปะของเด็กเป็นประสบการณ์อย่างหนึ่งและเป็นแบบเฉพาะตัว 3) สามารถแยกแยะความแตกต่างของทฤษฎีความงามทางศิลปะได้ 4) มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับเทคนิคทางศิลปะ ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลป์ 5) มีความสามารถทางด้านภาษาศัพท์ และความหมายเฉพาะทางศิลปะ สอดคล้องกับ ไพโรจน์ รุจิระวิจักษณ์ (2529 : 89) ได้ศึกษาความรู้และเจตคติต่อศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา พบว่าครูศิลปควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่อันสำคัญของตนเองอยู่เสมอ และควรถือเป็นหน้าที่โดยตรงที่ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะได้นำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

1.3 ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน จากการศึกษาพบว่า โดยรวม นิสิตมีทัศนะว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสื่ออุปกรณ์การสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ นิสิตได้เรียนรู้ถึงเนื้อหาเกิดทักษะกระบวนการและความรู้ต่าง ๆ อันจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเนื้อหาของบทเรียน ประโยชน์ของสื่ออุปกรณ์การสอนช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการปฏิบัติการใช้งานของสื่ออุปกรณ์ ดังที่ อารี สุทธิพันธุ์ (2515 : 181) กล่าวถึง อุปกรณ์การศึกษาช่วยให้เห็นจริง เข้าใจเนื้อหาสั้น ๆ ได้นานฝังแน่นในความทรงจำ รู้สึกสนุกเพลิดเพลินในการเรียนวิชานั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนบังเกิด

ความสนใจสม่ำเสมอ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที เช่นเดียวกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 125) กล่าวว่า สื่ออุปกรณ์ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีกว่า ทำให้ผู้เรียนรับรู้และเกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจขึ้น สื่อจึงมีความหมายหรือมีบทบาทต่อผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม นิสิตมีความเห็นว่า วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้สำหรับภาค ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สำหรับการค้นคว้า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความเหมาะสม ปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่ออุปกรณ์นั้นยังไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน ควรให้ความ สะดวกในการเบิกใช้วัสดุและควรเพิ่มเทคโนโลยีทางด้านสื่อให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ ดังที่ วิธนา มิ่งขวัญ (2530 : 64 - 70) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา พบว่า นักศึกษาเห็นว่าสิ่งที่ปัญหาสูงสุดในด้านแหล่งค้นคว้าและบริการ โสตทัศนูปกรณ์ คือ จำนวนโสตทัศนูปกรณ์ต่อจำนวนผู้ใช้บริการ นอกจากนี้ เทียมเมฆ เอื้ออังกูร (2528 : 19 - 26) ได้กล่าวว่า การใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนวิชาศิลปศึกษา เป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการศึกษาเพื่อให้เกิดผลดีครูต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า มีการวางแผนและต้องมีความรู้ในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ พอสมควร เช่นเดียวกับที่ กิ่งแก้ว เอี่ยมแฉล้ม (2542 : 72) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการจัด การเรียนการสอนของคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ ตามทัศนะของนักศึกษา ด้านสื่อการสอน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และได้ เสนอแนะว่า ผู้สอนควรนำเอาเทคโนโลยีและสื่อการสอนที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการสอน มีสภาพพร้อมใช้งานและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษา เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้มากขึ้น

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล จากการศึกษาพบว่า โดยรวม นิสิตมีทัศนะว่า มีความเหมาะสมระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังไม่มีเกณฑ์มาตรฐานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ที่นิสิตสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งนิสิตต้องการให้มีเกณฑ์มาตรฐานในการวัดและประเมินผลที่ ชัดเจนจะได้มีความครอบคลุมความมุ่งหมายของรายวิชา เมื่อนิสิตทราบผลจะได้มีการ พัฒนาการของตนเองให้ดีขึ้น ดังที่ อารี สุทธิพันธุ์ (2515 : 183) กล่าวว่า การศึกษาแขนงใด ก็ตามควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ หรือมีข้อบกพร่องอะไรก็ตามที่ควรที่จะเพิ่มเติม การวัด ผลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะช่วยสะท้อนความก้าวหน้าของวิชานั้น ๆ ซึ่งรวมทั้งครู ผู้สอน หลักสูตร กิจกรรม และความสำเร็จของผู้เรียน ซึ่ง วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2529 : 131 - 136) กล่าวว่า การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษานั้น เป็นการเอาข้อมูลของ การวัดมาประมวลและวินิจฉัยเพื่อส่งเสริม แก้ไข ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีต่อไป และ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2532 : 138) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนควร สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาในรายวิชานั้น เพื่อนำผลการประเมินมาเป็น ฐานข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงการเรียนการสอน เครื่องมือการวัดผลการเรียน การสอนจะต้องมีความหลากหลายให้เหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละวิชา นอกจากนี้ นิสิตได้มี ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชาควรมี

ความชัดเจนและครอบคลุมเนื้อหา วัตถุประสงค์ รวมไปถึงการตัดสินผลการเรียน โดยทั่วไปให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดด้วยความเหมาะสมและยุติธรรม และควรจัดทำเกณฑ์มาตรฐานในการวัดและประเมินผลชี้แจงทั้งรายวิชา ทฤษฎี และปฏิบัติให้ชัดเจนและทราบล่วงหน้า การประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการที่แสวงหาวิธีการเรียนการสอนเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไร ต้องการให้ได้สิ่งใดจากการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เกษกานดา สุภาพจน์ (2533 : 188) ได้ประเมินหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา การเลขานุการ พุทธศักราช 2529 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลควรปรับปรุงในเรื่องการวางเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้ชัดเจน อาจารย์ควรมีความยุติธรรมในการวัดและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้การวัดและประเมินผลมีความยุติธรรม อาจารย์ควรจัดทำแผนการสอนให้การวัดและประเมินผลมีความยุติธรรม และควรกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล โดยอาจารย์ควรชี้แจงแก่นักศึกษาก่อนทำการสอน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ตรีชู (2542 : 128) ที่พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เป็นเพราะการวัดและประเมินผลเป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร เพราะเป็นการวัดประสิทธิภาพของหลักสูตรที่เหมาะสมกับเนื้อหา รายวิชา และมีเกณฑ์การประเมินผลรายวิชาอย่างสม่ำเสมอ

2. การเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 การเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเพศ พบว่า นิสิตชายและหญิงมีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อนิสิตเข้ามาศึกษาต่อจะต้องสนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ต้องทุ่มเทเวลาและใช้เวลาที่อยู่ในมหาวิทยาลัยให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อตัวเองให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษาที่ต้องแข่งขันกันศึกษา ซึ่งนิสิตจะต้องให้ความสนใจและตั้งใจเรียนเป็นพิเศษ ทั้งในด้านสังคม การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่นิสิตมีความถนัดและให้ความสนใจเลือก เพื่อดำรงชีวิตในขณะที่ศึกษาอยู่อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริรัตน์ วิจิตรแก้ว (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนานักศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์และการประเมินตนเองของนักเรียน นักศึกษานาฏศิลป์ชั้นกลางและชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเพศชายและนักศึกษาเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาในแบบประเมินตนเอง ไม่แตกต่างกัน ดังที่ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2533 : 106) กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่าง

เพศ เป็นสิ่งที่สังคมสร้างความคาดหวังไว้ ความแตกต่างจริง ๆ มีน้อยมาก ครูที่ต้องสอนนักเรียนทั้งเพศชายและหญิง ควรจะคิดว่า นักเรียนทั้งเพศชายและหญิง ควรจะคิดว่า นักเรียนทั้งสองเพศมีความสามารถเท่ากันและไม่ควรตั้งความคาดหวังว่า เพศใดเพศหนึ่งจะต้องมีความดีเด่นกว่ากัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัมฤทธิ์ ใจดี (2544 : 52) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาเจตคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาพบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีเจตคติต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาไม่แตกต่างกัน และการที่นักศึกษาชายและหญิงมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน มีคุณวุฒิ วิทยุฒิและมีประสบการณ์ต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน หรืออาจไม่เข้าใจรายละเอียดวิธีการดำเนินงาน ขอบข่ายหน้าที่และบทบาทของตนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักศึกษา ชิคเคอริง (Chickering. 1993 : 47) ที่กล่าวว่า ความสำคัญที่จะก้าวไปสู่การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของนักเรียน นักศึกษา คือการเรียนรู้ถึงหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับตนเองและสภาพจิตใจที่มั่นคงและเข้าสังคมได้ดี ดังนั้นจึงส่งผลให้ทั้งนิสิตชายและนิสิตหญิง มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษาพบว่า นิสิตที่ศึกษาต่างชั้นปีกัน มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตไม่ว่าจะศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีใดต่างก็มีความตั้งใจ มุ่งมั่น มั่นใจในตนเอง และมีความกล้าแสดงออกถึงความสามารถทางด้านศิลปของตัวเอง อาจเนื่องมาจากสาขาวิชามีกิจกรรมทำให้นิสิตได้ฝึกฝนฝีมือ เกิดทักษะในการเรียนรู้เป็นประสบการณ์ที่ดี ทั้งนี้นิสิตยังสนใจแสวงหาความรู้ พุดคุย แลกเปลี่ยนทักษะกันเมื่อมีปัญหา หรือข้อสงสัยก็จะพุดคุยปรึกษากัน มีการรวมกลุ่มเพื่อทบทวนวิชาที่ไม่เข้าใจ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์กันระหว่างชั้นปี ซึ่งสอดคล้องกับ เกษม วัฒนชัย (2537 : คำนำ) กล่าวว่า กิจกรรมนักศึกษาได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากิจกรรมด้านการเรียนการสอนทางวิชาการ โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเติมเต็มให้นักศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมในทุกด้าน ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เป็นนักศึกษาที่กำลังจบการศึกษา จึงต้องมีการพัฒนาสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เพิ่งเข้าสู่สังคมอุดมศึกษา เพราะนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จะมีการสะสมประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากสถาบันการศึกษาซึ่งประสบการณ์เหล่านั้นจะช่วยทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาดตนเอง ส่วน ธีรรัตน์ บุญนุช (2528; อ้างอิงจาก กรกช อัตตวิริยอนุภาพ : 131) กล่าวไว้ว่า ชีวิตในอุดมศึกษาจะค่อย ๆ หล่อหลอมนิสิตนักศึกษาให้เกิดการพัฒนาดตนเองให้ถึงขั้นสูงสุด จากผลการวิจัยของ กรกช อัตตวิริยอนุภาพ (2541 : 131) พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไปมีการพัฒนาดตนเองมากที่สุด นอกจากนี้ สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ (2542 : 77) นักเรียน นักศึกษารุ่นพี่ จะให้

คำแนะนำด้านการเรียนและการฝึกปฏิบัติแก่นักเรียนรุ่นน้อง ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความประทับใจเกิดความสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างกัน นอกจากนี้ ครูยังเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนให้ความเป็นกันเองกับศิษย์ดูแลและเอาใจใส่เสมือนบุคคลในครอบครัว ส่วน ทองเรียน อมรัชกุล (2525 : 29) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จำแนกตามชั้นปี สรุปได้คือ ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาชั้นปี 1 และชั้นปีที่ 4 นั้น จะพบว่าบางครั้งมักจะมีความขัดแย้งกันบ้าง ส่วนชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 นั้น มักเป็นเพื่อนฝูงกันก็ต่อเมื่อเรียนวิชาที่เหมือน ๆ กันและอยู่ในชั้นเดียวกันเท่านั้น นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ส่วนมากต่างคนต่างอยู่ และไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งต่อกัน ดังนั้นจึงส่งผลให้นิสิต ไม่ว่าจะศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีใด ทักษะต่อการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีทักษะดีต่อการเรียนวิชาศิลปศึกษา แตกต่างจากนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางบางคน ยังไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการเรียน ทำให้ไม่เกิดใจรักทางด้านศิลปอย่างแท้จริง จึงเป็นโอกาสให้นิสิตกลุ่มนี้เลือกที่จะลองสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอื่นแทน ส่วนนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทักษะดีต่อการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษานั้น เนื่องจากนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี จะมีพฤติกรรมในการตั้งใจเรียน มีความสนใจการเรียน มีการวางแผนในการเรียน ทบทวนการเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความขยัน เอาใจใส่ และมีความพยายามตั้งใจเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ กล่าวคือ เมื่อนิสิตได้รับประสบการณ์และเกิดการรับรู้ในวิชาที่เรียนมีความรู้สึกและมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมที่เกิดกับการให้ความสำคัญต่อการเรียน ส่วนนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แม้จะได้คะแนนในรายวิชาไม่ดี แต่ก็เข้ามาศึกษาเพราะมีใจรักในวิชาศิลปเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งลักษณะของศิลปะนั้นจะมีความละเอียดอ่อน เมื่อนิสิตได้ศึกษาเป็นเวลานาน จึงทำให้เกิดความซาบซึ้งในศิลปะ มีจิตใจอ่อนโยน เกิดความรักและมีทักษะดีต่อการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรียาภรณ์ เพ็ญสุขใจ (2542 : 74 - 75) และ คอยโว (Koivo. 1983 : 2624 - A) ที่พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ สำเนาวิชจรศิลป์ (2538 : 13) กล่าวไว้ว่า นักศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างกันมาก ทั้งทางภูมิหลัง ลักษณะที่มองเห็นภายนอก เช่น รูปร่างหน้าตา ลักษณะที่อยู่ภายในตัวนักศึกษา ได้แก่ ระดับสติปัญญา และเจตคติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลต่อการพัฒนานักศึกษาโดยตรง เช่น นักศึกษาที่มีระดับสติปัญญาสูงจะสามารถเรียนรู้และเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีสติปัญญาต่ำกว่า และจากงานวิจัยของ กรกช อัดตวิริยบุภาพ (2541 : 131) พบว่า นักศึกษาที่มีคะแนน

เฉลี่ยสะสมอยู่ระดับในระดับ 3.51 ขึ้นไป มีคะแนนการพัฒนาดตนเองสูงกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงอื่น ๆ และงานวิจัยของ จารุวรรณ สกุลฤๅ (2543 : 81) ที่ศึกษา เรื่องอิทธิพลของประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่านิสิตที่มีคะแนนสะสม 2.50 และน้อยกว่า มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกับนิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.51 - 3.25 และนิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.26 ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นจึงส่งผลให้นิสิต ไม่ว่าจะมึผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับใด มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านสื่ออุปกรณ์การสอน มีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตร จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ควรจัดหลักสูตรให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับการปฏิรูป ปรับบางรายวิชาให้มีเนื้อหาที่ชัดเจนขึ้น เน้นด้านการปฏิบัติให้เท่ากับทฤษฎี ปรับปรุงสัดส่วนอาจารย์กับนิสิตให้เพียงพอกับจำนวนนิสิต เวลา และหลักสูตร สนองความต้องการของผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการเรียนการสอน จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า อาจารย์ควรจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย เน้นกระบวนการสอนปฏิบัติให้มากขึ้น ควรมีการทบทวนสิ่งที่ได้เรียนผ่านมาแล้ว ควรจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ และหาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของนิสิต และสามารถสอดแทรกความรู้อื่น ๆ ที่ช่วยสนับสนุนและเพิ่มเติมความรู้ด้านศิลปะให้เข้าใจยิ่งขึ้น

1.3 ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ควรจัดให้เหมาะสมกับความต้องการและจำนวนผู้เรียน ควรมีสื่อด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อค้นคว้าข้อมูล ควรมีการเตรียมความพร้อม เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สาขาวิชาควรจัดสื่อให้มีความทันสมัย มีจำนวนเพียงพอกับนิสิต สะดวกทั้งการนำไปใช้และการเบิกวัสดุอุปกรณ์มาใช้

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล สาขาวิชาควรปรับปรุงระบบการวัดและประเมินผลให้มีความเชื่อถือได้ ควรนำเกณฑ์มาตรฐานทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ มาสนับสนุนการสร้างข้อสอบมาตรฐาน เพื่อให้มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาระหน้าที่ของอาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาศิลปศึกษา เพื่อให้มีความสอดคล้องและได้สัดส่วนที่สัมพันธ์กับผู้เรียน หลักสูตรควรมีความทันสมัย เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานเอกชนและภาครัฐที่รองรับผลผลิตของสาขาวิชาศิลปศึกษา

2.2 ควรศึกษาการประเมินติดตามผลคุณภาพของนิสิต เพื่อทราบข้อบกพร่อง จุดอ่อนของหลักสูตร และหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาทัศนะของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอื่น ๆ ที่เปิดสอนวิชานี้ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการวางแผนและนโยบายที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

2.3 ควรศึกษาโดยเพิ่มตัวแปรอิสระอื่นๆ นอกจากที่ได้ศึกษาแล้ว เพื่อทราบข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพทางด้านการเรียนการสอนของวิชาศิลปศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2534). คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2527). หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์.
- กาญจนา บุญรมย์. (2524). สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (พื้นฐานการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- กิดานันท์ มะลิทอง. (2536). เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด.
- กิ่งแก้ว เอี่ยมแฉล้ม. (2542). สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ ตามทัศนะของนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติโชติ เอี่ยมอุไรรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธวัชรัตน์ พลเจริญ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2546.
- เกษม วัฒนชัย. (2537). สรุปโครงการส่งเสริมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาปีงบประมาณ 2537. กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา.
- กรกช อัดตวิริยะนภาพ. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เกษมกานดา สุภาพจน์. (2533). การประเมินหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจ ศึกษา - การเลขานุการของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พุทธศักราช 2529. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จริยา เหนียนเฉลย. (2535). เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- จารุวรรณ สกุลคุ. (2543). อิทธิพลของประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. รายงานการวิจัย. การอุดมศึกษา : ศึกษาสาส์ต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- จินตนา ไบกาซูยี. (2536). *การเขียนสื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สุวีริยาสาส์น.
- เฉลิมเผ่า อจละนันท์. (2541). “ภาวะการมีงานทำและคุณภาพในการทำงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง”. *จุลสารวิชาการและวิจัย*. หน้า 2 ปีที่ 1 ฉบับที่ 3.
- ชะลอ พงษ์สามารถ. (2526). *ศิลปะสำหรับครู*. หน้า 92 – 93. เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา. (2530). *การพัฒนาหลักสูตร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โชติ เพชรชื่น. (2530). *เทคนิคการประเมินหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2529). *เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษเรื่อง ประเมินหลักสูตร*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. อัดสำเนา.
- ณัฐ จุลสุวรรณ. (2537). *ความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพในเรือนจำกลาง คลองเปรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาอาชีพระยะสั้น*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาคณะผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ดิเรก พรสีมา. (2529, เมษายน). “ใบอนุญาตประกอบการสอน”, *วิทยจารย์* 84(4) : 29-32.
- เดชา นุชดอนไผ่. (2527, มกราคม - เมษายน). “ครูศิลปะร่วมสมัย”, *โลกศิลปะ* : 41-43.
- ทศนา เขมมณี. (2535). “การประเมินผลหลักสูตร,” ใน *รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ*. หน้า 133 - 135. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2529). “การประเมินผลหลักสูตร,” ใน *เอกสารการประเมินและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี*. หน้า 1 - 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เทียมเมฆ เอื้ออังกูร. (2528). “ปัญหาครูไม่ใช่อุปกรณ์การสอน”, *ปัญหาในระดับมัธยมศึกษา*.
- ธวัชชัย ชัยจิราศากุล. (2529). *การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสู่แนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธำรง บัวศรี. (2532). *เอกสารแนะนำหลักสูตรฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นริรัตน์ วิจิตรแก้ว. (2542). *การพัฒนาการศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์และการประเมินตนเองของนักเรียน นักศึกษา นานาชาติปีชั้นกลางและชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). *หลักการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส เอ็ม เอ็ม.

- นาราวดี ศิริโรจน์. (2543). *ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการบริหารวิชาการของวิทยาลัยนาฏศิลป์*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- นิพนธ์ กินาวงศ์. (2523). *หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- นิพนธ์ ทวีกาญจน์. (2530). *การศึกษาสภาพการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์* หลักสูตรวิทยาลัยครู ปีพุทธศักราช 2530. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา).
- บงกชพันธุ์ ทองงาม. (2539). *ศิลปะสำหรับครูประถม*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บรรจง พงศ์ศาสตร์. (2536, กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม). "แนวโน้มการจัดการ และการบริหารการศึกษา". *สุทธิปริทัศน์*. 9(27) : 20.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2528). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปภาภรณ์ เศรษฐมงคล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธวัชรัตน์ พลเจริญ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2546.
- ประดินันท์ อูปรมัย. (2532, กันยายน - ธันวาคม). "การแนะแนวในระบบการศึกษาทางไกล กรณีนักเรียนสาธิตเสริมการสมองในโครงการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช," *สุโขทัยธรรมมาธิราช*. 2(3) : 80 - 86.
- ประทาน อภิรักษ์ิตบุญญา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธวัชรัตน์ พลเจริญ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2546.
- ปริศนา สมพงษ์. (2532). *การศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านการสอนของอาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทัศนะของนิสิต*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุดโรจน์. (2535). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริม.
- ปรียาภรณ์ เพ็ญสุขใจ. (2542). *แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน : กรณีศึกษาจากนักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรภาคพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาคณะใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงศ์ หรดาล. (2532). *การวางแผนการสอนอุตสาหกรรมศึกษาเชิงระบบ*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูพระนคร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). *หลักการบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

- พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ. (2540). *แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : เดอะบุ๊กส์.
- พิศิษฐ์ ตัณฑวนิช. (2529). "การประเมินการเปิดสอนหลักสูตรสายวิชาการขึ้นในสหวิทยาลัย อีสานใต้," ใน *รายการการวิจัย ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสุรินทร์*. อุดลำนาค.
- พิตร ทองชั้น. (2524). *หลักการวัดผล*. กรุงเทพฯ : พิระพัธนา.
- พวงเพชร ตีรคุณบุรณะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธวัชรัตน์ พลเจริญ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2546.
- ไพโรจน์ รุจิระวิจักขณ์. (2529). *การศึกษาความรู้และเจตคติต่อศิลปศึกษาของครู ศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดลำนาค.
- ไพศาล หวังพานิช. (2523). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ.
- (2535). "หลักสูตร การสอน การวัดผล," ใน *การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การวัดผลภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ฮิลล์ จอมเทียน ชลบุรี ระหว่างวันที่ 19 - 21 ตุลาคม 2535*. หน้า 11 - 15. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มะลิจันทร์ เอื้ออนันท์. (2531). *เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีความรู้และศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- (2542). *ศิลปศึกษา : ความเป็นมา ปรัชญา หลักการ วิวัฒนาการ ด้านหลักสูตร ทฤษฎีการสอน และการค้นคว้าวิจัย*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มธูรา จึงอยู่สุข. (2531). *การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และ นักศึกษา วิชาเอกศิลปศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของภาควิชาศิลปะ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดลำนาค.
- มหิทธิ ประสานศักดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธวัชรัตน์ พลเจริญ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2546.
- มงคล แก้วพวงงาม. (2528). *คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปศึกษาใน วิทยาลัยครู*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดลำนาค.

- เมธี ปลัณธนานนท์. (2531). *การบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
- รัตนา รักสกุลพาณิชย์. (2537). *ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการ
ประเมินผลการเรียนแขนงวิชาทัศนศิลป์หลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาตรีใน
วิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อุดรธานี.*
- รัตนาวลี ชีวรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธวัชรัตน์ พลเจริญ เป็นผู้สัมภาษณ์,
ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525*. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *พฤติกรรมการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- เลิศ อานันท์. (2523). *ศิลปะในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : กราฟิการ์.
- (2525). "แนวคิดใหม่เกี่ยวกับศิลปะเด็ก". ในการแสดงศิลปะเด็กแห่งประเทศไทย
ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์
- วราภรณ์ ทรายชู. (2542). *การประเมินหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรม
อุตสาหกรรม (หลักสูตรปรับปรุงใหม่) พุทธศักราช 2537 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าธนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.*
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). *พัฒนาหลักสูตรและการสอน - มติใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- (2528). *ศิลปะเป็นความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต เอกสารการสัมมนา
ศิลปะเสริมสร้างชีวิตให้มีคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เอกสาร
โรเนียว.
- (2530). *การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สงัด อุทรานนท์. (2532). *พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนอง เครือมาก. (2530). *คู่มือสอบครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่*. กรุงเทพฯ : สยามศิลป์การพิมพ์.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์. (2536). *เอกสารการสอนชุดวิชาสถิติวิจัยและการประเมินผลการ
ศึกษา*, ใน การวัดและการประเมินผลการศึกษา หน่วยที่ 9 - 15. หน้า 484 - 488.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). *เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.

- สมภพ เพ็ญจันทร์. (2534). *บทบาทในการอนุรักษ์และพัฒนานาฏศิลป์พื้นบ้านของอาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การอุดมศึกษา).*
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2524). *การประเมินโครงการประชุม : หลักการและการประยุกต์ใช้.*
 พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2527). *หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนาตำราและเอกสาร กรมการฝึกหัดครู.*
- สัมฤทธิ์ ใจดี. (2544). *การศึกษาเจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยรามคำแหงต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา).*
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สิริธร ปลุกผล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธวัชรัตน์ พลเจริญ เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2546.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2514). “คำถามคำตอบบางข้อเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา,” ใน
หลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไตรสาร.
- สมิตร คุณานุกร. (2518). *หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : ชวนการพิมพ์.*
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2533). *จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.*
- สุพร ตั้งสมวรพงษ์. (2542). “การพัฒนาบัณฑิตในยุคโลกาภิวัตน์”. ใน *รวมบทความวิชาการการอุดมศึกษา. หน้า 77 – 78. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- สุวัฒนา ทำจิ้น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธวัชรัตน์ พลเจริญ เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2546.
- โสธยา พงษ์สุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธวัชรัตน์ พลเจริญ เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2546.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และเอนกกุล กริแสง. (2522). *หลักเบื้องต้นของการวัดผลการศึกษา.*
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. (2538). *มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2 : การพัฒนานักศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- สำรวย มีศิริ. (2524). “การพัฒนาหลักสูตรควรกระทำเมื่อใด,” ใน *รายงานการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง อุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชนในภาคเหนือ. หน้า 124-129. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- วัชรินทร์ จูฑิตอดิศัย. (2530). *ทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.*

- วิเชียร อธิโนบุญวัฒน์. (2535, มกราคม – มีนาคม). “ใครกำหนด : รูปแบบการสอนในระดับอุดมศึกษา”. *คุรุปริทัศน์*. ปีที่ 3 (ฉบับที่ 5) : 82-85.
- วินัย โสมดี (2528). *คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของอาจารย์ผู้สอนศิลปศึกษากรณีศึกษาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*. อัดสำเนา.
- วิบูลย์ จันทร์แย้ม. (2531). *สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). *ศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ : วัฒนาสาร.
- (2527). *วิวัฒนาการศิลปศึกษาและสุนทรียภาพไทยในปัจจุบัน*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- วีณา มิ่งขวัญ. (2530). *ปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษาในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ*. สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิตต์ เพียรชอบ. (2524). *คู่มืออาจารย์ด้านการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : หน่วยพัฒนาอาจารย์. ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชัย กุลชา. (2536). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2514). *วิชาชุดครูประกาศนียบัตรมัธยมของคุรุสภา วิชาศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.
- (2515). *ศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ : สารศึกษาการพิมพ์.
- (2528). *วิชาศิลปศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กระต่ายสา.
- อุทุมพร จามรมาน. (2528, เมษายน - พฤษภาคม). “โมเดลประเมินทางการศึกษา,” ใน *วิจัยทางการศึกษา*. 34(2) : 12 - 16.
- เอกชัย กี่สุขพันธุ์. (2527). *หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : องค์กรศิลปการพิมพ์.
- อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรินติ้ง เฮ้าส์.

- Chapman, L.H. 1978. *Approaches to Art in Education*. New York : Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Chickering. (1993). *Educational and Identity*. Second Edition. San Francisco : Jossey – Bass.
- Clark, G. ; and Zimmerman, E. 1981. *Art / Design : Communicating Visually*. Blauvelt, NY : Art Education, Inc.
- Davies, Lvor K. (1981). *Instruction Teaching*. Indiana : McGraw - Hill Book Company.
- DiBlasio, Margaret, K. 1978. *Reflections on the Theory of Discipline – Based Art Education*.
- Erickson, Carlton W.H. (1971). *Administering Instruction on Media Programs*. New York : Macmillan Publishing Co.
- Gaitskell, C.D. ; and Hurwitz, A. 1970. *Chidren and Their Art : Methods for the Elementary School Edition*. New York : Harcourt, Brace & World, Inc.
- Good, Carter v. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw - Hill Book Company.
- Koivo Anne Diblack. (1983, February). "The Relalationship of Student Perception of Study Habit and Attitude Based on Differences in Sex, Grade and Acadamic Achievement", *Dissertation Abstract International*. 43 (7) : 2624 A.
- Habbard, G. 1982. *Art for Elementary Classrooms*. New Jersey : Prentice – Hall, Inc.
- Herberthoiz, B. ; and Hanson, L. 1985. *Early Childhood Art*. Third edition. Dubuque, IA : Wm. C. Brown Publishers.
- Johansen, Per. O. 1978. *An Art Appreciation – Oriented Teaching Mode for Visual Aesthetic*.
- Maccia, G.s. 1973. *Epistemological Consideration of Education Objectives*. Bloomington, IN : Indiana University.
- Malay, Donald A. (1978). *The Industrial Arts Teacher's Handbook : Technique Principle and Method*. Boston : Allyn and Bacon Inc..
- Sayler, J.G. and W.M. Alexander. (1974). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. 4th ed. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Smith, R.A. 1987. The Changing Image of Art Education : Theoretical antecedents of Discipline – Based Art Education. *Journal of Aesthetic Education* 21 (2) : 3 - 34.

- Stufflebeam, D.L. (1989). *Educational Evaluation and Decision - Making*. Itasca, Illinois : Peacock.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York: Brace & World Inc.
- Tyler, Ralph W. (1970). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago : The University of Chicago.
- Wilber O. Gordon and Norman C. Pender. (1983). *Industrial Art in General Education*. New York : Intext Education Publishers.
- Worthen, Blaine R. and James R. Sanders. (1973). *Education : Theory and Practice*. Belmont : California : Badsworth.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

1. ชื่อ - ชื่อสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย
ตำแหน่ง คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
สังกัด คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ชื่อ - ชื่อสกุล อาจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า
ตำแหน่ง อาจารย์
สังกัด คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ชื่อ - ชื่อสกุล นายไพฑูรย์ พูนสุข
ตำแหน่ง นักวิชาการ
สังกัด สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
หนังสือแนะนำและแบบสอบถาม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/ ๕๖๔๔

วันที่ ๔๕ พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาววัลรัตน์ พลเจริญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ อาจารย์ราชนัย บุญธิมา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เข่นสบาย และ อาจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ นางสาววัลรัตน์ พลเจริญ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5613

ที่ ทม 1012/5043

วันที่ 2 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาววัลรัตน์ พลเจริญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ อาจารย์ราชันย์ บุญธิมา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ภาคปกติ สาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาววัลรัตน์ พลเจริญ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/ ๔๕๕๘

วันที่ ๑๕ ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาววัลรัตน์ พลเจริญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถนพ โพธิสุข และ อาจารย์รัชานันท์ บุญธิมา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ภาคปกติ สาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 91 คน ตอบแบบสอบถามทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาววัลรัตน์ พลเจริญ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์อภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- คำชี้แจง
1. แบบสอบถามมีจุดมุ่งหมายในการวัดทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 2. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 สอบถามทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 3. ผลจากการตอบ ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อนิสิต ดังนั้น ขอให้ตอบตามความเป็นจริง และโปรดตอบทุกข้อ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

นางสาวธวัลรัตน์ พลเจริญ
ปริญญโท สาขาวิชาเอกการอุดมศึกษา

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านหลักสูตร					
1. หลักสูตรสนองปรัชญาของคณะและมหาวิทยาลัย					
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน					
3. หลักสูตรเปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์					
4. หลักสูตรส่งเสริมความสำคัญของอาชีพครู					
5. หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน					
6. หลักสูตรสามารถนำไปใช้เพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงได้					
7. หลักสูตรสามารถนำจุดประสงค์ไปใช้ในการเรียนได้สำเร็จ					
8. หลักสูตรสามารถส่งเสริมให้นิสิตมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเกิดความสัมพันธ์ในหมู่คณะ					
9. หลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล					
10. หลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตมีวิจรรณญาณในการตัดสินใจ					
11. นิสิตสามารถนำความรู้และทักษะในหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
12. หลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตสามารถนำไปประกอบอาชีพอิสระได้					
13. หลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตมีทักษะในด้านศิลปะ					
14. หลักสูตรมีความเหมาะสมกับระดับชั้นปีและความพร้อมของนิสิต					
15. หลักสูตรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในด้านของภูมิปัญญาไทย					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านการเรียนการสอน					
1. อาจารย์ให้ความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อการสอน					
2. อาจารย์ได้ให้คำแนะนำแก้ปัญหาในการเรียนการสอนแก่นิสิตเป็นอย่างดี					
3. อาจารย์มีความรู้ความสามารถในการสอนแต่ละรายวิชาได้เป็นอย่างดี					
4. อาจารย์สอนให้นิสิตได้มีความรู้ ความสามารถในการเบื้องต้นของการปฏิบัติ					
5. อาจารย์สอนให้นิสิตสามารถเรียนรู้แบบแก้ปัญหา					
6. อาจารย์ให้ความสำคัญต่อกระบวนการถ่ายทอดหรือสร้างสรรค์ผลงาน					
7. อาจารย์สอนให้นิสิตเป็นผู้มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่					
8. อาจารย์มีวิธีการสอนแบบผสมผสานสาระความรู้ด้านจิตพิสัยในเรื่องของการปลูกฝังด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์					
9. อาจารย์มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความสามัคคี					
10. อาจารย์สอนให้นิสิตมีระเบียบวินัยในตนเอง					
11. อาจารย์สอนให้นิสิตได้นำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวม					
12. อาจารย์มีวิธีการสอนที่หลากหลาย					
13. อาจารย์ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการ					
14. อาจารย์จัดกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยกระตุ้นให้นิสิตเข้าใจและเห็นคุณค่าเชิงสุนทรีย์ภาพในด้านความงามของผลงานศิลปะ					
15. อาจารย์ส่งเสริมให้มีการนำเสนอผลงานกิจกรรมฝึกการวิเคราะห์วิจารณ์ผลงานศิลปะทั้งของตนเองและผู้อื่น					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน					
1. สื่ออุปกรณ์มีความเพียงพอต่อการเรียนการสอน					
2. การเบิกใช้วัสดุ สื่ออุปกรณ์การเรียนมีความเหมาะสม					
3. สภาพของสื่ออุปกรณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษาอยู่ในสภาพดี รวมทั้งสื่ออุปกรณ์เบ็ดเตล็ดที่ช่วยให้การเรียน เช่น รูปภาพ ฯลฯ ประกอบในการปฏิบัติ					
4. ขนาดของสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนมีความเหมาะสม					
5. สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนมีความทันสมัย					
6. สื่ออุปกรณ์การสอนสอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน					
7. อาจารย์เปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเตรียมและใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่เสมอ					
8. นิสิตได้ใช้อุปกรณ์เหล่านี้อยู่เสมอ ได้แก่ เครื่องฉายสไลด์, เครื่องฉายโอเวอร์เฮด, เครื่องวิดิทัศน์, วัสดุ เช่น สี ดิน รูปภาพ รูปปั้น ฯลฯ, นิสิตมีการค้นคว้าหาข้อมูลด้านศิลปะทางอินเทอร์เน็ต					
9. นิสิตสามารถใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
10. นิสิตมีความสะดวกในการใช้อุปกรณ์การเรียน					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านการวัดและประเมินผล					
1. อาจารย์นำผลการวัดประเมินผลมาพัฒนาผู้เรียน					
2. มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่แน่นอน					
3. อาจารย์มีความยุติธรรมในการให้คะแนน					
4. การวัดและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา มีความครอบคลุมความมุ่งหมายของรายวิชา					
5. มีการแจ้งผลการประเมินให้นิสิตทราบผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง					
6. การให้คะแนนที่สามารถครอบคลุมตามความมุ่งหมายของการเรียนวิชาศิลปศึกษา					
7. อาจารย์ผู้สอนแจ้งให้นิสิตได้ทราบถึงการพัฒนาการและความสามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอ					
8. ในการตรวจผลงาน อาจารย์ได้ชี้แจงข้อบกพร่องให้นิสิตทราบว่ามีสิ่งใดดี สิ่งใดควรปรับปรุง					
9. อาจารย์มีการวัดผลภาคปฏิบัติโดยพิจารณาจากกระบวนการทำงานและพฤติกรรมของนิสิต					
10. นิสิตมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการสอนของอาจารย์					
11. การวัดผลและประเมินผลผู้เรียนมีความหลากหลาย					
12. การวัดและประเมินผลในรายวิชาภาคปฏิบัติมีความเหมาะสม					
13. การใช้ข้อสอบในการตรวจสอบความรู้ความสามารถทางด้านทฤษฎีในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม					
14. มีการติดตามผลนิสิตที่ขาดเรียน					
15. อาจารย์มีการวัดและประเมินผลด้านจิตพิสัย เช่น ด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. ด้านหลักสูตร
.....
.....
2. ด้านการเรียนการสอน
.....
.....
3. ด้านสื่ออุปกรณ์
.....
.....
4. ด้านการวัดและการประเมินผล
.....
.....

ขอขอบคุณที่ท่านกรุณาตอบแบบสอบถาม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวธวัลรัตน์ พลเจริญ
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	116 ซอยหิรัญรูจี ถนนประชาธิปไตย แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600
ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	อาจารย์ ระดับ 5
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2530	ประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ
พ.ศ.2532	ครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ.2546	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ